

HAJDÚ-BIHARI

XLIV. ÉVFOLYAM
269. SZÁM

ÁRA: 2,20 FORINT

1987. XI. 14.,
SZOMBAT

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

NAPLÓ

MAI SZÁMUNK TARTALMÁBÓL

BERETTYÓÚJFALU ÉS TÉRSÉGÉNEK
HELYZETÉRŐL 3. oldal

TENNIVALÓK BIHARKERESZTESEN 5. oldal

NYUGDÍJBAN 12. oldal

Koordinációs értekezlet Debrecenben Útjaink téli üzemeltetése

Megyénk országos és tanácsúti úthálózatának téli üzemeltetéséről tartottak tájékoztató koordinációs értekezletet a szakemberek november 13-án Debrecenben, a Nyiregyházi Közületi Igazgatóság hajdú-bihari főmérnökségén.

Derzsi Miklósnak, a főmérnökség vezetőjének bevezetője után Deli Sándor önálló mérnök ismertette a főmérnökség előkészületeit a hajdú-bihari országos közúthálózat téli üzemeltetésére. Mint mondta, több pénz az idén sem jut e célra; az átlagos (10-30 cm-es, mínusz 10-15 Celsius-fok) időjárási körülményeknek megfelelő feltételekkel rendelkeznek, így ha ismét rendkívüli téli helyzet (amelyre felkészültek) alakulna ki, a jelenleg meglévő 82 hőeltakarító gépen kívül technikai kiegészítést kellene igénybe venniük, hogy elegendő legyenek elsőrendű céljuknak, a zavartalan,

biztonságos forgalom biztosításának.

Ez idő szerint a főmérnökség dolgozó folyamatosan feltöltik ipari sóval, bányahomokkal, tört kavicsal és salakkal a depókat; 6200 méterrel már elhelyezték az útmenti hófogó rászkatokat, felújították az útburkolati jeleket, elkészítették az ügyeleti rendet, a hírszolgálatot stb. Kísérleti útszakaszon az idén alternatív sikosságot elleni védelmet alkalmaznak, előtérbe kerül a fehér út, s elsőbbséget élveznek a külterületi útvonalak. Összesen 82 hőeltakarító gépe van a főmérnökségnek.

A pontos koordinációra, informáltságra, a helyi tanácsok, a gazdálkodó cégek s az intézmények szoros együttműködésére hívta föl a figyelmet Arvai István, a megyei tanács osztályvezető-helyettese. Hangsúlyozta, hogy a tanácsok már most egyeztetsek gépigényüket a vállalatokkal, téveszkkel. A

tsz-ek takarmánnyal, az áruházak, boltok árufelvételekkel elegendő mértékben töltse föl raktárait. A járdák eltakarításában aktívan vegyenek részt az ott lakók is.

1,8 millió négyzetméter burkolt útfelületet kell tisztán tartania a Debreceni Városgazdálkodási Vállalatnak, s természetesen a burkolatlan utakról és a pallagi, páci, ondódi vonalakról sem feledkezhet meg. „Kévszárú eszköztárunk — tájékoztatta a résztvevőket Nagy Imre, a városgazdálkodási vállalat osztályvezetője — ráadásul a gépek zöme nullára futott.” A főbb tömegközlekedési vonalakat (900 ezer négyzetméter) 4-5 óra alatt képesek megtisztítani és csak utána mehetnek a mellékutakra. A buszmegállók, járdák, sétányok takarításához az idén sem nélkülözhetik a rendkívüli hőmunkásokat.

Marjai József látogatása az Egyesült Államokban

Washington, 1987. november 13. (MTI) — Az amerikai kormány tagjaival, a kongresszus vezető tisztségviselőivel folytatott tárgyalásokat Washingtonban Marjai József miniszterelnök-helyettes, aki hétfőn Bostonban részt vett és beszédet mondott a magyar gazdasági és műszaki napok megnyitóján.

Marjai József találkozott és megbeszélést folytatott George Shultz külügyminiszterrel. A szívélyes hangulatú megbeszélésen áttekintették a nemzetközi helyzet időszerű kérdéseit, beleértve a leszerelési tárgyalások alakulását. Részletesen szóltak a magyar-amerikai kapcsolatok helyzetéről, fejlesztésük lehetőségéről. Megelégedéssel állapították meg, hogy a két ország kapcsolatai zavartalanok, mindkét fél számára kielégítően alakulnak. A megbeszélésen szó volt a vi-

lággazdasági helyzetről, valamint a két ország gazdasági együttműködésének lehetőségeiről is. Marjai József tájékoztatta tárgyalópartnerét a kormány munkaprogramjáról, a program megvalósítására irányuló intézkedésekről.

A kormány elnökhelyettese megbeszélést folytatott William Verity kereskedelmi miniszterrel. Ennek a találkozáson központjában a gazdasági kapcsolatok fejlesztésének lehetőségei álltak. Megállapították, hogy az ilyen kapcsolatok fejlesztésének lehetőségei jók, de még nincsenek kellően kihasználva. Mindkét fél érdekében áll, hogy a továbbiakban elősegítsék a vállalatok közötti kapcsolatok és a kereskedelem fejlesztését.

Ugyancsak megbeszélést folytatott Marjai József Colin Powell, Reagan elnök új nemzetbiztonsági tanács-

adójával. A találkozáson az eszmecsere központjában a nemzetközi helyzet időszerű kérdései álltak.

Az amerikai fővárosban a Minisztertanács elnökhelyettese találkozott az Egyesült Államok törvényhozásának számos tagjával. A képviselőház külügyi bizottsága ebédet adott Marjai József tiszteletére. Ezen megjelent Jim Wright, a képviselőház elnöke. Ugyancsak találkozott Marjai József John Danforth és John Heinz szenátorral, Sam Gibbons képviselővel, a képviselőház költségvetési bizottsága kereskedelmi és pénzügyi albizottsága elnökével, Bill Frenzel képviselővel, az albizottság tagjával. A képviselők kérésére Marjai József tájékoztatást adott a magyar gazdaságról, a kormány munkaprogramjáról, a gazdasági együttműködés, így a vegyes vállalatok alapításának és működtetésének lehetőségeiről.

Baromfi-feldolgozó ifjűmunkások országos versenye

Csütörtökön kezdődött a Debreceni Baromfi-feldolgozó Vállalatnál a fiatal baromfi-feldolgozó szak- és betanított munkások országos versenyének döntője. Az ország tizenhárom vállalatától érkeztek az ifjűmunkások, s egy-egy vállalat képviselőit egy háromfős csapatok mérték össze szakmai tudásukat. Az elméleti fordulót követően 13-án gyakorlati versenyt zajlott, amelynek során a baromfi-feldolgozás technológiájának hét kiválasztott területén kellett számot adni szakmaismertetéseikről a résztvevőknek. Felvételünk a gyakorlati versenyen készült.

Berettyóújfalui Állami Gazdaság: Pótolhatatlan a szarvasmarhatartás jövedelme

Nehéz esztendő tudhat maga mögött a legutóbbi időben javuló erőállapotnak örvendő, jövedelmezően gazdálkodó Berettyóújfalui Állami Gazdaság, amely nyolcezer hektárnyi birtokán, öt és fél ezer hektár szántó mellett, de rendkívül szőrt területen, nyolc falu határában tevékenykedik. Noha másfél hónap még hátra van az esztendőből, az idei eredményeket alapvetően érintő esemény már aligha történhet, a fontosabb munkákat befejezték — az őszi szántásból van még hátra egy kevés — többé-kevésbé tehát jól látható, hogy mit tudtak megvalósítani a tervekben.

A gazdaságban a termelés döntő hányada az alaptevékenységhez fűződik, s ahogyan az igazgató, Széll József mondja, abban, hogy

ez a tény a rendkívüli aszályban nem járt végzetes következményekkel, az állattenyésztés játszott a meghatározó szerepet. Másfél hónappal az év vége előtt elmondható, hogy a halászat kivételével az állattenyésztés valamennyi ágazata jövedelmező. A halászat vesztesége sem számottevő, alig több mint százezer forint, s a gazdaságiak úgy fogalmazzák, hogy a jövő év ebben az ágazatban is meghozhatja a várt fordulatot.

A Berettyóújfalui Állami Gazdaságban ma a szarvasmarhatartás a legteherbíróbb ágazat, helyesnek bizonyult tehát a hetvenes évek végén választott fejlesztési irány, amelyhez akkor egy fontos beruházás is kapcsolódott. Az ezeregyes száz holstein-fríz vérű tehénre alapozott szarvasmar-

ha-ágazat adja az idén a várható, mintegy háromszázezer forint nyereség vall. A tíz éve épült korszerű darvasi juhászati telepen a juhtartás gyakorlatilag megbukott, a juhokat kivették a régi hodályokba, a darvasi telepen pedig átálltak baromfitartásra.

Nem fogadta tehát kegyelbe a sors a nemrég vezetőségválasztást megélt állami gazdaságot. A múlt esztendő rekordnyereségnek az idén alig a fele várható. Reményt keltő ugyanakkor, hogy az őszi munkák idén és jó minőségben el tudták végezni, az őszi vetések szépek, hiánytalan a tápanyag-visszapótlás. Az állami gazdaság vezetői okkal érezhetik meg-alapozottnak az új termést, mondván: „bizakodva nézünk a jövő év elé”.

Magyar képviselők iráni tárgyalásai

Dr. Korom Mihálynak, az Alkotmányügyi Tanács elnökének vezetésével magyar parlamenti küldöttség hivatalos látogatást tett az Iráni Iszlám Köztársaságban, — az iráni törvényhozó testület (Madzslisz) meghívására — november 6. és 13. között. A delegációt iráni tartózkodása idején fogadta Hasemi Rafszandzani, a Madzslisz elnöke. A magyar képviselők megbeszélést folytattak a Marvi Szamovarcsi, a törvényhozó testület külügyi bizottságának elnöke vezette iráni tárgyalócsoporttal, és az iráni parlament más vezető tisztségviselőivel, valamint dr. Ali

Akbar Velajati külügyminiszterrel. Megismerkedtek az iráni törvényhozási munkával és a választási rendszer főbb elveivel.

A tárgyalásokon megvitatták a nemzetközi élet időszerű kérdéseit, majd — a kétoldalú együttműködést elemezték — egyetértettek abban, hogy a kapcsolatok eredményesen fejlődnek. Ugyanakkor rámutattak, hogy még számos, a kölcsönös előnyök alapján kiaknázható lehetőség kínálkozik. Ezek feltárásához ez a látogatás is ösztönzést adhat. A küldöttség pénteken hazakereszt Iránból. (MTI)

Meghálálja a jószágot a jó gazda gondos kezét. Duró József elölös „kapunyitása óta” dolgozik a gazdaság pozsári szarvasmarhatartásán

Három hónapot töltenek a borjak a ketrecekben (Fotó: Kőszeghy György)

— Forgalmi...
vő, ipar- és...
szükségesen...
kedvezőtlen...
adottságú helye...
Berettyóújfal...
ként történelm...
va a környez...
természetes köz...
gárgó hatása, k...
szere meghatár...
ben a kereske...
tástól kezdve...
ügynön át a sz...
Emellett köziek...
turális központi...
zetéből adódik...
önmagáért vár...
körzet egészé...
mazta meg Kut...
a berettyóújfal...
bizottság első...
Berettyóújfal...
megye népsze...
egy tíz százalé...
közigazgatási e...

A város

— Kétségtel...
a tanácselnök...
térképben jele...
sok következ...
gyük hozzá...
megkésve. Míg...
értelműen ipar...
banizálódott, a...
ben továbbra...
az agrár jelleg...
pen nem igazán...
dóss helyzet...
ugyanis, hogy...
lu migrációs...
vált. A város...
egyebek közé...
gyarapodó m...
gek is növelték...
az egészségügy...
az oktatás ter...
szerepet tud...
amely a térség...
szűz hatással...
keltethetném...
ezal, hogy 1926...
kórházzal rendel...
nem csupán a...
közeli szász...
tást szolgálja...
nének a négy k...
tatisi intézmény...
rosban, amely...
hetvenötözerre...
zskörzete. A...
ellátás szintén...
haladja a váro...
Ujjfalu tehát...
pont, amit az is...
a tartós fogvas...
a ruházati term...
egy hatvan száz...
város lakossága...
Hozzáteszem...
nem kis teher...
nacs számára...
ezt azzal is, h...
rásaink jó része...
mennyük működ...
ti fel. A költés...
egy nvolcan s...
re kell fordítan...
százhatvannyolc...
tos évi költés...
307 millió forin...
vő intézmények...
sére kell szánn...
egészségügy és...
prioritást élvez...
képpen a fejle...
sok jelentős...
tudunk boldog...
legfőbb gondur

Kedvezőt

— Hogyan be...
bihari térség a...
ipar, a mezőga...
dését?
Kusaj Sándor...
kedvezőtlen ter...
gazdasági adot...
sorban a mezőg...
mélésre hatotta...
talaj — a terü...
léka kedvezőt...
gokkal rendel...
infrastruktúra...
tás fejletlensége...
ja a belyegét a...
szere. Voltaképp...
szolgáltatási sz...
kellett pótolni...
dott térség visz...
lán nem vonzó...
számára. S jólle...
kitermeltük a n...
lemi energiáját...
kaptuk vissza...
tunk a közműv...
kivánnivalót há...
után útjaink ál...
ott a falvak tér...
lát tekintve...
vül fontos dolo...
csupán az utóbb...
sikerül nagyot...
pótolni. Ipari e...
telepítés óta m

Az SZKP moszkvai bizottságának üléséről

Moszkva, 1987. november 13. (MTI) — Az SZKP moszkvai városi bizottsága november 11-én ülést tartott. Ezen felszólalt Mihail Gorbacsov, az SZKP KB főtítkára.

A vita során a plénum résztvevői Borisz Jelcin magatartását politikai kalandorságnak értékelték, amely a párt hátbatámadása volt, azzal a céllal, hogy szembefordítsa a moszkvai párt-szervezetet a párt központi bizottságával és szakadást idézzen elő a politikai bizottságban.

Megállapították, hogy Borisz Jelcint tevékenységének első lépéseitől kezdve ultrabalos és ultraradikális kijelentések jellemezték.

Borisz Jelcin munkatiltását minősítve a plénum résztvevői emlékeztettek egyszemélyi döntéseire, a pártaktívától való elszakítási lépéseire. A kádertartalékkal folyó munkában hiányzott a nyíltság. A kádernyitókápkapodó összevisszaságára emlékeztetett.

A felszólalók, elismerve Borisz Jelcin tapasztalatlanságát, energiakusságát, akaraterjét és munkabírását, rámutattak olyan hibáira, mint az elletmondást nem tűró döntések, amelyek megbeszélések elhanyagolása, a káderek iránti kellő tapintatlanság és tisztelgés hiánya.

Borisz Jelcinen kezdtek jelentkezni, elsősorban a vitákban, a parancsoló stílus tüneteivel, amelyek ellen a párt kongresszusán oly haragosan szóltak fel. Kezdték hinni saját tevékenységében, elkülvit a pártaktívától. Megnyilvánultak olyan negatív vonásai is, mint a kollektívában szembeni bizalmatlanság. Sok hivatkozás jellemezte Jelcint munkáját.

A plénum résztvevői egységesen voltak abban, hogy Jelcin álláspontja nem tükrözte a párt moszkvai városi bizottságának álláspontját, s hogy Jelcin nem képes vezetni a moszkvai párt-szervezetet.

A párt moszkvai városi bizottságának plénumán elhangzott felszólalásában Borisz Jelcint kijelentette, hogy egyetért az elhangzott bírálatokkal. — Meg kell mondanom, hogy teljes szilárlással hiszek a párt fővonalában és a XXVII. kongresszus határozataiban.

Szilárd meggyőződése, hogy az átépítés bármilyen nehezen haladjon is, győzni fog. Mint Borisz Jelcin elmondta, ez év elejétől kezdve észrevenni, hogy munkája nem jól alakul. Könnyebb volt ígéreket tenni és komplex programokat kidolgozni, mint aztán megvalósítani őket — mondta. — Az utóbbi időben kezdett eluralkodni rajtam a becsovány, amelyről ma szó volt.

Megyei tanácselnöki értekezlet

Pénteken, november 13-án a megyei tanács központi épületében megyei tanácselnöki értekezletet tartottak, amelyre a városi és községi tanácselnököket, a vb-titkárokat és a pénzügyi szakterület vezetőit hívták meg. Dr. Szabó Imrénének, a megyei tanács elnökének megnyitó szavai után Németh

Zoltán, a Pénzügyminisztérium főosztályvezetője tartott előadást. Elemezte a tanácsai gazdálkodás 1987. évi tapasztalatait, majd vázolta az új adó- és árrendszert bevezetésével kapcsolatos feladatokat. Ezt követően a résztvevők által felvetett kérdésekre adott választ.

Mozgósítás Iránban

Általános mozgósítást rendeltek el Iránban — jelentette az AFP francia hírügynökség a teheráni rádióadására hivatkozva. Az iráni legfelsőbb hadiirányításával pénteken közleményben szolgált fel minden hadrafogható személyt, hogy jelentkezzen a kiegészítő parancsnokságokon. Ezzel egyidejűleg Hasemi Rafszandzami, a parlament elnöke a teheráni egyetem pénteki nagymáján kiáltásba helyezte, hogy Irán „csapókat soroztat” meri a frontokon Irakra, a Perzsa

öbölben pedig az Egyesült Államokra. Irán vallási és politikai vezetője, Khomeini ajtallah az Arab Liga ammani csúcserőkeztetének határozatát bírálván kijelentette, hogy a találkozó az arab országok leányában szolgált fel minden hadrafogható személyt, hogy jelentkezzen a kiegészítő parancsnokságokon. Ezzel egyidejűleg Hasemi Rafszandzami, a parlament elnöke a teheráni egyetem pénteki nagymáján kiáltásba helyezte, hogy Irán „csapókat soroztat” meri a frontokon Irakra, a Perzsa

Korszakváltás

Beszélgetés időszerű ideológiai feladatokról

— A szocializmus hazai és nemzetközi fejlődésében korszakváltások érkeztek, a hetvenes évek elejétől új feltételek, körülmények és követelmények közt kell dolgozni. Ennek megfelelően sok mindent át kell gondolni. A korszakváltásból keletkező gyors mozgások meg a külső hatások azt követelték meg, hogy társadalmi-gazdasági fejlődésünk egészét átgonddolva, gyorsabban váltsunk bizonyos területeken. A vizsgálódás és a váltás igénye tavaly a novemberi központi bizottsági ülésen fogalmazódott meg. Az azóta eltelt egy esztendő hazai és nemzetközi fejleményei még inkább előtérbe állították a váltás igényét. Milyen hatással volt ez a politikára? — Erről kérdeztük Kemény Lászlót, az MSZMP KB propaganda alosztályvezetőjét.

— Az ön által említett felismerés négy nagyon fontos politikai döntéssorban nyilvánul meg. Kezdetű a társadalom-gazdasági kibontakozási programmal, melynek feladata meghatározni, hogy az adott helyzetből milyen stratégia alapján akar a párt kiutat mutatni. A július 2-i KB-határozat ezért született meg. Ideológiai megújulásra is szükség van, tehát az ideológiai kérdésekben a pártnak állást kellett foglalnia, ami a mostani KB-ülésen megtörtént. A harmadik, hogy a párt vezető szerepének kérdését a megváltozott körülmények között újra kell fogalmazni és egyúttal korszerűsíteni kell a politikai intézményrendszerét. A negyedik elem, hogy nyilvánvalóan az ilyen mélyreható és minőségi változtatásokhoz személyi változásokra is szükség van. Tehát kellene az emberek, akik ezt a minőségi változást vezetni tudják. Jelenleg abban a fázisban vagyunk, amikor ez a négy nagyon fontos politikai döntés még nem ért össze. A kibontakozási program elkezdte, erre épült a kormány munkaprogramja a végrehajtáshoz, és az elmúlt napokban a Központi Bizottság állást foglalt az ideológiai munka időszerű kérdéseivel kapcsolatban is. Várhoatóan a jövő évben pedig a párt vezető szerepével és az intézményrendszer átalakításával kapcsolatos elhatározások megvitatására kerül sor. A fentiek együttesen adnak választ arra, hogy ez a minőségi fordulat, a társadalmi és gazdaság minden területét érintő változást hogyan tudjuk megvalósítani.

— Milyen nemzetközi feltételek között kezdhetünk ehhez a nagyon nehéz, jövőnk alapvetően meghatározó munkához? — A korszakváltás nagyon sok gyötrelmessel jár mind a szocialista ország számára. Vannak bizonyos megtorpanásaink is. Történelmi rálátással azonban egyértelműen bebizonyosodott, hogy a szocializmus, a társadalmi fejlődés irányát tekintve, reális alternatíva. Segít bennünket a Szovjetunióban megindult megújulási folyamat. Mára megtanultuk, hogy mind a szocialista országoknak a saját feltételeit, lehetőségeit kell figyelembe venni a saját megoldásaihoz, a saját pályát kell a legjobban kihasználni úgy, hogy közben egymástól tanulunk. Nagyon pontosan kell tudni, hogy mi az, ami kedvező, és mi az, ami kevésbé az. Figyelembe kell venni, hogy megújulási programunknak ellenfeleink egyáltalán nem tapsolnak, mert terveinkre válaszul a világban ma egy minden oldalú ellentámadás bontakozik ki a szocializmussal szemben. — Kérem, részletesebben fejtse ki, mire gondol? — A világban egy nagyon súlyos válság van, és úgy szoktam fogalmazni, hogy egy gazdasági világháború

közepe vagyunk. Ebből szerencsére nem lehet forró háború, mert a katonai erőegyensúly ezt nem engedni meg. Azonban a világban a gazdasági erőegyensúly még nem jött létre. Ennek hátrányait, a gazdasági világháború hátrányait, nagyon súlyosan érezzük. Itt a katonai eszközökön túl a gazdasági eszközök jelennek meg elsősorban, és természetesen politikai, ideológiai eszközök is. Harc folyik az emberek tudatáért, hogy mit válasszanak. Miután a gazdasági főlány a másik oldalán van, egy olyan gazdasági modellt tudtak kialakítani, amely nagyon vonzó, vonzóbb, mint a mi pillanatnyi lehetőségeink. Meggyőződés, hogy a gazdasági erőegyensúlyra nagyon nagy szükségünk van, ennek hiánya megnehezíti — főleg az új nemzedék — azonosulását a szocializmussal, mivel az emberek dinamikus növekvő szükségleteit ma még nem tudjuk megfelelően kielégíteni.

— Beszélgetésünket azzal kezdjük, hogy a szocializmus építésében korszakváltások érkeztek, és most keressük a megfelelő válaszokat. Felmerült egy csomó régi kérdés, amelyre, azt hittük, hogy már megadtuk a választ. Letudtuk egyszerű és mindenkorra. Most az új körülmények között teljesen új módon kellene válaszolni rájuk és nincsenek megfelelő válaszaink. Egyet-ért ezzel? — Azzal értek egyet, hogy meg kell találnunk a helyes válaszokat. Bátorit és kötelez erre bennünket a Központi Bizottság mostani állásfoglalása is. Példát is mondanék feladataink egyike: mondjuk a tulajdonviszonyok kérdését. A termelőerők fejlődésében olyan elemek jelennek meg, amelyek másfajta tulajdoni elrendezést igényelnek, nem megkérdőjelezve egyik alapértékünk, a különböző formájú társadalmi tulajdon meghatározó szerepének létjogosultságát, sőt elsődlegesét az épülő szocializmusban. Ennek nem mond ellent, hogy reális igények életre hívják a tulajdon különböző kombinációit. A magántaxis, hogyha taxiként fuvarozik, ugye akkor magántulajdonos. Ha a családját szállítja ugyanazzal a gépkocsival, akkor a személyi tulajdonát használja. Viszont, ha egy megrendelés alapján belep valamiféle állami vállalat körébe, akkor ismét egy másfajta tulajdonkombinációban vesz részt a munkamegosztásban. A válaszadáshoz tartozik: a korszakváltásnak az új minőségű fejlődésnek döntő eleme a tudományos technikai forradalom megjelenése és kibontakozása. Ez vetette fel például a teljes foglalkoztatás és a hatékony foglalkoztatás ellentmondásának problémáját. Egyértelmű, hogy a szocializmus egyik természetes velejárója a társadalmi igazságosság vagy másképp fogalmazva, a létbiztonság. A termelőerők fejlődésével azonban a foglalkoztatottság csak hatékonyan képzelhető el. De említhetném az egyenlőség és differenciálás ellentmondásának kérdését is jövedelemelosztásokban.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

Mondhatnám úgy is, hogy a világ civilizációs fejlődésének a főútvonalán kell járunk. A jelenlegi nemzetközi munkamegosztásból azonban számunkra jelenleg alig származik valami pozitív impulzus. Megfogalmazták, hogy a KGST megújítására van szükség, az integráció elmélyítése és szervezeti struktúrájának megújítása azonban a gyakorlatban éveket fog igénybe venni. A fejlődő világgal a felgyülemlett nehézségek ellenére is a kapcsolataink megőrzése a cél. Ez a világ legnagyobb régiója, jelen kell lennünk, meg akarunk, ha ezek számunkra ma gazdaságilag olykor kedvezőtlenek. Hiszen kétsős, amikor kedvezőbbé válnak a lehetőségek, nem lehetnénk ott, ha most eleve kizorítottuk magunkat. Am a pillanatnyi helyzet nem ad pozitív impulzusokat.

A fejlett tőkeországokkal való kapcsolatunkban is részben a mi gyengeségeink, részben a hátrányos megkülönböztetés miatt, lényegében negatív impulzusok érnek bennünket, nagyon nehéz megtalálni azokat a részeket, ahol számunkra kedvezőek a feltételek. Azonban objektíven szükség van arra, hogy részt vegyünk a nemzetközi munkamegosztásban. Grósz elvtárs az NSZK-beli látogatásáról szóló interjúban úgy fogalmazott, el szeretnénk érni, hogy egyenlő partnerek legyünk, a kölcsönös érdekeket a gazdasági és akadémiai kapcsolatban biztosítani tudjuk. Tehát ez az egyik ellentmondás, és feloldása nagyon nehéz.

A másik nagy ellentmondás belső dolgainkban fakad. Az előbb említettek miatt az elmúlt tizenöt évben egy restriktív gazdaságpolitikát kellett megvalósítanunk. Ez visszafogott gazdasági növekedést jelentett, sőt 1985-ben a nemzeti jövedelem termelése abszolútértékben csökkent. Eközben az emberek és a társadalom szükségleteit nem lehetett visszafogni. Az ellentmondás, hogy a népgazdaságunk teljesítménye stagnált vagy minimálisan növekedett, miközben az emberek szükségletei dinamikus növekedtek. Mit lehet tenni ilyenkor? A teljesítményt mindenképpen növelni kell. Amit rövid idő alatt vissza tudunk fogni, az a fogyasztás. Ezzel viszont a szükségletek és a fogyasztás lehetősége között keletkezik ellentmondás.

— Az MSZMP Központi Bizottságának állásfoglalása szerint jelentős szerepe van az ideológiának, amely segít ezeket az ellentmondásokat időben feltárni, segít az alternatívák keresésében és a közöttük való választásban. Olyan ideológiai munkára van szükség, amely nyitott, demokratikus, nem zár le folyamatokat, hanem gondolkodásra készít és a társadalomnak az összes gondolkodásra kész alkotóerejére épít. Az irá-

nyitási folyamatokban, a döntés-előkészítésben és a döntéshozatalban, valamint a végrehajtásban való részvétel lehetősége a további fejlődésünk egyik kulcskérdése. — Tovább folytatom a gondolatot, a szocializmus demokrácia nélkül nem létezik, a szocializmus egyenlő a demokráciával. A magyar társadalomban nagyon sokféle osztály, réteg van jelen, és ezek különböző érdekeket hordoznak, jelenítenek meg. Ezek az érdekek valamilyen módon felszínre is kell hogy kerüljenek és érvényesülni fognak, ha akarjuk, ha nem a döntések előkészítésében és végrehajtásában is. Ha a társadalomnak nincsenek erre kulturális eszközei, intézményei, jól kimunkált módszerei, akkor ezek spontán módon fognak érvényesülni, adott esetben éppen a megfogalmazott társadalmi célokkal szemben; az érdekluralizmus alapján intézményesen kell biztosítani az érdekek közötti utközést és vitát, az érdekek rangsorolását, az érdekprioritások megfogalmazását és a politikai döntésekbe való beépítést. Ugyanakkor az érdekeket befolyásolni is lehet, és a politikanak, az ideológusnak egyik legfontosabb feladata, hogy megfogalmazza a megfelelő célrendszert, amelyek révén a különböző érdekek összeütközése, érvényesülése befolyásolható és alakítható.

— Társadalmi-gazdasági fejlődésünk meggyorsításának ma ideológiai feltételei is vannak, amint erre a Központi Bizottság legutóbbi állásfoglalásában is utalt. A társadalomban ma van egy olyan várokozás, hogy az ideológia majd mindent megold, rajzoljunk tehát egy pontos képet a szocializmusról. Vannak, akik pedig úgy fogalmazzák, hogy az ideológia félje, a pártja mindennek. Ha nem fogalmazz meg abszolútérteket, akkor nem is ideológia, és aki ma ideológiáról beszél, az a reform ellensége.

— Az visz most előre a társadalomban, ha lenini stílusban a valós helyzetből, a reális folyamatokból szűrjük le a megfelelő tanulságokat, és ezek alapján keressük a megoldásokat. Lenin gondolata ma is érvényes, hogy csak a konkrét helyzet konkrét elemzése alapján lehet megfogalmazni a célokat, a társadalmi cselekvés irányát és módját. Tehát a fejlődés gyorsítása végett olyan ideológiai munka szükséges, amely a progresszív gazdasági-társadalmi folyamatok kibontását, tudatosítását, a törvényszerűségeinek felismerését és tudatos gyakorlati alkalmazását segíti elő. Ezt egyetlen határozattal nem lehet megoldani. Az ideológiai munka ezért sem lehet egy szűk réteg kiváltsága, ahhoz a párt teljes erejét igényelnünk kell.

— Kösziönjük a beszélgetést. Bánhidai László

— Az MSZMP Központi Bizottságának állásfoglalása szerint jelentős szerepe van az ideológiának, amely segít ezeket az ellentmondásokat időben feltárni, segít az alternatívák keresésében és a közöttük való választásban. Olyan ideológiai munkára van szükség, amely nyitott, demokratikus, nem zár le folyamatokat, hanem gondolkodásra készít és a társadalomnak az összes gondolkodásra kész alkotóerejére épít. Az irá-

nyitási folyamatokban, a döntés-előkészítésben és a döntéshozatalban, valamint a végrehajtásban való részvétel lehetősége a további fejlődésünk egyik kulcskérdése. — Tovább folytatom a gondolatot, a szocializmus demokrácia nélkül nem létezik, a szocializmus egyenlő a demokráciával. A magyar társadalomban nagyon sokféle osztály, réteg van jelen, és ezek különböző érdekeket hordoznak, jelenítenek meg. Ezek az érdekek valamilyen módon felszínre is kell hogy kerüljenek és érvényesülni fognak, ha akarjuk, ha nem a döntések előkészítésében és végrehajtásában is. Ha a társadalomnak nincsenek erre kulturális eszközei, intézményei, jól kimunkált módszerei, akkor ezek spontán módon fognak érvényesülni, adott esetben éppen a megfogalmazott társadalmi célokkal szemben; az érdekluralizmus alapján intézményesen kell biztosítani az érdekek közötti utközést és vitát, az érdekek rangsorolását, az érdekprioritások megfogalmazását és a politikai döntésekbe való beépítést. Ugyanakkor az érdekeket befolyásolni is lehet, és a politikanak, az ideológusnak egyik legfontosabb feladata, hogy megfogalmazza a megfelelő célrendszert, amelyek révén a különböző érdekek összeütközése, érvényesülése befolyásolható és alakítható.

— Társadalmi-gazdasági fejlődésünk meggyorsításának ma ideológiai feltételei is vannak, amint erre a Központi Bizottság legutóbbi állásfoglalásában is utalt. A társadalomban ma van egy olyan várokozás, hogy az ideológia majd mindent megold, rajzoljunk tehát egy pontos képet a szocializmusról. Vannak, akik pedig úgy fogalmazzák, hogy az ideológia félje, a pártja mindennek. Ha nem fogalmazz meg abszolútérteket, akkor nem is ideológia, és aki ma ideológiáról beszél, az a reform ellensége.

— Az visz most előre a társadalomban, ha lenini stílusban a valós helyzetből, a reális folyamatokból szűrjük le a megfelelő tanulságokat, és ezek alapján keressük a megoldásokat. Lenin gondolata ma is érvényes, hogy csak a konkrét helyzet konkrét elemzése alapján lehet megfogalmazni a célokat, a társadalmi cselekvés irányát és módját. Tehát a fejlődés gyorsítása végett olyan ideológiai munka szükséges, amely a progresszív gazdasági-társadalmi folyamatok kibontását, tudatosítását, a törvényszerűségeinek felismerését és tudatos gyakorlati alkalmazását segíti elő. Ezt egyetlen határozattal nem lehet megoldani. Az ideológiai munka ezért sem lehet egy szűk réteg kiváltsága, ahhoz a párt teljes erejét igényelnünk kell.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ellentmondás létezik. Ha ezeket az ellentmondásokat időben fel tudjuk tárni és megoldást is tudunk kínálni, akkor ezeknek hejtőerőt jelenthetnek. Véleménye szerint a mai magyar társadalomban milyen sürgetően figyelmet kívánó ellentmondások léteznek? — Két súlyos ellentmondást emelnék ki. Az egyik, hogy egy ilyen kis ország, amely nyersanyagban szegény és korábbi elmaradottságát még teljes egészében nem tudta leküzdni, a sokoldalú nemzetközi munkamegosztásban való maximális részvételben érdekelt.

— Felismertük és ki merjük mondani, hogy a szocializmus nem ellentmondásmentes társadalom, és a szocialista országokban számos ell

Környezetvédelem Hajdúszoboszlón

Hogyan legyen szebb a város arca?

Minden mozdulatunk létrehoz valamit. Vagy elpusztít. Levegőt, vizet, talajt, növényzetet, csendet. Kincseket. Hová lett eddigi évezredek ahiatatos levegő- és flóratúszelete, a fák, virágok költsége? Valóban beigazolódnak az az előrejelzés, miszerint az ezredforduló annyan használnak majd hallókészüléket, mint amennyien ma viselnek szemüveget? Sónajtok. Azaz sóhajtanék, ha lenne azonnali megkönnyebbülés...

Környezetvédelmi világriadóban élünk. Nyomasztó jelelt elsősorban a városokban, de a falvakban is az emberlaktá helvettől tavolabbi vidékeken is észleljük. Mind gyakrabban kerdezzük s megnyugtató választ keresünk századunk e — túlzás nélkül a legfontosabbak közé sorolandó — kérdésére. A környezetvédelem politikai és gazdasági kategória, már csak abból a szempontból is, hogy az ember regenerálódása a környezeti károktól mentes körülmények között sokkalta gyorsabb s hatékonyabb...

Nem pipálnak gyárkémények

Mindezek fölismérésének egyik államása, hogy a mi nap a hajdúszoboszlói városi pártbizottság végrehajtó bizottsági ülésén napirendjéül tűzte ki a környezetvédelem, természetesen a város tennivalóira összpontosítva. Meglehet, Hajdúszoboszló voltaképpen szerencsés település, hiszen nincsenek környezetkárosító melékhatásokkal dolgozó nagyüzemek, nem pipálnak gyárkémények, mégis helyet kapott a város VII. ötéves tervében: a szennyezettség tagadhatatlanul jelen van, további romlását meg kell akadályozni. Új létesítményeket csak megfelelő környezetvédelmi beruházásokkal együtt lehet építeni, a meglévőket olyan berendezésekkel kell felszerelni, hogy korlátozza a szennyezőanyag kibocsátását; a város belterületén újszintén méréselni kell a gépjárművek okozta zaj- és levegőszennyeződést.

Miként valósíthatók meg e célok? Hiszen ily módon a beruházás, az üzemeltetés megdrágul, a 4-es számú főútvonal egyhamar nem helyezhető ki a település széléből, mivel pénzből kevesebb áll rendelkezésükre a kelleltnél, a hatósági intézkedések pedig nem jelen (het)nek kizárólagos gyógyimódtól. Nyilvánvalóan az eszközök, mászórek együttes bevetése szoríthatja vissza igazán a környezetkárosítás nemkívánatos jelenségeit.

A vb-tanácskozársra készített beszámoló átfogóan, alaposan veszi számba a veszélyeket s a védekezés lehetséges útjait.

Mindenekelőtt: a termőföld, ami csökken. Az építkezések, a mezőgazdasági üzemek iparszerű termelése, a kemizálás zsuorítja, sovánnyítja a humuszt. Ellenkezérel főleg a komplex melioráció, amely magában foglalja a talajjavítást, a tereprendezést a táblásítást, a fásítást. Így vezethető el a belvív s oldható meg az öntözés. Másfelől a nagy számú és helytelen talajművelési eljárásokat kell csökkenti, hogy a termőföld kondíciója erősödjék.

A várost úgynevezett roncsolt területek veszik körül, főleg a vályogvető gödrök, a téglagyár környéke, az Ady Endre, a Pávai Vajna utca, a Gálgócz sor végi „pörse-nések” földfeltöltéssel, fásítással való eltüntetését tartották fontosnak többen az ülés hozzászólói közül. Kurucz Béla, a Hajdúszoboszlói Környezetvédelmi Gt ügyvezető igazgatója, mikor kérdeztem, elmondta, hogy a környezetvédelemben főképp a szövetkezetek, vállalatok tehetnek sokat. Így a vizek

védelmében is, hiszen a mezőgazdaság iparosításával, no meg a vezetékes vízellátás terjedésével fokozódott a vizek szennyezése. S míg az utóbbi években a vezetékes vízzel ellátott lakások száma megkészsereződött, addig a városi szennyvízhálózatba bekötött lakások aránya mindössze 20 százalékkal nőtt.

Az ok egyszerű: a vezetékes vízellátás kisebb beruházást igényel, mint a szennyvízelvezetés. Az elmúlt időszakban jó néhány belvizelevezető csatorna készült ugyan ám a közműfejlesztésben a szennyvízelvezetés és -tisztítás kapacitásának növelése kell, hogy előtérbe kerüljön. Vizzáró aknáknak, oldomedencék építéséről is gondoskodni kell. A burkolt utak elkészítésével egy időben a bel- és szennyvízcsatornákat is meg kell építeni. A meglévőket pedig rendeltetésszerűen használják (nemelyek a belvizelevezetőkhöz öntik a szennyvizet!), illetve karbantartásukról figyelmesen gondoskodjanak! Ehhez tényleg hatóságú intézkedések szükségesek. Szó esett arról is, hogy az elmúlt ötéves tervidőszakban üzembe léptetett debreceni mechanikai szennyvíztisztító telep a Hajdúszoboszló területére érkező víz minőségét nem javította jelentősen. Ez 1990-ig változatlanul így lesz, ugyanis a biológiai tisztító megközelítően csak a szennyvíz felét képes tisztítani. A Kelti-főcsatorna vízminősége jó.

Fák, virágok, vizek...

Hajdúszoboszló, mondok, szerencsés város. A megegyi levegőtisztaság-védelmi nyilvántartás szerint az egyik legtisztább levegőjú településünk. Köszönhető ez a belterületi parkoknak, vizeknek, a várost körülölelő erdőkhöz is. Korom sincs, mivelhogy a fűtőművek (a lakások java része szintén) gáztüzelésűek. Ha viszont fúj a szél, kellemetlen percekert szerez az állami gazdaság lucernalisztgyártó üze-me s a Hage sertés-telepe. A telep építésekor nem lett volna szabad „kifelejtetni” a hígtrágya-elhelyezés és -hasznosítás végleges megoldását jelentő berendezéseket. A főleg nyáron gondbot okozó por ellen igyekeznek minél több portalanított utat építeni és locsolni.

Ahol laknak, szemelnek is. Évente mintegy 100 ezer köbméter hulladékok, szememet szállítanak el a rendszeres szemétyűjtésbe bevont 6 ezer lakásból. Sajnos, a városgazdálkodási vállalat kukás és konténeres kocsijai eléggé elhasználdták, így a biztonságos el-

szállítás feltételei még nem tökéletesek. Amint néhány városi lakó fejelemzettsége is hogy kívánivalót maga után, tudniillik, egyszek a szemetet, sőt állati hulladékat, a város környéki erdőkhöz hordják, mások kacsaszutatókat kerítenek el a Kösely belső szakaszán! Nyilvánvaló: a köztisztasági tanácsrendelet ellen vétőket szabálysértési eljárással, bírsággal kell jobb, a közösség érdekeihez igazodó belátásra bírni. Tudniuk kellene, hogy a közös zsebből parkepitésre költött évi 6 millió s a köztisztaságra szánt évente 5 és fél millió forint így is kevés. „Erdőt telepíteni, gondolni sem olcsó mulatság. Az pedig nem egvedül üdvözítő megoldás, hogy a diákok évente egyszek összezedik a szemetet az erdőkből.” — fűzte hozzá Stach Ferenc, a városi tanács elnökhelyettese.

Erőteljesebb összefogást, ellenőrzést!

Bizonyos szemléletváltotást kell elérni cégnél és egyénnél egyaránt! Hogy még inkább megőrizze és erősítse előkelő helyét a város. Megjegyzem, Kurucz Béla — a tanácskozársról hazafelé tartva, útközben — egy elfogadható képet vázolt Szoboszló környezetvédelméről, amibe beletartozik, hogy az itt dolgozó üzemek közül kevés sértette meg szándékosan a környezetvédelmi előírásokat; a vesztés hulladékok ellen pedig társulást hoztak létre.

A felcimbelt követelmény hangsúlyozottan foglal helyet a város jóváhagyott általános rendezési tervében. „A táj- és települési környezetvédelem érdekében az 1976. évi II. törvényt maradektalanul be kell tartani. A tanács, a társadalmi szervek, vállalatok, intézmények s a lakosság környezetvédelmi munkáját hangolja össze, koordinálja.” — olvashatjuk a beszámolóban. Ezt megerősítették a hozzászólók — a KISZ-ek, a népprontosok, a vöröskeresztesek és a városépítő egyszek: a közterület-felügyelők ellenőrzése terjedjen ki a külső városrészekre is; a település környezetvédelmébe kapcsolódjanak be azok is, akik itt tartanak fenn üdülőt, nyaralót.

Az összhang s a tennivalóság tehát egyértelműen kitűnik, amit kétségkívül megkövetel az itt élők és ide érkező turisták tiszta levegő és víz, csönd és szép táj, vagyis a pihenés nélkülözhetetlen „kellékei”, kincsei iránti igénye.

Sz. T. T.

A Vámospércsi ÁFÉSZ a lakosságért

A Vámospércsi ÁFÉSZ működési területe hét községre, a szövetkezet székhelyére, továbbá Nyírmártonfalvára, Újlétára, Nyírbrányra, Fülöpre, Bagamérra és Almódsra terjed ki. A lakosság beszerzéseit 39 kiskereskedelmi, 17 vendéglátó egyszégekben, megtermelt áruit pedig 10 felvásárlótelepen eszkozölheti. A szövetkezeti boltokon kívül még további — különféle szektorokban működöttet — 9 élelmiszert-bolt, 6 vendéglátóhely és 10 táp-takaromány bolt szolgálja a lakosság igényeinek kielégítését. Különösen a termelőszövetkezetek felvásárló és termeltető tevékenysége erősödött az utóbbi években.

A szövetkezet dolgozói az év első felében jó munkát végeztek. A félévi összárbevétel több mint 4 millió forinttal haladta meg a

bázisszintet, és lényegében a tervezettnél megfelelő volt. A legnagyobb bevétel a bolti kiskereskedelemben és vendéglátó üzembenban realizálódott, több mint 160, illetve 34 millió forint értékben. A nyereség összege is kedvezőbb már, mint a VI. ötéves terv időszakában volt. Örvendetes, hogy a bevétel döntő többsége a szerződéses, a jövedelemérdekeltségű és nyereségosztón-zésű üzemekben realizálódott, kedvezőtlen viszont, hogy egyes rosszul dolgozó és manipulációra hajlamos volt szerződéses üzlethezők még mindig 1 millió 302 ezer forinttal tartoznak az ÁFÉSZ-nek, amelynek behajtása, illetve kiegyenlítése talán évekig is eltart.

Bár az utóbbi évek gazdasági helyzete nem volt könnyű, mégis a működési

Gördülhet-e a rokkantkocsi?

EGY DEBRECENI TALÁLMÁNY SORSA

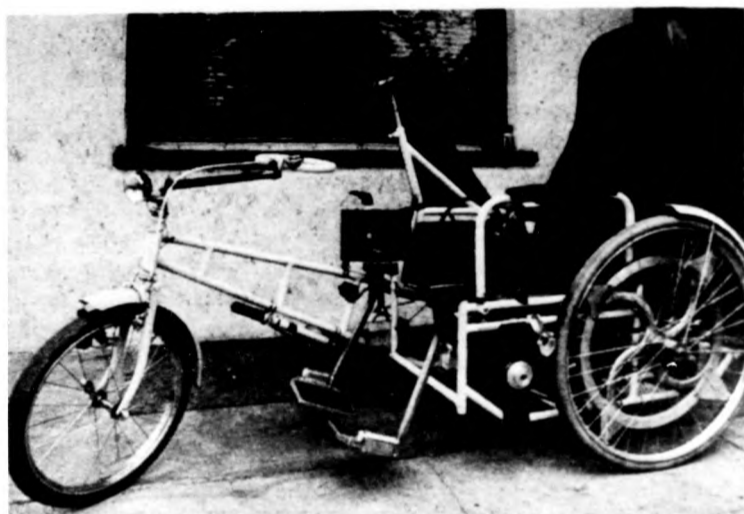
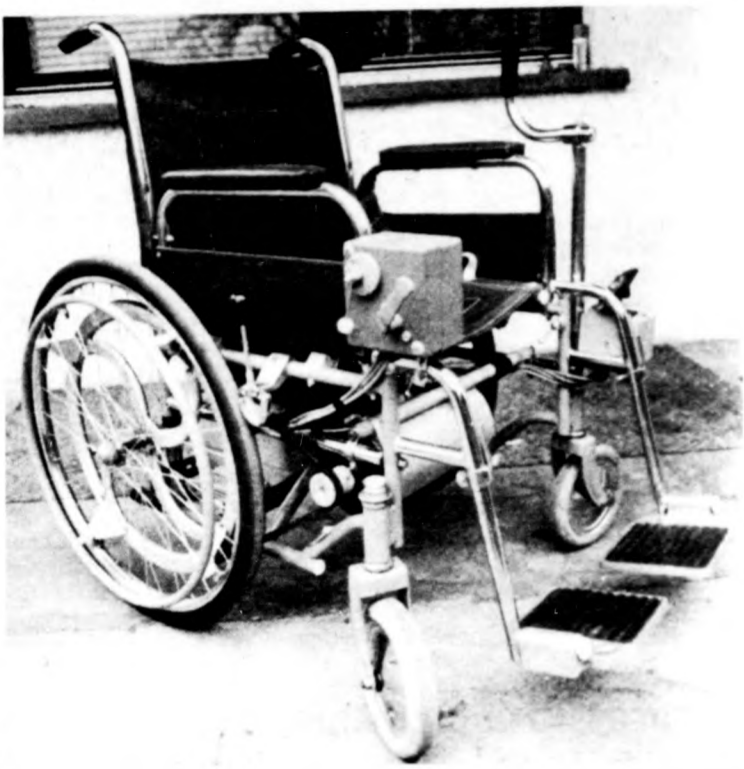
Ma Magyarországon megközelítőleg 400 ezer mozgáskorlátozott ember él. Szűkebb környezetünkben — Hajdú-Bihar megyében — a számuk eléri a 22 ezret. Beilleszkedésük manapság sokkal könnyebb társadalmunkba, mint volt néhány évtizeddel ezelőtt. Országos egyszületük is sokat tesz azért, hogy ne érezzék hátrányt az egészségesekkel szemben.

A járásukban korlátozott emberek helyváltoztatása utcán lakáson belül körül-ményes. A szociális intézmények is mind többet tesznek azért, hogy ez számukra könnyebb legyen. A Gyógyászati Segédesszókók Gyárának kisújszállási egyszé készit olyan kézzel hajtott kocsikat, melyeket a beteg emberek használhatnak. Ezt többféle variációban állítják elő, van utcai használatra alkalmas, de szobai közlekedésre szánt kis jármű is. Áruk változó, attól függően, hogy milyen speciális átalakítást kell a gyártónak végeznie, hét- és tízezer forint között mozog. A beteg embernek azonban sokszor ebben a kocsiban is megfeszítő munkát jelent a helyváltoztatás. Vannak ugyan elektromos meghajtással rendelkező gépek is, de áruk nagyon magas, de az áruhoz hozzá kell az ország, a Vöröskereszt segítségével. Csak a tehetősebbek engedhetik meg maguknak, hogy az érte kifizetendő közel 100 ezer forintot kigazdálkodják.

Két debreceni, elektrotechnikával foglalkozó fel-találónak az érdeme, hogy immáron egy esztendeje bejegyzett találmányuk címelektromos rokkantkocsi.

Valahogy úgy képzeltem el, hogy ha valami különlegesen jó dolgot talál ki valaki, ami ráadásul igen költségkímélő és a társadalom jelentős részének egészségmegővését segíti, az rögtön zöld utat kap. Úgy tűnik azonban, a jó most is elveszett a bürokrácia útvesztőjében. Ha nem így lenne, már legalább 100 mozgásképtelen ember közlekedhetne kis járművel Debrecen vagy más városok utcáin.

Ludmann Sándor és Takács Tivadár állandóan gondolkodó, izzó emberek. Kis műhelyükben bütykölnek éjszakánként. Azért csak a napnak ebben a szakában, mert a munkahelyük nyolc órája után ekkor van idejük újdonságot kitalálni. Ok ketten, akik megoldották, vagy mondjuk inkább így: megalkották az elektromos rokkantkocsi magyar prototípusát. A már említett kisújszállási kézi köz- közt látták el saját tervezésű és készítésű motorral. Mikor a találmányi hivatalban bejegyezték az alkotást, mindenki hurraoptimizmus-sal fogadta. Ennek dátuma — nem tévedés — 1986. de-

(Fotó: Iklódy János)

cember 17. Azóta sok nem történt.

— En tudom, hogy ez egy hosszadalmas adminisztrációs folyamat. — Ezeket a szavakat Ludmann Sándor mondja és lehajta fejét szinte szégyenkezve, hogy az újság segítségét kéri. Igaz, felajánlotta már a televízió újdonságot népszerűsítő programjába is, de ez csak a „felkínálom” szintjén maradt.

— Mit tud az önök találmánya?

— Különböző teljesítményű akkumulátorokat szerelünk bele, az igényeknek és a kívánásoknak megfelelően. Ez azért szükséges, mert a nagyobb teljesítményű akkumulátorok hosszabb ideig üzemeltethető a jármű. Kétféle típust dolgoztunk ki, egyet lakásokon belül használatra, egyet pedig utcára. Utóbbi kétsébeeséses, ami arra jó, ha a beteg netán gyehidekben lakik, akkor is bátran veszi az emelkedőt. Egy 12 voltos, 60 amperórás teljesítményű teleppel 15 kilométert tehet meg használatja. Lemerülés után a hálózatról néhány óra alatt újra tölthető. Ennek a töltésnek a költsége nem éri el a négy forintot. A meghibásodási lehetősége a

motornak — szakszerű használat esetén — szinte nulla. Karbantartást nem igényel, csak az újratöltést, amit bárki elvégezhet otthon.

— Mindez mennyibe kerül?

— Mi 15 ezer forintért adjuk a járművet. Ez eleveneszdő százaléka a nyugat-nemzet kocsinak. Ha hivatalosan elismert lenne a kis gép, a társadalombiztosító még olcsóbban adhatná a rászorulóknak. Ennek azonban jelen pillanatban még nem látom a jövőjét. Mostani helyzetünkben havonta 4-5 kocsit tudnánk előállítani, ha lenne rá megrendelők.

Megkerestem a Mozgáskorlátozottak Egyesületének Országos Szövetségét, akik nem is tudtak az egészről, pedig Ludmannék már tavaly jelezték találmányukat. A megyei szervezet titkára — egyben a Piremon Kisvállalat igazgatója — dr. Gere Kálmán már bőbeszédűb.

— Tudunk a szabadalomról, de eddig nem volt meg a lehetősegünk, hogy érdemben foglalkozzunk vele. Vállalatunk 1988 január elsejével készen áll arra, hogy nagyobb tételben is gyártsa a rokkantkocsit. Hamarosan felvesszük a kapcsolatot a felalálókkal és bizom benne, hogy tárgyalásaink eredményre vezetnek. Mi vállalkoz az országos forgalmazást, az értékesítést. Úgy gondolom, hogy a 15 ezer forintos árat tartani tudjuk, hiszen nekünk is érdekünk, hogy szövetségünk tagjai minél hamarabb hozzájussanak ehhez a járműhöz.

Ennyi tehát egy debreceni találmány sorsa most, 1987. november 12-én. Egy esztendő alatt sok előrelépés nem történt. Valami azonban megmozdult. Bizom benne, hogy az illetékes vállalat vezetőjének nyilatkozata nem volt elhamarkodott és betartja szavát. Más kérdés az, hogy a Ludmann-Takács duó inkább magáste-retné gyártani a járművet a nagyobb haszonkulcs reményében. Talán sikerül kompromisszumos megoldást találni, és az elektromos rokkantkocsi nem jut a görgős eke sorsára.

K. T.

Weisz György

A hét t

5. Gy

Minden kétség az érzékszerveink látással szerezzük több információt tünkől. A látás szerve, a szem, hozzá kapcsolódó szer döntő szerep megismerés fo így természetesen tanulásban is. A les részleges vese hátrányos juttatja az illeto ezért indokolt ar pedagógiai nevel

A „látássérült” belül különbsége vakok és gyenge zott. A vakok egy érzékelnek fényt, kintik azonban akiknek a látásé vagy ez alatt va elességet (vagy tőszög nagyságá-vük. Ép látású e látószög egy szög megfelelően a vis hez viszonyítva nak tekinthető a visusa az ép em zedrésze.

Gyengénlátók egyének, akiknek 0,1—0,33 között a következőképpen léltetni. Ha a (amelyet a szemé lánosan használ legfelső, tehát gyobb számot va méter távolságra egyén el tudja kor a visusa 0,1, az alatta levő kis vagy betűk közül is el tudja olvasni egyén visusa 0,3 ben tehát a visus ján könnyen me ki a gyengénlátó szemű.

A vakok és a tók látása (illetve sa) közötti minősé sa) szükségessé, hogy két különbö-pust hozzanak k ok és gyengénlá Vakoknak egyedi ten van általános nevelőotthona. G részére Budapest Debrecenben (Ló ca 3. szám) is v iskola és diákot, 1972 óta működik

Az oktató megszerve

A gyengénlátók általában 0,1—0,3 közötti látású gyermekeket vesz 0,1 alatti látáséle meket is felves az esetben, ha optikai segédess távcsőszemüvegve vagy olvasásra tók. Az intézet nyerhet az olyan tó gyermek is, ak fokú a rövidlátás dioptria feletti visel és látása r deáciát mutat, v halmozott zemes tegedése van (pé betegségéhez szes járul).

Az intézetben f méss szakorvos feladata a gyermezeti ellátása naponta konzultá gusokkal, órákat közben felvetődő problémákat igye na megoldani. M folyamatos szako tás is indokolt gyengénlátó gyer irattatását az in

Az általános szintén foállásban az utazó tanár, a adata a gyengén kolázásának se utazó tanár felku kat a gyermekek dákban, akik ross látogatja azokat köteleseket is, nem gyengénlátók téményben akart A tanár feladata zik még, hogy az a általános isko

A hét témája: A sérült gyermekek nevelése

5. Gyengénlátók

Minden kétséget kizáróan az érzékszerveink közül a látással szerepük a legfontosabb információforrásunkból. A látás és annak szerve, a szem, valamint a hozzá kapcsolódó idegrendszer döntő szerepet játszik a megismerés folyamatában, így természetesen az iskolai tanulásban is. A látásérzékelés részleges vagy teljes kiesése hátrányos helyzetbe juttatja az illető személyt, ezért indokolt annak gyógy-pedagógiai nevelése.

A „látásérzést” fogalmán belül különbséget teszünk a vakok és gyengénlátók között. A vakok egyáltalán nem érzékelnek fényt. Vaknak tekintik azonban azokat is, akiknek a látásélessége 0,1, vagy az alatt van. A látásélességet (vagy visust) a látószög nagyságával jellemezzük. Ép látású egyénnél a látószög egy szögperc, ennek megfelelően a visusa 1,0. Ehhez viszonyítva tehát vaknak tekinthető az, akinek a visusa az ép emberének tízdrésze.

Gyengénlátók azok az egyének, akiknek a visusa 0,1–0,33 között van. Ezt a következőképpen lehet szemléltetni. Ha a visustábla (amelyet a szemészeten általánosan használnak) csak a legfelső, tehát a legnagyobb számot vagy betűt öt méter távolságról még az egyén el tudja olvasni, akkor a visusa 0,1. Ha viszont az alatta levő kisebb számok vagy betűk közül az ötödiket is el tudja olvasni, akkor az egyén visusa 0,33. Lényegében tehát a visustábla alapján könnyen megállapítható, ki a gyengénlátó, ki az ép szemű.

A vakok és a gyengénlátók látása (illetve nem látása) közötti minőségi különbség szükségessé tette azt, hogy két különböző iskolatípust hozzanak létre a vakok és gyengénlátók részére. Vakoknak egyedül Budapesten van általános iskolája és nevelőotthona. Gyengénlátók részére Budapesten kívül Debrecenben (Lóverseny utca 3. szám) is van általános iskola és diákotthon, amely 1972 óta működik.

Az oktatás megszervezése

A gyengénlátók intézetébe általában 0,1–0,33 visusú gyermekek vesznek fel. A 0,1 alatti látásélességű gyermekeket is felvesznek abban az esetben, ha valamilyen optikai segédeszközzel, pl.: távcsőszemüveggel sik írásra vagy olvasásra megtanulhatók. Az intézetbe felvételt nyerhet az olyan gyengénlátó gyermek is, akinek nagyfokú a rövidlátása, azaz tíz dioptria feletti szemüveget visel és látása romlási tendenciát mutat, vagy pedig halmozott szemészeti megbetegedése van (például alapbetegségéhez szemtekerezés járul).

Az intézetben főállású szemész szakorvos dolgozik. Fő feladata a gyermekek szemészeti ellátása. Emellett naponta konzultál a pedagógusokkal, órákat látogat, s a közben felvetődő szemészeti problémákat igyekszik azonnal megoldani. Már maga a folyamatos szakorvosi ellátás is indokoltá teszi a gyengénlátó gyermekek beíratását az intézménybe!

Az általános iskolában szintén főállásban dolgozik az utazó tanár, akinek feladata a gyengénlátók beiskolázásának segítése. Az utazó tanár felkutatja azokat a gyermekeket az óvodákban, iskolákban, a családokban, akik rosszul látnak. Látogatja azokat az iskolaköteleseket is, akik ugyan nem gyengénlátók, de az intézményben akarnak tanulni. A tanár feladatai közé tartozik még, hogy az óvónőknek, az általános iskolai pedagóg-

usoknak és a szülőknek tanácsot adjon. A felkutatott gyermekekről feljegyzéseket készít és figyelemmel kíséri beiskolázásukat.

A gyengénlátók hat-tizen-négy éves korig tanulnak az intézetben, ahol felkutatási elhelyezésre is van lehetőség (elsősorban vidékiek részére). Az intézetben jelenleg 144 gyerek tanul, de további 20 gyengénlátó beiskoláztatása megoldható. Tehát a gyengénlátók intézetének a kapacitását sem használjuk ki kellően, aminek egyik oka valószínűleg az, hogy sokan nem is tudnak a létezéséről. A másik ok bizonyosan a szülők elzárkózása gyengénlátó gyermekük nevelőotthoni iskolázásától.

A rendeletek szerint a tan-csoportok létszáma hat-tizenkettő lehet, vagyis tizenhárom fős osztályból már két tanulócsoportot lehet alakítani. Az alacsony osztálylétszám lehetővé teszi a gyerekekkel való differenciált foglalkozást, az egyéni bánásmódot.

A gyengénlátók intézményének tananyaga lényegében megegyezik a többi általános iskola tananyagával. (Ugyanazt a tantervet használják a kiegészítő tantervvel, amit a többi általános

iskolában.) A magyar nyelv és irodalom órázáma az 1–2. osztályban heti egy-egy órával több. Ez azért indokolt, mert az olvasás és írás megtanulása a gyengénlátók esetében több időt igényel, s a kellő gyakorlottság elengedhetetlen a továbblépéshez.

A felső tagozatban (az 5–8. osztályban) heti két órában a gyermekek gépirást tanulnak. Ez szükséges a társadalmi beilleszkedésük elősegítéséhez, főként azért, hogy az írásbeli munkát esztétikusan tudják elvégezni. Az általános iskola befejezésekor a gyengénlátók gépirása olyan szintre fejlődik, hogy tudják követni a természetes beszéd ütemét.

Mind a nyolc osztályban különböző orszámban vannak **korrekciós órák**. (Az első osztályban heti négy óra, a 2–4. osztályban heti két óra és a 6–8. osztályban heti egy óra.) Ezeknek az óráknak fő feladata a képesség-beli hiányok pótlása, a lassabb fejlődésűek felzárkóztatása. A korrekciós foglalkozások fő területei: mozgáskorrekció, látásnevelés, értelmi képesség és nyelvi kifejezőképesség fejlesztése és a tantárgyi alapképességek fejlesztése.

Az oktatás sajátos módszerei

Az oktatás módszereit úgy alakítják ki, hogy a szemléltetés és a bemutatás feltételei optimálisak legyenek. Talán legfontosabb a tantervek **intenzív megvilágítása**: mindenütt 800 ezer lux fényerősséget állítanak be. A megvilágításhoz választják meg az optikai segédeszközöket is. A gyerekeknek lehetőségük van különböző szemüvegek, távcsőszemüvegek használatára. Akinek a szemét zavarja a nagy fényerő, sötét szemüveget viselhet. Nem mellékes dolog az sem, hogy különböző színű (fehér, világoskék) neon világítótesteket alkalmaznak, amelyeket úgy állítanak be, hogy szőrt fényt adjanak.

Az oktatás során a pedagógusok ügyelnek arra, hogy a fogalmak elsajátításánál **több érzékszerv bevonásával** észleltessék a tárgyak lényeges ismertetőjegyeit. Ezt nem csupán a látásérzékelés beszűkülése indokolja, hanem az ennek következtében kialakuló szegényes szókinccs gyarapítása is.

Nagyon fontos a tárgyak, a rajzok **színezése** is. Általában az élénk színeket (a kéket, a pirosat) használják a tárgyak szemléltetésénél. Alapvető szabály az, hogy a háttér fehér legyen, így a kontraszt miatt a bemutatott tárgy „kiugrik” a képen. A szemléltetésnél kivettített kép távolságát úgy választják meg, hogy a gyermekek jól láthassák. (Egyébként az osztályteremben elől ülnek a gyengénlátók, mögöttük pedig az egyre jobban látó gyermekek. Ezzel is kompenzálják a szemléltetett képtől tárgyaltól való távolságkülönbséget.)

A kivettített képpel szembeni követelmény még az is, hogy az a **lényegret tartalmazza**, ne legyen túl aprólétkos, tehát ne ábrázoljon sok részletet. Széleskörűen használják az úgynevezett „szendvicsfóliákat” a sok elemből felépülő szerkezetek illusztrálására. A „szendvicsfóliának” az a lényege, hogy több egymásba helyezhető fóliát tesznek az írásvevőre. Ezek a fóliák ugyanannak az objektumnak a részeit ábrázolják, tehát egymás utáni kivettítésük révén mintegy felépíthető maga a tárgy.

Vigyázni kell még arra is, hogy **megfelelő ideig** tartson a szemléltetés. A sérült szem elég gyorsan kifárad, ezért az információközlést más érzékszerv útján (hal-

lás, tapintás stb.) oldják meg.

Az **iskolapadok** sem azonosak a más iskolákban láthatókkal. Ezek ugyanis tízhárom- és hatvanfokos dőlésszögbe állíthatók, annak függvényében, melyik éppen a legalkalmasabb az olvasásra vagy az írásra. A gyermekek speciális **fűzeteket** kapnak. Lapja nem ríktó fehér, amely kápráztatná a szemüket, hanem kellemes világoszöld. A vonalak sem vékonyak, alig láthatóak, hanem vastagabbak, jobban észrevehetőek. A fűzetek vonalközei is különböznek a szabványostól. A gyengénlátók részére nagyobb, a jobban látók részére kisebb vonalközű fűzetet adnak. (A látásélesség javulása esetén a nagyobb vonalközű fűzetet felváltja a kisebb, majd a szabványos vonalközű fűzet.) A gyermekeknek készített feladatlapokat speciális, nagy betűjű írógéppel készítik. Ha ez a nagyság sem lenne megfelelő, akkor a pedagógus saját kezűleg készít feladatlapot, amelyen a betűk, a számok nagysága már optimális.

Mindezek a tények bizonyítják, hogy az intézményben olyan feltételeket hoztak létre, amelyek lehetővé teszik a gyengénlátók személyiségének harmonikus fejlődését. A tapasztalatok szerint 40–50 százaléknak javul a látása, a többinek nem romlik, s csak igen csekély (3–5 százalék) azon gyermekek száma, akiknek romlik a látása. Ha a gyermek látása minőségileg megjavul, akkor visszahelyezik az egészséges szeműek osztályába.

Mi lehet a gyengénlátók-nak **megtanítani** az általános iskolában? Általában mindazt, amit az egészséges szeműeknek. A törzsanyagot az egyéni képességeiknek megfelelően képesek elsajátítani, a kiegészítő anyagot azonban csak a jobbak tanulják meg. A tapasztalatok szerint a középiskolákban a tanulmányi előmenetelük csak kevéssé marad el az átlagtól.

A gyengénlátók **pályaválasztása** már behatárolt. Még az általános iskolában kapnak egy listát arról, hogy adott látásélességű gyermek milyen szakmát tanulhat a szakmunkásképzőkben, vagy a szakközépiskolákban. Gimnáziumba minden gyengénlátó jelentkezhet.

(Folytatjuk)

Székely Szabolcs

ÍGY LÁTJUK MI

Tennivalók Biharkeresztesen

Nemrégiben ülést tartott a biharkeresztesi nagyközségi pártbizottság, ahol a Központi Bizottság július 2-i határozata alapján készített feladattervet vitatta meg a testület.

A területen működő gazdasági egységek többsége nem dolgozott rosszul — olvashatuk az előterjesztett anyagban. Ezt is mutatja, hogy az ipar és a mezőgazdaság termelése a csökkenő létszám ellenére a megyei és országos ütemnél dinamikusabban nőtt, igaz, alacsonyabb szintről kellett elmozdulniuk.

A lakosság hangulatára viszont a pesszimizmus, a befelé fordulás jellemző. Az emberek hitét, bizalmát az ásta alá, hogy a feladatok többségét évek óta leirták ugyan, de érdemi lépés nem történt. Most a KB július 2-i határozata kétségtelenül jó program, végrehajtásához pedig a következetesség, a határozottság lehet igazán a garancia.

Munka bőven van

Biharkeresztesen és társközségeiben azt tartják az egyik legfontosabb feladatnak, hogy a terület népességmegtartó képessége biztosítva legyen. Ezt pedig csakis úgy lehet elérni, ha a gazdasági egységek biztos keretben, megélhetést jelentenek. Fel kell készülni a szerkezetváltásra, új termékek gyártására, a vállalati struktúra és a vezetési szervezet racionalizálására. De szembe kell nézni a társközségek növekvő problémáival is, s ráadásul azzal a ténnyel, hogy a gondok megoldását a csökkenő tanácsi költségvetés is nehezíti.

A feladatok végrehajtásához jelentős szemléletváltozásra, a közzgazdasági gondolkodás erősítésére is szükség van. S arra ugyancsak, hogy a dolgozók ne csupán passzív befogadói legyenek a változásoknak.

Számos tényező megváltoztatására lesz szükség: gyorsabb, pontosabb információáramlást kell megvalósítani, egyértelműbbé kell elhatárolni a feladatokat a vezetés minden szintjén (párt, tanács, gazdasági egységek), következetesebb felelősségre vonást kell alkalmazni.

A pártbizottsági ülésen elhangzott, hogy a gazdasági egységek munkájával kapcsolatban nem véletlenül jelölték meg ebben a feladattervben kevesebb tennivalót. Munka ugyanis van bőven, csupán vissza kell „lapozni”. Mégpedig az 1986. novemberi KB-határozat után elkészített intézkedési tervet kell megnézni; azok a feladatok továbbra is érvényesek. Azért, mert júliusban újabb határozat született, továbbra is érvényes a régi, vagyis a változtatás szándékával megkezdett fontos folyamat szerves része. Ezt később a hozzászólások is megerősítették.

A terület mezőgazdasági termelése előtt a legfontosabb cél az, hogy veszteséges üzem ne legyen. A termelési struktúra gyökeres átalakítására nincs ugyan lehetőség, de a piaci igények, a gazdaságosság megkövetelik, hogy az eddiginel rugalmasabban próbáljanak alkalmazkodni a követelményekhez. Foglalkozni kell a kisebb területen termeszthető, de nagy jövedelmet biztosító kultúrák meghonosításával, folytatni a meiorációs munkákat, felkészülni a szuszpenziós műtrágya technológiai folyamatba történő beillesztésére.

A nagyüzemek integrálják továbbra is a háztáji és a kistermelést, olyan szinten, hogy abban mindkét fél érdekelt legyen.

A mezőgazdasági üzemek ipari mellékterméksége sem éri el azt a színvonalat, amire szükség volna. Elindult ugyan egy biztató folyamat, amit érdemes folytatni.

Kedvezőtlen feltételek

A kemény, kritikus hozzászólásokból kitért: Biharkeresztesen megvan a szándék arra, hogy a stabilizációs és kibontakozási programot elő valóssággá tegyék.

Hadházi András, az állami gazdaság igazgatója arról szölt, hogy a kibontakozás kulcskérdése a megfelelő érdekeltségi rendszer megteremtése lehet. Amíg azonban a munkabér-gazdálkodásban csupán néhány százalék fordítható bérfejlesztésre, ehhez nincsenek meg a feltételek. Egy konkrét

példa: az állattenyésztésben dolgozók tíz-százalékos bérfejlesztése sem hozott igazi, mérhető eredményt a termelésben.

Az állami gazdaság mindig nagy gondot fordított a szakember-utánpótlásra. A juhászban, a tehenészetben azonban ezt nagyon nehezen sikerül megoldani.

Az 1988-ban bevezetendő bértömeg-gazdálkodástól több, konkrétan eredményt remélnék az állami gazdaságban. Mégpedig azért, mert a jobb, kvalifikáltabb szakembereket jobban meg tudják majd fizetni, s a differenciálással feltehetően a munkamóráról is javulni fog.

Péntes Károly, az ipari szövetkezet elnöke elmondta: náluk 1986-ban megtörtént a szerkezetváltás, előbbre léptek a dolgozók érdekeltségi rendszerének kialakításában, a munkaidőalap védelmében. Saját programjuk elkészítése után a biztató lendületet megtörte az új szabályozók megjelenése. Ez egyúttal azt jelentette, hogy a programból sok mindent ki kellett húzni. A középviszálalok helyzetére inkább az jellemző, hogy ki vannak szolgáltatva a piacnak, nem pedig az, hogy uralni tudják. Helyzetüket nehezíti az adott technológiai színvonal is. Ok azt a megoldást választották, hogy használt gépeket vásároltak, majd ezeket igyekeztek korszerűsíteni. Az ipari szövetkezetben is komoly gond az utánpótlás. A területen ugyanis az iparitanuló-képzést elsorvasztották, de egyébként is kevés fiatal jön vissza, haza. Jóllehet azért, mert nincsenek a válalathoz kötvé. A mai szakmai tanfolyamok pedig keveset nyújtanak.

A szövetkezet az elkövetkező időszakban profiltájt megtartva, de tevékenységét jó néhány területen finomítva fog majd dolgozni.

Jöllehet, több lehetőséget reméltek, programjuk jelentős részét azonban „szabályozták”.

Jó volna, ha a rendeletek segítségével a dolgozók és a vezetők érdekei közelebb kerülhetnének egymáshoz, sokszor azonban épp az ellenkezője történik.

Hasonlóképp szembekerült jelenleg a felhalmozási adó és a műszaki fejlesztés. Ilyen helyzetben a szövetkezet munkájában továbbfejlesztés helyett némi visszaesésre számíthat.

Előtérben a gazdaság

Miklós István, a Pestvidéki Gépgyár 3. számú gyárának igazgatója fogalmazta meg: év elején kellett volna megmondani, milyen fekek, szabályozók között kell majd dolgozni. Akkor van idő arra, hogy a dinamikusabb fejlődés érdekében jobban átgondolják a feladatokat. Jelenleg nem kis gond, sőt akadály, hogy még mindig nem ismerik a jövő évi szabályozórendszerét. Ez a bizonytalanság rengeteg szellemi energiát is leköt — feleslegesen.

Hasonlóképp sok a bizonytalanság a bérkérdésekben is: meg kell mondani a dolgozóknak, hogy többet és jobban kell dolgozni, arra azonban nem lehet felelni: mennyit fognak mindeztért fizetni? Az ösztönzésre biztosított eszközök egyelőre inkább csak jelképesek. Ezzel valójában nem lehet ösztönözni, nincs is rá erkölcsi alap. A teljesítménnyel arányos bér visszafizetése azonban azt jelenti, hogy jelentősen csökkent a főmunkaidő és a jövedelem presztízse.

A gyár cselekvési munkaprogramját lényegében már korábban elkészítette. Az eredmény: visszafizették a hiteladósságukat, megtörtént a termékszerkezet-váltás. Adott tehát az út, amelyen a meglévő nehézségek ellenére haladniuk kell.

E néhány, kiemelt hozzászólásból azt hiszem, kitérünk: Biharkeresztesen is előtérben van a gazdasági élet, csakúgy, mint máshol. A pártbizottsági ülésen azonban az is megfogalmazódott: a munkahelyi pártalapszervezetek munkájának legfontosabb méréje az, hogy a saját területükön hogyan tudják segíteni a gazdasági célok megvalósítását. Támogatniuk kell a gazdasági vezetőket a „stratégia” kidolgozásában, a közös vagyon védelmében, gyarapításában, a rend és a fegyelem megszilárdításában, elősegítve a munkahelyi demokratikus fórumok érdemi munkáját is.

D. K. K.

Új egészségügyi szakközépiskola Nyíregyházán

Nyíregyháza új középfokú intézménnyel gazdagodott: elkészült az új egészségügyi szakközépiskola. Az intézményben — amelyhez kollégium is tartozik — a 12 tanterem mellett 4 előadó-, 6 demonstrációs és egy tornaterem kapott helyet. Az első tanítási évben 9 szakközépiskolai osztályban összesen 531 diák kezdte meg itt a tanulást.

Pecsétek

Ha ezt a szót halljuk és nem az abroszon esett foltra gondolunk, akkor a ma emberének elsőként a bélyegző jut eszébe. Eletünknek talán nincs is olyan területe, ahol a pecsét, a bélyegző nem bírna nagy jelentőséggel. Minden hivatalos papír — legyen az vállalatok egymás közötti levelezése, okirat, okmány — mind-mind le vannak pecsételve. Az okmány hitelt az arra jogosult aláírása és a pecsét együttese adja. A pecsétnek is nem több évszázados, bátran mondhatjuk, több évezredes története, sőt történelme van. Már az ókorban is használták a keleti népek. A görögök sphragisnek, a latínoék sigillumnak nevezték. A pecsétet, ami lenyomatot jelent, pecsétnyomó használatával állították elő. Ez a pecsétnyomó kőbe vagy egyéb szilárd anyagba vésett negatív ábrázolás, aminek lenyomata puhább anyagon, viaszon vagy fémen ad pozitív képet, később festékekkel állították elő a lenyomatot. Ez a le-

nyomat tulajdonosának a személyiséget, valamely irányban kifejezett óhaját, rendelkezését fejezte ki. Az egyéni méltóság szimbólumaként iratok, okmányok, rendeletek záróeszköze gyanánt használták. Az egyiptomiak szent szkarabeusza a rómaiaknál gyűrűvé változott át és innen került át Európa akkori honfoglalóihoz. Volt egyoldalú és kettős pecsét, ezt leginkább fejedelmek használták. A femből való kettős pecsét neve bulla. Aranybulla ünnepélyes iratokon fordul elő. A pápák pecsétje általában olombulla volt. A pecsétnyomót tulajdonosa vagy a különösen értékes fejedelmi, uralkodói, állami pecséteteket külön pecsétőr őrizte. A pecsétet hamisítását hallálal büntették, „kedvező esetben” a hamisító arcára bélyeget sütöttek.

Ma már régi szép pecséteteket csak különleges okleveleken és egyes egyetemek diplomáin látni.

Köszeghy Eszter

Rákóczi Ferenc nagy fejedelmi pecsétnyomója

Mátyás király nagy pecsétje

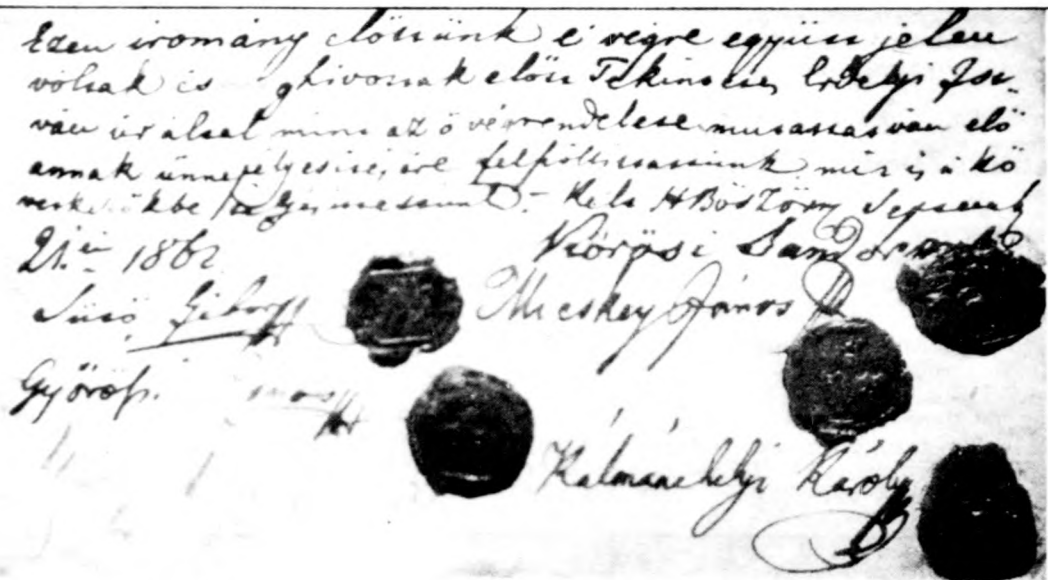
Allameimerünk a középkorban. Imre király (1196—1204) aranypecsétjén a vörössel és ezüsttel többször vágott pajzsmező

Zsigmond király (1378—1437) 1405. évi kettős pecsétje

János cseh király pecsétje a XIV. századból

Végrendelet 1862-ből

Hajdúböszörmény Járásbírósa pecsétje 1882-ből

Gusztu Diák a de

Prológ. Zenetiségi Klub, nikáskör, Stilla ház, Finálé — vak a diákgyörgy blokkjainak. Mi az a diákgyörgy diáknapon nén tavasszal dukciójának „esszenciája”, ilyen műsor Operettszínház világot jelentő ország legkülönbözőségeiből érkeznek sok adtak szagükről a telt akusztikájú féle műfaj ke fel nem kis zók gyakran szükségét, hősükben tenve sák.

A blokkok egyértelmű, szont „titkoló” lven számok példálul a D = D nevet könnyű zenét, egyházi band relem kell ne — sajnos sok nei közhelivel Ellenőr-bluest receni Ady-g nülójának. Ha a dala s előa szintén adys Iboljának. T Kiss Katalinn kerülök cim paródiákat. ket” és break leczy Annam zető — más vers- és rézfűvös kvin kat, népdaleny dalosokat, tá bűvészt, sram ferált be. La kedő egyéni ket, harmonik munkát, s csi ványabb felle

A műsorban hari produkci lyet. A már vül hallhattuk Vrana József ceni ütőhangsz s az Ady-gi

Égerh

Hajdúhadhá összevonásból közigazgatási hadháztéglás települések s Bocska Istvá delem, az eg magyar szabá tője adomány más városok lett, azoknak zeknek, akik döttek a nem ségért; korább ezért az ügye parasztfelkelés később is, a és 1848—49 fo lai alatt. Err gyományra több évfordú emlékeztek a és Hadházon közt. Égerház művész, aki született 1925-dulók nyomán hogy megörök világot. Műv 1961-ben kezd ben, alkotásai külföldi kiállí teményben sz repelnek. Tábl kozatosan jutó vumcsoportokk tett, síkban ki

Gusztusos gála Diákprodukciók a deszkákon

Prolog. Zeneterem, Nemzetiségi Klub, Diákvár, Krónikáskör, Stílusstúdió, Tánc-ház, Finálé — ezek a szavak a diákgálaműsor egyes blokkjainak a címei voltak. Mi az a diákgála? Az országos diáknapi hét helyszínen tavasszal előadott produkcióinak válogatása, „esszenciája”. A sokadik ilyen műsor volt ez már az Operettszínházban, ahol a világot jelentő deszkákon az ország legkülönbözőbb részeiből érkező középiskolások adtak számot tehetségükről a telt háznak. A jó akusztikájú teremben százezer műfaj képviselői léptek fel nem kis sikerrel, a nézők gyakran érezték annak szükségét, hogy nagy tetszésekben tenyerüket pirossítsák.

A blokkcímek többsége egyértelmű, némelyike viszont „titkolózó”. Mert milyen számokat tartalmazott például a Diákvár? A D = D nevet viselő, habkönnyű zenét játszó nyíregyházi banda dalait (Szerlem kell nekem, Diákgála — sajnos sok szöveg- és zeneközvetítés), a szatirikus Ellenőr-bluest (amely a debreceni Ady-gimnázium tanulójának, Hajdú Istvánnak a dala s előadása volt), a szent adys triónak (Holb Ibolyának, Tarr Erikának, Kiss Katalinnak) az Iskola-kerülő című jazztáncát, paródiákat, „hülyeskedéseket” és break-show-t. Balczky Annamária műsorvezető — más blokkokban — vers- és prózamondókat, refrívus kvintettet, kórusokat, népdalenekeket, maddalásokat, táncgyűjtéseket, búvészt, szamlizenekart konferált be. Látnunk kiemelkedő egyéni teljesítményeket, harmonikus csoportmunkát, s csak egy-két halványabb fellépést.

A műsorban öt hajdú-bihari produkció kapott helyet. A már említett kívül hallhattuk-láthattuk a Vrana József vezette debreceni ütőhangszeres csoportot, s az Ady-gimnázium más

diákjait: Molnár Péter Karinthy Frigyes prózáját mondta tehetségesen; Szabó Attila, Makai Róbert és Tiszai Sándor pedig legényest táncolt ügyesen, tetszetősen. Diákjaink az átlagos színvonalon felül remekeltek, nagy kedvvel és kedvességgel mutatgatták be ötletes, a közönségtől szívesen fogadott műsorukat.

Rendkívül nehéz feladat a rendezőktől ennyiféle produkciót szellemes, friss, hatásos kompozícióvá dolgozni, gusztusos „ikebanává” varázsolni, s — nem túlzás! — több száz diákot mozgatni úgy, hogy ne legyenek üresjáratok, csúszások, ütközések, aránytelődások, hogy egységes, szépen eke-lődő sort alkossanak az elemek. Kerényi Miklós Gábor nagyon invenziós munkát végzett: szellemes, üde műsort komponált. Az est fiatal volt (és nem fiatalos), a rendező nemcsak a színpadot ismeri, hanem a bemutatózó, a maga képességeiről, szándékairól, szelleméről bizonylatot adó nemzedéket is. Kerényinek mellesleg jócskán egybegyűlekedtek az ilyen tapasztalatai, nem először rendezte meg a diákgálát, amelynek a fináléja most is erre az alkalomra írt dal eleneklése volt. Nem vagyunk nagy barátja az alkalmi verseknek és daloknak, mégis elismerjük: Papp Mária, Koltay Gergely és Margit József Szolgálat, hatalom című „himnusza” a helyzethez igen illő, vehető, sőt veendő alkotásnak bizonyult.

A diáknapiakot koszorúzó seregszemlék egyik legjobbját láthattuk az idén, s azon középiskolásaink javának emlékeztetés remeklést. Milyenek ezek a fiatalok? Rokonszenvesek, tehetségesek, élénk, teremtő fantáziával megáldottak, nyugodtan rájuk bízhatjuk a jövőt. Bárcsak ne kívánnánk hiába, hogy minden jövőletémenyes tizenéves ilyen jóra-való legyen.

Erdői Sándor

KITEKINTŐ

Baranyai utazás

Ködben ül a Mecsek. Bonyhád után, Mecseknádasdnál már bent járunk ugyan az erdőben, a hatos műút hegyre föl vezet a buszt, de a nádasi, pompás kálváriaudomb éppen csak kivillantja a homályból a fehér kőstációkat; a vörhenyes fák, lángoló galagonyabokrok, az égő csipkebokrok nyakig, derekig mérülnek a tejes ködfoszlányokba; a viaduktok két oldalán megnyugtatón láthatatlanná vált a szakadékok. Hogy balról, lent ott van Zengővárkony, néhai Fülöp Lajos tiszteletes, művész-történész faluja, hűz évig otthona-börtöne, csak tudjuk, de a faluskát nem látjuk, s a Zengő csúcsa alatt trónoló, Pécsvárad István alapította monostora, a monostorra épült, török utáni várba is éppen hogy megmutatja magát, részletekben, olykor-olykor. Hogyan is láthatnánk a falu fölötti százados szelídgesztenyét, a kerti gesztenyesütő tüzeket, az ezeréves települést keresztül-kasul szabaduló szurdokokat, vízfolyásokat, a kőbánya alatti porták most már perze kopasz jázminbokrait...

Szemerkelő esőben futunk be Pécsre. Késve, a sajtóelőzetes fűgőbb résztvevői már csak ránk várnak, a Pestről közös busszal érkező újságírókra. 1988-ban Pécs lesz a 10. Europa Cantat színhelye: itt léteünk egyik oka, hogy erről a fesztiválról bővebbet megtudjunk.

Europa Cantat

Úgy gondolom, az a legjobb, ha Marcel Corneloup, az 1960-ban alakult Ifjúsági Kórusok Európai Szövetségének elnöke idézem: a tavalyi, pécsi kamarakórus-fesztivál hirdatójában megjelent vallomásának egy részletét. Benne van minden, amit e fesztiválról és Pécs szerepéről tudni kell. „1984-ben ismertem meg a pécsi fesztivált. Ugyanakkor fedeztem föl Magyaror-

szágot is. Tavasz volt. Számomra ez a tavasz a magyar föld ígérte hozta, a kóruszene valódi földjének ígérte. Attól kezdve a kórusvezetőkkel és a kóruszakkemberekkel kialakított kapcsolataimban egyre inkább úgy éreztem, hogy ez a tavaszi reménység a kórusmuzsika nagy kalandjához vezethet el. Így született meg az 1988-as magyarországi Europa Cantat gondolata, itt, ebben a városban, egy szobor előtti meditatálós színhelyen. Annak a szobor előtt, aki megújította, új alapokra helyezte hazájának kóruskultúráját: Kodály Zoltán szobrá előtt. Pécsért úgy éreztem, hogy egy ilyen város tökéletesen meg tud felelni annak az elvárásnak, amelynek ez idáig Passau, Nevers, Namur, Luzern, Leicester, Graz, Autun megfelelték. Arról is álmodoztam, hogy szocialista országban rendezzünk Europa Cantatot. Mindmáig a Kelet jött Nyugat felé. Most miért ne jöjjön a Nyugat Kelet felé, erre az Europa Cantatra, amely a tizedik lenne? Jubileum? Szimbólum? Igen, mindez egyszerre, hogy elmondhassuk: a vokális politónia egész Európára kulturális gyökere, és rajta keresztül a szívek egymáshoz közelebb hangja az értelmi közéletet is elősegítheti... Ezt választottam: Pécs ma már bizonyosan a következő Europa Cantat városa.”

Igy történt tehát, 1988. július 26-tól augusztus 7-ig mintegy háromezer dalos lesz a kelta—illír östepek helyén kétezzer éve épült római Sopianae, vagyis a mai Pécs vendége. A fesztivál bevétele — a nyugati résztvevők önköltési alapon jönnek — gyakorlatilag egyenlő a tetemes kiadással, s nem egy gazdasági mutatóval teletömött újságírófejen megfordult a gondolat: érdemes, kifizetődő-e az országnak ez a kórustalálkozó? Én azonban makacsul úgy gondolom, hogy a kényszerűen gazdasági, „költségvetési aktívum”-álmokat álmódó központi agyak még most sem, soha-

sem jutnak arra a következtetésre, hogy a kultúra, egészében és elemeiben, azonos például a zománczott-fazék-gyártással; s amennyiben nem gazdaságos, leépítendő!

Művészetpártolás — pécsi módra!

A sajtótájékoztató színlépe Pécs legújabb intézménye, a december 10-én avatandó Művészetek Háza megtekintése, bejárása itt léteünk másik oka. A Szechenyi tér bal alsó csücskében álló elefántos tömb, az egykori alispáni ház, utóbb többek között Amfiteátrumok lélegzetelállítóan pazar építménnyé változott, levette Csipkerózsika-köntöse — azaz, kiebrudalva az Amforát és egyéb lakókat. A padlástérből gyönyörű kiállítóterem lett, a boltíves, izgalmas alakú szobákban irodát, ottont kaptak a művészeti szövetségek pécsi csoportjai: az írók, a képzőművészek, az építészek, a táncművészek, a zeneművészek. Klub is készült, s a belső átriumos udvaron, apró, bolthajtasos kapuk, portálok mögött kis üzletecskék is elférnek. Itt maradt a híres Tünde divatház, egy remek kávéház-cukrászda, könyvesbolt, s majd külön helyet kapnak a megyei könyvtár és a tanács támogatásával évek óta megjelenő Pannonia könyvek kötetei is.

Pannon kultúra

Miért is tagadnám, hogy ez a sárga irigység. Nemcsak azért, mert Pécs olyan, amilyen: fölötté a Mecsekkel, dús mandula-és fügefáival, történelmi alakjával megőrzött, felújított — és nem lerombolt — városképpel, a hegyre futó kis utcákban egymást érő kialakítóházaival, szobáival-termeivel. Azért is, mert ebben a sok száz éves pinceket, a házak alatt alattomosan megbújó alagutakat, já-

ratokat rejtő, „aláaknázott” városban, ahol a költségvetés jelentős része megyei minden évben a közvetlen veszély elhárítására, mégis mindig marad pénz arra, hogy az átlagosnál jóval bőkezűbben áldozzanak a kultúrára; a művelődésre, műemlékvédelemre, városépítésre, szellemi örömlenetre. Létezik „pannon derű”? Pannon kultúra mindig is létezett, s mai színeiben is jellegzetes, sajátos, eleven.

A megyei múzeumi szervezet Gárdonyi Tamás szerkesztésében például Örökség címen füzeteket indított, most a harmadik kiadványnál tartanak: rövid, gazdagon illusztrált dolgozatok szólnak a város, a megye művelődéstörténeti örökségeiről — nemcsak szakemberekhez, bárkihez! A megyei pedagógiai intézet Nemzetiségek című kiadványa a soknemzetiségű Baranya horvát, szerb és német nemzetiségeinek múltját, jelenét, kultúráját mutatja be, Magyarlaci József szerkesztésében. A nemzetiségi politika szólamai helyett tudományos kutatással, munkával, feltárással segítik a békés egymás mellett élést ügyet. A megyei tanács és a Városépítő és Városvédő Egyesület — van ez is! — tavaly felülélteti, grafikai, rajzolt (Gellert J. István) Pécs-térképet adott ki: a történelmi belvárost bemutató térképen minden ház, minden utca, az egykori városfal, városkapu rajta van. Siklóson — vendéglátóink a várba is elvittek — már évek óta működik a kerámiaúdió; a hajdani kolostor falai között, ultramodern feltételeket kínálva a művészeknek.

Mindez futó leltár csak persze, nem idegenforgalmi tájékoztatóra vállalkoztam. Csupán annyit rögzítettem, amennyi értéket, eredményt, hasznos kezdeményezést — a soha nem szűnő Dunántúli nőtisztogatást sem titkolva — egy nap alatt, rövid baranyai utazásom során, a ködszítáltató öszben fölfedezhettem.

Cs. Nagy Ibolya

Égerházi Imre faliképe Hajdúhadházon

Hajdúhadház, nemrég keletkezett közigazgatási nevén Hajdúhadháztól az első hajdútelepülések sorába tartozik. Bocskai István erdélyi fejedelem, az egyetlen győztes magyar szabadságharc vezetője adományozta 1605-ben, más városok és falvak mellett, azoknak a hajdú vitézeknek, akik hősiességgel küzdtek a nemzeti függetlenségért; korábban is kiálltak ezért az ügyért, már 1514 parasztfelkelése óta, majd később is, a kuruc seregben és 1848—49 forradalmi zászlai alatt. Erre a jeles hagyományra és eseményre több évtizedes keretében emlékeztek a Hajdúságban és Hajdúhadházon 1984—85—86 közt. Égerházi Imre festőművész, aki Hajdúhadházon született 1925-ben, az évfordulók nyomán határozta el, hogy megörökíti a hajdúk világát. Művészi pályáját 1961-ben kezdte Debrecenben, alkotásai több hazai és külföldi kiállításon és gyűjteményben szerepeltek, szerepelnek. Táblaképeivel fokozatosan jutott el a motívumcsoportokból szerkesztett, síkban kiterített felüle-

lű, összegző igényű ábrázolásig. Mostani vállalkozása ezt tetézi be, már új műfajban is, a pannóban. Falra függesztett nagy méretű, préselt falemezre festett olajképe a Hajdúhadházi Új Barázda Termelőszövetkezet tanácstermét díszíti. Ezt az magyarázza, hogy a művész terve a termelőszövetkezet erkölcsi, anyagi, szakipari támogatásával valósulhatott meg.

Maga a 600×185 centis, színes falikép 72 alakot és arcot 7 népes csoportot és jelenetet, 6 egykorú történelmi dokumentumot tartalmaz. Függetlenül három egyenlő részre tagolódik, melyeket balról jobbra haladva az események időbeli kibontakozása és az arcképek, csoportok, jelenetek, kiegészítő elemek váltakozó ismétlődésének ritmusa köt össze. Vízintesen aszimmetrikusan válik el a képmező: a keskenyebb felső és a szélesebb alsó sáv az aranyarányt 3:5 arányát követi. Ezt a mozgalmat, ugyanakkor egységsúlyba foglalt területet négy kiemelkedő pont uralja, Bocskai István és

Báthori Gábor erdélyi fejedelem, Silye Gábor hajdúkerületi főkapitány arcmása, meg a hajdúk címere. Körük rendeződnek a csoportok és a jelenetek: a legizgalmasabb hajdú arcképek, a talpas hajdúk, a puskás hajdúk, a mezei gazdálkodással foglalkozó hajdúk. Végül a kiegészítő elemek ékelődnek be: Hadház címere, Szoboszló zászlója, a Kossuth-címer, majd egy hiteles településrészlet patiesfalú házzal, szabadkéményvel, aztán ekhosszúkat, fegyverek, szerzők, katonai és köznapi viseletek bukkanak elő. Mindez nemcsak egy történelmi szakaszt érzékeltet, hanem meghatározott történelmi felfogást is. Itt a hajdúk élete és világa sok szállal fűződik a nemzethez, az országhoz: fegyveres harcra és kemény munkával, egyéni példamutatással és közösségi összefogással, vagyis védekezéssel, építéssel, gyarapítással. Nyilván erre is utal, hogy a motívumok tárgyias és jelképes viszonyrendszere az alsó képmezőben tisztán tár-

gyias: egy földszávon, azaz a földi valóságban nyugszik. Jóllehet, a történelmi utalások emelkedettséget és ünneplést is sugallnak, a nagyvonalú és éretten egyszerű formálás ezt átlagos életszerűséggel egyenlíti ki. Ervényesül ez a színösszeállításban is. Részint a meleg barna, részint a hideg kék fokozataira épül a színfelület, a semleges fehér fokozatainak ritmikusan viszszerző összekötőfoltjaival. Czagad és mértéktartó színek, színfokozatok borítják így a hatalmas faliképet, emelkedett és természetes hangulatot árasztva — a régies történelmi festészet arany-ézüst csillogása nélkül.

Égerházi Imre egyenletesen jó minőségű, jellegzetes fogalmazású alkotása megkülönböztetett helyet foglal el a felszabadulás utáni hazai történelmi festészetben. Egyesít hagyományt és korszerűséget: a szemléletben az emelkedettséget és a köznapiságot, az ábrázolásban a tárgyiaságot és az összegzést.

Székelyhídi Ágoston

A NAPKIRÁLY UDVARÁBAN

Saint-Simon herceg emlékiratai

Széles körű tapasztalat, divatjukat élük a memóriák. Olyan élvalló ez, amelynek igazán csak örülhetünk: az emlékiratírás minden szépsége és személyessége ellenére, sőt éppen azért, a múlt eseményeinek egyik legfontosabb és legérdekesebb megőrzője.

Az Európa Kiadó az Emlekezések sorozat közreadásával tehát nem igényt élegít ki, világirodalmi, világtörténelmi horizontunkat tágitja. Csak a közelmúltból hozva példát: az olvasók szinte „lecsaptak” Gandhi önéletrajzára, gondolatainak gyűjteményére. Az elkövetkező hónapok terméséből pedig talán elsősorban Churchill a II. világháborúról papírra vetett emlékezése előzi meg a legnagyobb várakozást.

A sorozat jelene: Louis de Rouvroy de Saint-Simon herceg emlékiratainak vasikos kötet. Pedig ez a hétszáz oldal mintegy tízede csupán a kiváló tollú arisztokrata végeláthatatlan följegyzéseinek! Az előkelő családból származó fiatal ember sikere híján sértődöttén hagyta el a katonai pályát, több diplomataként sem hágott túl magasra. XIV. Lajos, a Napkirály, akinek versailles-i udvarában másfél évtizedet töltött, a gyakori találkozások, a sürű lakomák során sem tudta megkedvelni Saint-Simont, aki ugyancsak idegenkedett az uralkodótól. Gögösségében zavarosan polgárinak találta a király körött hemzsegő gyülekezetet, s a politika legrangosabb

posztjaira a főnemesség fiait álmódta volna vissza. Vagyis konzervatív, kissé értetlen egyéniségnek számított korában. A közszereplés igen szerény sikereit viszont az emlékiratíró számára nélkülözhetetlen kárpótlás jutott osztályrészszerű: a hosszú élet. Mivel följegyzéseinek könyvét tizennyolc esztendősen korában nyitotta meg, irdatlanul sok árkust tölthetett meg éles tekintettel, jó pszichológiai érzékre, az apró dolgok iránti fogynoságra való krónikázással.

Saint-Simont minden érdekelte — így hát minden olvasót érdekelni fogja a francia irodalom e majd-hogynem versenytárs nélküli, nagyszerű teljesítménye. A herceget visszafoghatatlan kíváncsiság kormányozta egyfelől, és a saját vélemény kimondásának, a kommentálásnak a vágya másfelől. Ő az emlékiratiban politizált...

Lényeges és értékes magyar vonatkozása a válogatásnak, hogy természetesen helyet kaptak benne a II. Rákóczi Ferencsel kapcsolatos fejezetek. Rákóczi és a világotpolitika címmel a fejedelem reményeiről, terveiről, illúzióiról olvasunk, képet kapunk Nagy Péterrel történt találkozásáról, Grosbois-ban töltött visszavonult napjairól, török és spanyol kapcsolatairól.

Saint-Simon herceg Emlekiratainak kiadása Réz Pál fölünyes tárgyismertét, mesteri filológusi készségét dicséri.

Tarján Tamás

Egy élet helytállásban

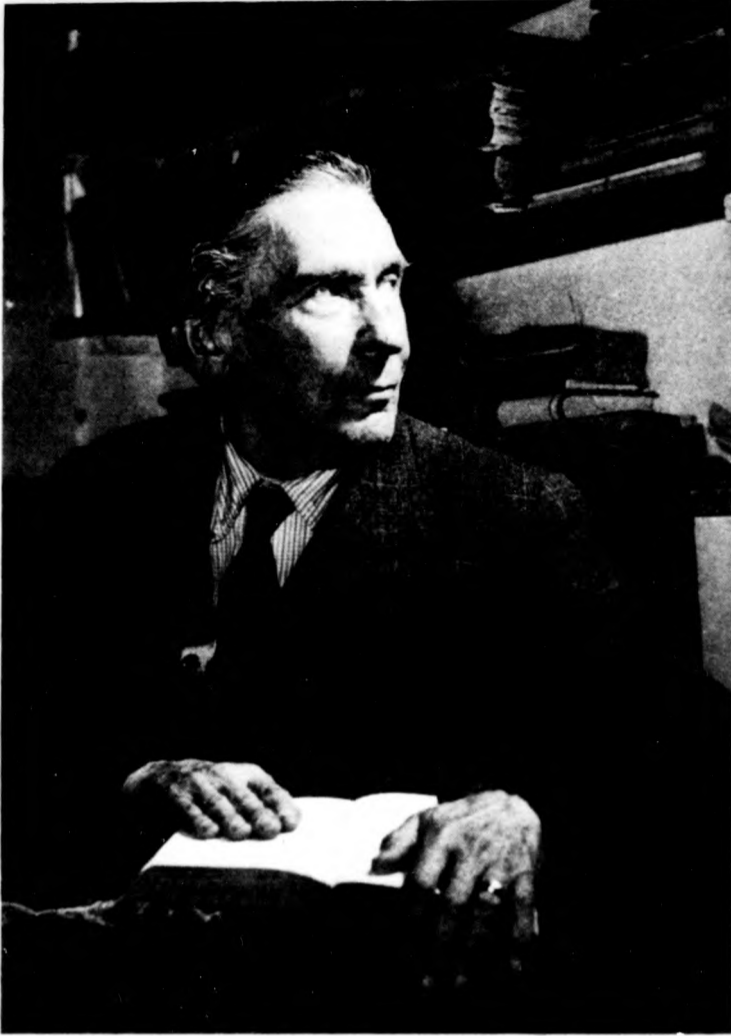
ÁPRILY LAJOS EMLÉKEZETE

Az évfordulók ünnepei fényből alighanem kevesebb jut Áprily Lajosnak, ami nem is csoda, hiszen egész életében csendes, szerény, visszahúzó ember volt, szívesebben járta és figyelte a természetet, húzódt meg családjá körében, mint ott, ahol sok ember volt. A történelem fordulatai mégis úgy hozták, hogy e békeséget és nyugalmat kedvelő ember, a szelid érzések költője, küldetést vállalt és teljesített: az első világháború után szétszórt, válságba került erdélyi magyar irodalomnak lett egyik vezéregyénisége, s átvezette a feladatának súlyát, jelentőségét elkötelezett komolysággal, küldetéstudattal teljesítette.

Száz esztendeje született Brassóban. Ifjúságát Parajdon töltötte. Itt, a „titokzatos temetőkert” mellett alakult ki benne a természettel való szoros kapcsolata, s a hétköznapi, egyszerű mesterségek iránt érzett rokonszenve. Hamar megmutatkozott költői tehetsége: édesanyja gyakran mondott meséket, énekelt népdalokat, s kezébe került egy Petőfi-kötet is, mely életre szóló indítást adta. Már felsős gimnazista volt Kolozsvárt, amikor családját súlyos anyagi megrázkódattal érte, s a fiatal embernek ki kellett vennie részét a kenyérgyűjtés munkájából is. A bölcsészkaron idegennek érezte magát, annál szívesebben olvasta a vele rokon lelkű Turgenyevet, és mohón szívta be Reviczky Gyula költészetének „édes mérget”, az újabbak közül pedig Adyért lelkesedett. Élete úgy alakult, hogy követhette Ady útját: 1909-ben Párizsba ment, de hamarosan rádöbben, hogy igazán jól csak otthon érzi magát, Erdélyben. A nagyenyedi kollégium tanári állását pályázta meg, s tizenhét esztendőig „a dúshagyományú... kisváros” volt az otthona, itt nősült, s itt szervezte tanítványiból azt a kis kört, melynek tagjai a Nyugat és a Huszadik Század modern szellemiségén nevelkedtek. Az első világháború alapjában dülte életének idilli kereteit, szomorú reménytelenség kerítette hatalmába, úgy érezte, összeomlottak

tervei. Ekkor kezdett — előbb Áprily Lajos álnéven; családi neve ugyanis Jékely volt — verseket írni az *Új Erdély* című lapban. Később erdélyi magyar irodalom új szereptudatának is. Hangjának elmélyültségére, verseinek finom szövésére hamar felfigyeltek, első kötetét lelkesen köszöntötték, s ő is érezte, szükség van lírájára. Részben ezért fogadta el a nagy szervező, Kuncz Aladár meghívását, és a kolozsvári *Ellenzék* tárcairovatójának szerkesztője lett. Nagyenyeden tanított továbbra is, de hetenként egyszer Kolozsvárra utazott szerkesztői feladatát ellátni. Rengeteg munkája volt, alig maradt ideje versírásra, „Dalaim zsendülő csirái — Magamba fojtva hordozom” — írta némi fájdalommal. Tudta azonban, hogy a megújuló erdélyi magyar szellemnek szüksége van ízlésére, tapasztalatára. Amikor 1928-ban megindult az *Erdélyi Helikon*, elvállalta szerkesztését. Am alkatához aligha illett az ilyen jellegű munka, menekülni akart, szerényen visszahúzódni. Ezért 1929-ben elhagyta Erdélyt. 1934-ig Budapesten, a Lónyai utcában tanított, ám 1930-tól már újra szerkeszténi kellett, ezúttal a két világháború közötti korszak tekintélyes, színvonalas folyóiratát, a *Protestáns Szemlé*t. „... a végzet les rám” — írta némi öniróniával, s mintha e végzet újabb próbáinak akarta volna alávetni: 1934-ben a nagy tekintélyű Baár-Madas Leánynevelő Intézet igazgatói teendőivel bízták meg. Versek írására megint alig maradt ideje, az intézményt viszont felvirágoztatta. Vezetésében hasznosította azokat a tapasztalatait is, melyeket feléves észak- és nyugat-európai tanulmányútja során gyűjtött.

Az ihlet leginkább a Visszavonultak környeki erdőkben köszöntött rá, egyre több idejét töltötte itt, végül telket vásárolt Szentgyörgypusztán, és házat építtetett rá, hogy távol a világ zajától végre nyugalomra, harmonikus, az alkotást elősegítő körülményekre lépjen. 1942-ben visszalátogatott Er-

délybe, majd hazatérte után nem volt hajlandó a tanügyi hatóságok megkülönböztető intézkedéseit végrehajtani, inkább megvált igazgatói állásától. Most egyetlen vigasz maradt:

Jön új világ, hatalmasabb a kornál, mely börtönében elvezetett. Rengéssel és viharral új-
raformál patakok, kertek, rét, völgyeket.

Be az új kor azonban nem becsülte meg a költőt: 1948 után hallgatnia kellett, s műfordítóként térhetett csak vissza az irodalomba. 1952-ben megbízták az *Anyegin* újrafordításával. Tolmácsolása igazi esemény volt, a magyar műfordítástörténet jelentős állomása; sikerének jóvoltából saját kötetét is összeállíthatta *Ábel jústje* címmel. A kötet hetvenedik születésnapjára jelent meg, és kedvező fogadtatásán fel-

buzdulva újult energiával folytatta irodalmi tevékenységét. Ekkor születtek remek Turgenyev-fordításai, Lermontov-tolmácsolása, ekkor adta ki műfordításainak válogatott gyűjteményét *Aranyszarvas* címmel, s *Jelenlét és a völgyből* címmel verseskötetét. Szívósan őrizte azokat a hagyományokat, melyeket az erdélyi magyar líra teremtett: erőlkösi igényessége, csendes, szelid természetszeretete és humánuma melegeitette át öregkori költészetét, melynek meghatározó szövege a búcsúzás. Lírája ezekben az években teljedett ki, józan, puritán nyugalommal foglalta össze hányatott életeinek tapasztalatait, s adott nem múló értékű morális tanítást.

1967. augusztus 6-án hunyt el. Egész életét az alázat és a szolgálat jellemezte, példája is, költészete is maradandó.

Rónay László

ÉRTSÜNK SZÓT!

Még egy javaslat

Sokszor tesszük szövegeinket, de úgy látszik, nem lehet elég-szer hibáztatni a közterületeken megjelenő „közfogyasztásra” szánt kiírások — utcanévek, cégablak, eligazítások, kirakati árjelzések stb. — nyelvi, helyesírási hibáit. Csak dicsérni lehet, hogy a Napló rendszeresen helyet ad azoknak a fényképes tudósításoknak, amelyek egy-egy durva hibára rámutatnak. Ilyen volt legutóbb a Szatmári Endre debreceni olvasótól beküldött fénykép megjelentetése ezzel a szöveggel: „Házfelügyelő lakása: Thomass M. u. 5. fszt. 4.”

Bizony, mellbevágó műveltségbeli „tájékozatlanság”, hogy a jeles író hibásan kiírt keresztneve után a családnév kezdőbetűjére rövidítve jelenik meg: *Thomas Mann* megérdemelne nevének ismeretét. Valóban olyan hiba ez, mintha *Kossuth Lajos* nevével *K. Lajos*-nak, *Arany János*-ét *A. János*-nak íránk — ahogyan Szatmári Endre „javasolja”.

Nekem egy másik javaslatom lenne az ilyen esetekre nézve. Gondoljuk csak végig: milyen előmunkálatok után jelenhetnek meg egy ilyen tábla a falakon? Valahol elhatározzák, hogy ilyen meg ilyen táblákat kell készíttetni. A feltehetően testületi döntést egy hivatali osztályon megrendelő levélbe fogalmazzák. Ezt egy előadó végzi, de az osztályvezető aláírja. A megrendelés emelg a cím-festő vagy zománczó kisüzembe. Ott a kapott szöveget pontosan rádolgozzák a leendő táblára, égetik, zománcozzák, lakkozzák vagy ahogy teszik. A kész táblát — vagy ha utcanévtábláról van szó: táblákat — a megfelelő helyekre felerősítik. Mindez bizonyára nem kis pénzbe kerül. S ha hibás a tábla, napról napra ezreknek szúr szemet, okoz bosszúságot, szégyenérzetet: ilyen „műveltek a vezetőink? A gyakornok vagy előadó munkájáért a felettese is felelős! A kész táblákat valaki átvette hibásan: ő is felelős — különösen ha hibátlan szöveget rontottak el a kivitelezők. A felelősség egy ilyen ügyben percek alatt tisztázható.

Az én javaslatom a következő: alkosson az illetékes szerv egy rendeletet, amely kimondja: közterületre csak hibátlan magyar nyelvű szövegek kerülhetnek ki: a hibás kiírásokat el kell távolítani, ki kell cserélni: a kicserélés költségeit annak a személynek kell viselnie, aki a szövegezési hibáért felelős.

Szerintem ilyen egyszerű a dolog. Mert a nyelvi igénytelenség csak addig magánügy, ameddig írásban, beszédben személyhez kötődik: alá van írva, látom, aki beszél. Ilyenkor is kialakul róla a véleményünk, s ha vezetői poszton van, talán legközelebb meggondoljuk, reá szavazunk-e. A testületek nevében elkövetett magánhiba azonban a testületet kompromittálja, s az nem tölthet el ilyesmit. A közterületen látható sok hibás kiírás közpénzen való kicserélése elfogadhatatlan lenne: nem állunk olyan jól, hogy egy munkáért kétszer fizessünk.

A hibás kiírások kilencven százaléka egy helyesírási szabályzat felütésével megelőzhető lenne. Ez nem nagy beruházás. Nehezebb esetben segítségül lehet hívni egy ismerős magyartanárt, fel lehet hívni telefonon egy felsőfokú intézetet, ahol magyar irodalmat és nyelvet oktatnak. A tanács ingyenes, a hivatali telefon szintén. Akkor miért nem teszik? Es ha nem teszik, miért ne viselhetnék a következményeket?

Sebestyén Árpád

ÁPRILY LAJOS:

Túl ötven erdőn

Fogy az ösvény, fogy a napfény,
hideg árnyék hull a hegyre.
Áll mögöttem ötven erdő,
ötven évem rengetegje.
Torkomig ver csorba szívem,
tűz a talpam, seb a térdem.
Annyi rémtől megfutottam,
míg a ritkulásig értem.

Seb a szívem, seb az arcom,
Vadtövistől vér az ingem.
Aki erdő-járni küldött,
az ha megismerne engem.
Sűrűsége átütöttam,
avarának vért is adtam,
ami bennem fiatal volt,
rohanásban elhullattam.
Szívem szárnya, szemem fénye,
kurjantásom fiú-kedvem,
férfi-sorsom mély zenéje
elveszett a rengetegben.

Csudaváró esti lázban
fekszem itt a ritkulásban
meglazulva, szertevesve,
s' nincsen, aki megkeresse.
Járna értem, mint a hangya,
mint a Lemminkejnen anyja:
addig járna, felkutatna,
kicsi méhvel irt hozatna,
varázsszókkal összerakna,
úgy siratna, úgy szeretne...

Fekszem itt a szürkületben,
túl a rétnek nagy a csendje.
S zúg mögöttem ötven erdő,
ötven évem rengetegje.

TÓTH ENDRE

Gyermekkorom krónikája

HOMOKKERTI ÉVEK II.

Az első osztályt szín-
egyes (kötöny) eredmé-
nyel végeztem. A tanév
végére húszig kellett meg-
tanulnunk számolni, én
azonban saját számolmam-
ból eljutottam százon túl
is. Helyesírásban és szem-
írásban szintén jelesked-
tem, olvasni már folya-
matosan tudtam, akár az
újságokat is. Osztálytár-
saim többsége is elég jól
olvasott, számolt, irt vagy
legalább tühretők. Ezt el
kell mondanom annak a
régii népisiskolának a dicsé-
retére.

Második osztályban fér-
fi tanerőt kaptunk Törös
Károly tanító úr szemé-
lyében. Szikár, izmos,
szemüveges férfi volt
meggyőződéssel bicsérdy-
ta. (A „bicsérdy” csak
növényi eredetű táplálé-
kot fogyasztottak, s az at-
létának ábrázolt bicsérdy
Béla volt az apostoluk.)
Törös tanító úr maga is
sportolt, bennfentesebb
címboráim tudták róla,
hogy úszik, biciklizik, sőt
korcsolyázik is. Ezzel ki-
vívta bámulatunkat. Az is-
kola árnyas udvarán min-
ket is rendszeresen torná-
ztatott, amikor az időjárás
engedte, sőt hosszabb gyu-
lógutárdákat is szervezett.
A fia, ifjabb Törös Károly
a csodálatosnak tartott
kiváló tornászba jött lelt,

később Egerben a Pedagó-
giai Főiskola tanáraként
működött.
Az első osztályban még
palatáblán gyakoroltuk az
írás, számolást, a másod-
diktól kezdve tintával s
acélhegyű tollal írtunk. A
írásban szintén jelesked-
tem, olvasni már folya-
matosan tudtam, akár az
újságokat is. Osztálytár-
saim többsége is elég jól
olvasott, számolt, irt vagy
legalább tühretők. Ezt el
kell mondanom annak a
régii népisiskolának a dicsé-
retére.

Második osztályban fér-
fi tanerőt kaptunk Törös
Károly tanító úr szemé-
lyében. Szikár, izmos,
szemüveges férfi volt
meggyőződéssel bicsérdy-
ta. (A „bicsérdy” csak
növényi eredetű táplálé-
kot fogyasztottak, s az at-
létának ábrázolt bicsérdy
Béla volt az apostoluk.)
Törös tanító úr maga is
sportolt, bennfentesebb
címboráim tudták róla,
hogy úszik, biciklizik, sőt
korcsolyázik is. Ezzel ki-
vívta bámulatunkat. Az is-
kola árnyas udvarán min-
ket is rendszeresen torná-
ztatott, amikor az időjárás
engedte, sőt hosszabb gyu-
lógutárdákat is szervezett.
A fia, ifjabb Törös Károly
a csodálatosnak tartott
kiváló tornászba jött lelt,

talmát el kellett monda-
nom anyámnak és nagy-
bátyámnak.
Betegségem alaposan
visszavetett a testi fejlő-
désben. Sovány, vézna,
rossz étvágyú gyerek let-
téltem, holott — anyám
elmondása szerint — az
apám magas, erős testal-
katú férfi volt. Mikor az
iskola udvarán Törös ta-
nító úr nagyszágrendbe ál-
lított bennünket, én majd-
nem a sor végére kerül-
tem, az apróbb természetek
közé. Talán fejletlenségem
volt az oka, hogy osztály-
társaim komiszabb vere-
kedéseiben nem vettem
részt, ellenben a különfé-
lé játékokat nagyon ked-
veltem.

Nyolc-kilenc éves kor-
omtól fogva kezdtem ön-
álló életet élni. Szüleim —
hosszas rimázkodásomra —
egyedül elengedtek le-
resztanyámékhöz, akik a
Vargakertben, a Kőnyves
Tóth utcában laktak. Ez
mintegy félóra távolságra
volt tőlünk, s a gázgyár
mellett, majd a Nagyalo-
más alatti vasúti aluljárón
át jutottam el hozzájuk.
Keresztanyám, aki egy
személyben nagynénem is
volt, nagyon szerettem, s
éreztem, ő is ugyanúgy
velőapám, de nemcsak

szemlélődtem, kem kellett locsolni a disznó börtén, nvebben kapata. A kezén a jéghegcs vize sen végeztem. A tágas könyvök szoragosko tették a húrk főzték a hárk káposztát. Akkoriban vásárolni a H táv utca elejé töcsüzetbe, a Pista bácsi bok „hitelünk” volt las könyvecsták”, amit vá két-három vennem, azt gueztem, ha irtam egy cél tartozást he egyenlítettük. sokszor előfor csak „törleszte lamennyt. Az szomszédaink ugyanilyen fo rolt. Ahogy helyzet ország olyan roham nyedtek el szí ban mondv: még szegénye Nősülése ide apám az egy madsú nagy Erdéinek H oldé prima f örökölt a Szé bá a Csapó u nagy teiká, sz háznak a fele földet bére a évig a házunk ták az érte já gerit. Szüleim nőhizlalásba vettek nyol súldót elég dr

ÓSZABÓ

Egy

De föld hisz nyo minket csak ro arany m neveket hol örö ablakot zárkaink Mégis, s bent, s vacsorán a fényt gondoly Am a f főlzavar az ablak a fertel növéssé nyelvün a hit há Dolgaim mit meg Hát leh Csak ör álomfát Hisz mi a fény a élők ha túlor e szép e

M k k k r n s A cs ve a F f s

Idegen s kérd Ók ka mutatt sebbel a sark s így á állomá köléss és olyk a túzj közéjű átázta. Ám de s az ü vagy a serken egésze

szemlélődtem, kem kellett locsolni a disznó börtén, nvebben kapata. A kezén a jéghegcs vize sen végeztem. A tágas könyvök szoragosko tették a húrk főzték a hárk káposztát. Akkoriban vásárolni a H táv utca elejé töcsüzetbe, a Pista bácsi bok „hitelünk” volt las könyvecsták”, amit vá két-három vennem, azt gueztem, ha irtam egy cél tartozást he egyenlítettük. sokszor előfor csak „törleszte lamennyt. Az szomszédaink ugyanilyen fo rolt. Ahogy helyzet ország olyan roham nyedtek el szí ban mondv: még szegénye Nősülése ide apám az egy madsú nagy Erdéinek H oldé prima f örökölt a Szé bá a Csapó u nagy teiká, sz háznak a fele földet bére a évig a házunk ták az érte já gerit. Szüleim nőhizlalásba vettek nyol súldót elég dr

ÓSZABÓ ISTVÁN VERSEI:

Egyhangú örökkévalóság

De föld hálátlan kegye mégis az éjszaka, hisz nyomot nem hagyó árnyékunkat: minket is fogva tart — csak rovátkát húzunk, s ahogy arany mosolygású fejfákra is; nevéket, dátumokat írunk a falakra, hol örömhírrrel megkopogtatható ablakot se látunk; hogy világossága zárkainkba hatol még, nem hiszi senki. Mégis, úgy tűnik, nappal van s bent, ablak nélküli csillag lakói vacsorához ültek s már vetik az ágyat, a fényt azután könnyelműen, meg sem gondolva mit tesznek, leoltják. Am a föld éjszakájából álmukból őket fölzavarja; mintha örömhírral kopogtatná az ablakot, rászed minden élt, a fertelmet is biborba takarja, növéssel a fáknak agancsok pótolja ágait, nyelvünkön pedig így szól: keljetek, a hit határainak próbája, a teremtés. Dolgainkba merülünk s már újra este van; mit megszakítottunk, folytatjuk tovább az álmod. Hát lehet-e itt nekünk választanunk? Csak örökkévalóságra boruló álmofátyladba vonni mindezt, költészet. Hisz miért ne mondhatnánk, Isten mosolya a fény s adhatnánk csodás nevet mindennek; az élők szerepét költve, miért ne mondhatnánk, ha túlonltul szép is: végzetlenül e szép és szomorú meséket?

Játék

Mielőtt kezdődne a játék körbe álljuk ki az érmét közlünk földobja, meg se várva, míg oldalára dől, nemelyek boldogan fölkiáltanak: „milyen szerencse” — s ki-ki megleve helyét, már rohanunk is. Am mindig akad egy, kinek „fej” vagy „írás” örökre kétséges, csak futkos a pálya mindkét oldalán vagy árván, fényév-kodében, a játéktér szélén andalog. Felé száll, a játszó fölé föltündöklök, olykor elé hull a labda s gondolkodóba esik: „most honnan, hová?”

Idegen

Idegen városba vitt utam mindig s kerdeztem a járókelőket: „Jó felé megyek?” Ők karjukat kinyújtva, mutatták ujjakkal is, gondolatban sebbel-lobball rohantak át városrészekben, a sarkokat megállókát számolgatva; s így jutottam csak mindegyre közelebb — állomásokon figyeltem a hangosbeszélő közléseit, eligazító tábláikat mindenütt, és olykor, unnepeken, a túzijáték tündöklő ernyő alá, közéjük álltam, mint kinek ruháját átazta már a földre zuhogó szomorúság. Am de ajtóikat zárva találtam s az üzenetregisztrőkre mondtam nevem vagy a levélresem kártyám bedobva, serkentem ez, végülis karnyújtásnyira már, egészen közel jutottam.

Gobelinbemutató az Iparművészeti Múzeumban

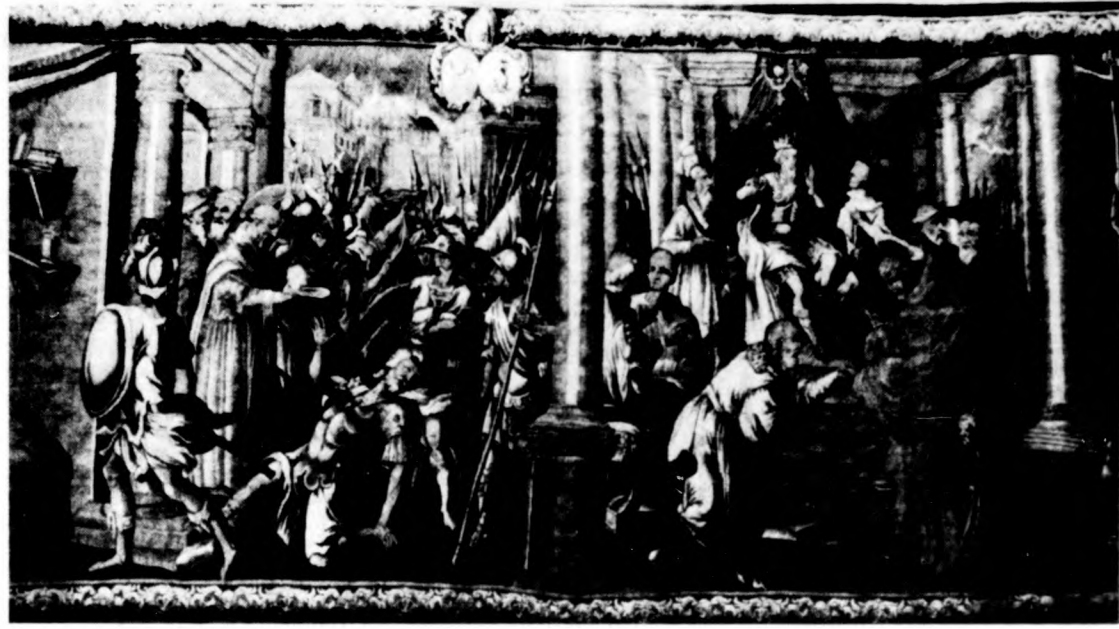
A régi, drága, s az uralkodók, főúri családok reprezentációs, egyben lakásdíszítési igényeit szolgáló, gypjából szőtt képes kárpitok állandó kiállítása nyílt meg az Iparművészeti Múzeum kupolatermében.

A kárpitszövés e műfaja a középkorban alakult ki Európában. A templomok, várak, kastélyok termeit díszítették, sőt ágyfüggönyül is szolgáltak. Hadjáratok idején a hadvezérek sátraikba is magukkal vitték kárpitjaikat, erről magyarországi végrendeletek is tanúskodnak. A templomokban a padok felett vagy az oszlopok között függtek, a kastélyokban pedig a termek falait borították, vastag szövetükkel felfogva a kőfalakból kiáradó hideget, egyben díszesebbé tették környezetüket. Bethlen István 1646-os végrendeletében ezért „házoltözéknek” nevezte őket.

A kárpitszövés központjai hosszú fejlődése folyamán többször változtak, a középkorban Franciaországban és Németalföldön voltak, ahol az egyes városok szövőműhelyei versengtek egymással az elsőségért. A XVI–XVII. században ugyancsak Flandria és Franciaország adja a legszebb, legművészebb kárpitokat, de kisebb műhelyek más európai országban is működtek.

A kiállítás az Iparművészeti Múzeum flamand és francia kárpitjaiból mutat be igényes válogatást.

A francia kárpitszövés újjáéledése IV. Henrik trón-

Szt. Bernát élete II. Aubusson F. Picon műhelye

ralépésével kezdődött meg (1589). Sikerük záloga a tökéletes technikai kivétel mellett az volt, hogy vezető művészek terveztek a képes jeleneteket, általában a királyok udvari festői, köztük Poussin is. A francia kárpitművészet nagy előretérése a királyi manufaktúra, a Manufacture des Gobelins megalapításához fűződik (1662), a képes kárpit ma is elterjedt neve innét származik. A manufaktúra első igazgatója, főtervezője, aki az itt készült kárpitok stílusát megszabta, Charles Le Brun (1619–1690) a király nagy jelentőséget tulajdonított a pompás kárpitoknak. Tizenöt nagy sorozata közül a Napkirályt dicsőítő a legismertebb, de történelmi,

ótestamentumi sorozatokat és különböző allegorikus kárpitokat is tervezett nagy rátermettséggel.

A XVIII. század elejétől kezdve a képes kárpitok témája lassan megváltozik, vadászjelenetek, egzotikus történetek, a rokokó életre-zésének megfelelő „galáns” jelenetek (szerelmi enyelgések) váltják fel az ünnepélyesebb történelmi képeket.

A kisebb francia műhelyek közül a legnevezetesebb Aubussonban működött, ahol a legkorábbi kárpitok a XVI. században készültek. Ezek a „verdure”-ök, az egész kárpitot beborító, nagy leveles, egzotikus növényzettel (innen származik a kárpitfajta elnevezése is). A XVII–XVIII. században a nagy leveles minták helyett akantuszleveles előtérben cserjék között elmosódó tájbrázolások jönnek divatba. A színvilág is megváltozik, a tompa zöldek, barnák és homokszínek mellett a vörös szín jut uralkodó szerephez. 1764-től Augusson is királyi manufaktúra lett, 1732-től jelezte műveit.

A francia műhelyekkel ellentétben a flandriai önálló városi manufaktúrák, ahol a mesterség ismerete, fortélyai apáról fiúra szálltak. A legszebb, kora reneszánsz kárpitok Brüsszelben készültek, amely már a XIV. századtól kezdve híres volt szövőműhelyeiről. A kárpitszövés fénykora Ausztriai Margit és Magyarországi Mária (II. Lajos királyunk felesége) uralkodásának ideje, a XVI. század első fele. Az itt készült kárpitok, mint más flamand műhelyek munkái is, történelmi, mitológiai, allegorikus és bibliai jeleneteket ábrázolnak nagy fes-

tők, a barokk korban például Rubens kartonjai után. Az 1700 körüli években francia hatásra a visszafogottabb, klasszicizáló stílus talán visszhangra, jellegzetes, virág- és gyümölcsfüzérékből kialakított bordúrral.

A flamand kisműhelyek közül a legtermékenyebbek az oudenaardiak voltak. Jellegzetes munkáik minden nagyobb gyűjteményben megtalálhatók.

Az Iparművészeti Múzeum gyűjteménye egy korai párizsi és néhány brüsszeli kárpiton kívül a francia és flamand kisműhelyek alkotásait őrzi, ezeket láthatjuk most a kiállításon. Érdekes-ségüket fokozza, hogy mind a második világháború után kerültek a múzeum gyűjteményébe.

Kiemelkedően szépek közülük a Zwack likörgyáros hagyatékából kikerült, XVIII. század első feléből származó brüsszeli verdúrrók, közülük is a mitológiai jelenetek, valamint Ovidius Atváltozások című művének jelenetait ábrázoló sorozat egy darabja, mely a sorozat többi tagjának műhelyjegye alapján — Jacob van der Borch manufaktúrájában készült.

A Pál apostol életét ábrázoló sorozat, mely egykor Gróf Mikes János szombat-helyi püspök tulajdona volt, eredetileg egy Raffaello által rajzolt Apostolok Cselekedetei széria egyik darabja után készült, melyet a barokk korszakban több európai szövőműhelyben másoltak. Az Iparművészeti Múzeum magas kvalitású példányra az antwerpeni Jacob Wauters műhelyét dicséri.

Brestyánszky Ilona

Tankréd megkereszteli az általa halálosan megsebesített Clarinda amazont (Francia, XVII. század vége)

szemlélődtem, hanem nekem kellett folyton vízzel locsolni a megperzselt disznó bőrt, hogy könnyebben kaparhassák tisztára. A kezem kivörösödött a jéghideg víztől, de hősiesen végeztem a munkámat. A tágas könyvhabban pedig a nők szorgoskodtak, készítették a hurkát, kolbászt, főzték a húsvélest, a toros káposztát.

Akkoriban már eljártam vásárolni a Harsányi Gusztáv utca elején lévő szatmárcsüszletbe, a Kis Tóth Pista bácsi boltjába, akinél „hitelünk” volt. Kis vonalas könyvecskébe „felírták”, amit vásároltunk. Ha két-három félt kellett vennem, azt fejből megjegyeztem, ha többfélt. Felírtam egy céldulára. A tartozást hetenként ki-egyenlítettük, bár az is sokszor előfordult, hogy csak „törlesztettünk” valamennyit. Azt hiszem, a szomszédaink jó része ugyanilyen formában vásárolt. Ahogy a gazdasági helyzet országosan romlott, olyan rohamosan szegényedtek el szüleim is. Jobban mondták: szegényekből még szegényebbek lettek. Nősülése idején nevelőapám az egyik civis származású nagyménjétől, akit Erdéimnek hívtak, hét hold prima feketé földet örökölt a Szepesen, továbbá a Csapó utca 65. számú nagy telkű, széles frontú háznak a fele részét. A március 15-én megszületett Feri nevű öcsémrel együtt már hatan tartoztunk a családba. A jussból már csak a Kiss Áron utcai házmaradt a szüleimé, az sem sokáig.

Nevelőapám ekkor beállott a dohánygyárba munkásnak. Erős fizikumú férfi léte mindjárt beosztották a rakodókhoz, akiknek az volt a feladatuk, hogy a vidéki szarítókából beérkezett dohánybálákat kipakolták a vagonokból s a keskeny iparvágány és a kézitargoncák segítségével a feldolgozó üzemrészekbe szállították. Vagy a kész termékeket — különböző szivarokat, cigarettákat, finomabb vagy komiszabb „vágott” dohányokat — kartondobozokban vagy zsákokban a vagonokba rakták szállításra készen. A nehéz és a nikotinpor miatt egészségtelen munkát többségükben nők végezték, a férfiakat inkább a szállításban, a gépek karbantartásában alkalmazták. S persze férfiak voltak a vezetők, a tisztségviselők, a felügyelők. Elég alacsony volt a munkabéruk, de már az is kivételes helyzetnek számított, hogy állandó munkahelyük volt. Hiszen a munkanélküliség száma folyton növekedett. Nem beszélve arról, hogy az októberi forradalom és a proletárdiktatúra bukása óta alig néhány esztendő telt el, s a munkásság szervezkedését nem engedélyezték. A gyárak kapui mindenütt kifüggesztették a riasztó táblát: — Munkásfelvétel nincs.

Ettől kezdve a mi családkunk egyetlen jövedelmi forrása nevelőapám csekély heti keresete volt. Ezt kellett anyámnak halálatlan leleménnyel úgy beosztania — sok töprengés

és fejfájás között —, hogy jusson belelőle ennivalóra, a legszükségesebb ruházatra, tisztálkodásra, sőt iskolai kiadásokra. Ekkortól rám is egy újabb feladat békélt: amikor iskolai elfoglaltságom engedte, főleg a szünidőben, naponta friss ebédet kellett vinnem a családfőnknek. Déli tizenkét órára pontosan ott kellett lennem a dohánygyár portáján előtt, hogy a félóra szünet alatt elfogyaszthatam a rendszerint egy vagy két fogásból álló egyszerű, de tartalmas, izletes ebédet, legtöbbször gulyáslevest, túrós vagy krumplis galuskát, lebbencslevest és töltött káposztát, nyáron zöldbab- és töklaskalevest, sokszor krumplis hús nélkül. Sokszor bizony futva tettem meg az utat, arra is vigyázva, hogy az étel ki ne boruljon. Velem együtt sok gyerek hordta az ebédet az apja számára, velük is gyorsan összeharagtam. Megszokott utam a Budai Ézsaiás utcán, majd a katolikus temető ösvényein keresztül vezetett a dohánygyárig. A temetőben olyan ismerős lettem, hogy kívülről tudtam, milyen híres személyek vagy családok nyugsznak a márvány síremlékek alatt. Most is előttem áll a helyi birtokos Gerébyek, a Szatmárból idetelepült Kaffkák (az író-nő családja), Lestyán Adorján, Szentkirályi Tivadár, Blaha Sándor (a Blaha Lujza férje) s mások dicsőséges sírköve. Olykor megpihentem pár percre a sírok kőpadjain visszafelé menet.

Nyilazó férfi (Flandria, XVII. század második fele)
Fotó: Dolezsál László felvételei — KS)

Nyilazó férfi (Flandria, XVII. század második fele)
Fotó: Dolezsál László felvételei — KS)

Izotópanalítika avagy hány éves egy kőzet?

BALOGH KADOSA BESZÉL KUTATÁSAIRÓL

Balogh Kadosát, az Atomki tudományos főmunkatársát találkozásunk előtt nem ismertem személyesen, hogy kutatásairól, s róla magáról írjak, azt nekem „sugallták”. Amikor a beszélgetés végeztével elhagytam laboratóriumát, Paizs Dezsőnek, a híres nyelvtudósunk egy mondanéja jutott eszembe, amely valahogy így szól: A tudomány az életért van, a tudós élete legyen a tudományért.

Balogh Kadosa 1965 óta munkatársa az Atomkinak, de már huszonöt éve ismeri az intézetet, diákkorában is bejárt, „odaszokott”, s az élete teljesen összefonódott vele. Szakterülete az izotópanalítika. Ennek lényege az, hogy a radioaktív-bomlás megváltoztatja az elemek izotóposztetétét, s e változásokból vissza lehet következtetni a radioaktív izotópok környezetének történetére, az azokat ért különböző hatásokra. A radioaktivitás felfedezése, a belőle sarjadó vizsgálati módszerek új korszakot nyitott a földtörténet tanulmányozásában. Az izotópanalítika egyik legfontosabb felhasználási területe ugyanis a geológia. E vizsgálatokat még Rutherford professzor kezdeményezte.

Hogy milyen körben alkalmazhatók e vizsgálatok, az attól függ, milyen érzékeny és pontosak a berendezések. A módszerek az urán, rubídium és a kálium vizsgálatán alapulnak. Általában kis effektusokat kell mérni. Jómagam a kálium-argon módszerrel foglalkozom. A kálium bomlásából argon keletkezik, az halmozódik fel a kőzetekben, s ennek adataiból lehet következtetni a kőzetek, illetve ásványok korára. A föld maga 4,5 milliárd éves, a legidősebb kőzetek 3,7 milliárd évesek. Az imént említett módszerek közül a kálium-argon módszer alkalmas a legfiatalabb kőzetek korának meghatározására, lehetőséget nyújt a földtörténet újkorával kapcsolatos (a földtörténet újkorát a dinoszauruszok kialakításától számítják, tehát körülbelül 65 millió év) kutatások végzésére. Különösen nagy jelentősége van Magyarországon, mivel az ország területének mintegy felén vannak 10–20 millió éves vulkáni kőzetek (Debrecen alatt is), amelyek más módszerrel nem vizsgálhatók. Alig van ugyanis olyan kőzet, amiben ne lenne kálium. A probléma az, hogy ha a kőzet nagyon öreg, az argon az elváltozások nyomán „eltűnik” belőle. Nekünk egy gramm kőzetben 10–11 gramm argon izotópot kell néhány százaléknyi pontossággal meghatározunk, amit tömegspektrométerrel és argonkivonó berendezéssel végzünk.

— Kitél kapják a megbízásokat?

— A Földtani Intézetből, a Kőolajkutató Vállalattól, az Országos Érc- és Ásványbányáktól, egyetemi tanszékektől. A megbízók pusztán felsorolása is jelzi, hogy módszerünk a nyersanyagkutatás hátteréül is szolgál, hiszen annak megállapításán túl, hogy az ercesedés mikor jött létre, ki tudjuk deríteni a geológiai képződmények kialakításának történetét. A laborban negyven dolgozunk, 1973-ban kezdtük a munkát. Ezzel a módszerrel a világon az első mért 1949-ben végezték, a hazai geológusok az ötvenes években már szorgalmazták a módszer technikai feltételeinek a megteremtését. A mérőapparátust, amely egy tömegspektrométerből és egy kőzetek argontartalmának kivonására és megtisztítására alkalmas berendezésből áll, 1972-ben kezdték építeni. Ilven berendezések a világpiacra csak 1981-ben jelentek meg, az angolok gyártják őket. Korábban tehát, ha akartuk volna se tudtunk volna hozzájutni, maradt az út, amely az Atomkiban eléggé általános: aki kutatni akar, csináljon előbb magának műszert. Hála az intézet jó vákuumtechnikájának, berendezéseink minőségileg megállják a helyüket, pontosság szempontjából jó helyet foglalnak el, a kelet-európai szocialista országokkal való összehasonlításban azt mondhat-

juk, hogy a legérzékenyebb berendezésekkel rendelkezünk. A környező szocialista országokból sok vizsgálati anyagot küldenek hozzánk, a kapacitásunk 20 százalékat külföldi együttműködésekre fordítjuk. Különösen a Szovjetunióból és Csehszlovákiából kaptunk sok mintát, a nyolcvanas években pedig Romániából érkezett számottevő vizsgálati anyag, főleg az Erdélyi hegyek mintái, Jugoszláviából a Fruska Gora kőzetei, Ausztriából a Várvidék bazalt-hegyeinek anyaga. Magyar expedíciók is rendszeresen juttatnak el hozzánk vizsgálati anyagot.

— E vizsgálatokat megfelelő ellenszolgáltatásért végzik?

— Egy vizsgálat 10 400 forintba kerül, nemzetközi ára körülbelül 350 dollár, tehát egyáltalán nem drága. Evente 150–200 mért végzünk, de természetesen nemcsak ez a profilunk, hanem fel is dolgozzuk eredményeinket a geológusokkal együtt. Ez a tevékenység a munkaidőnknek körülbelül felét tölti ki.

— Önként adódik a kérdés: mi alkotja a másik felét?

— A kutatás fejlesztése, elméleti kérdések tisztázása, új utak keresése. Most az a fő célunk, hogy az argon mellett a hélium és a xenon izotóposztetét-vizsgálataira is berendezkedjünk. Ez kísérletileg nagyon nehéz, de minden jel szerint sikerülni fog, noha túl gyorsan nem tudunk haladni benne.

Az eddigiek során az a benyomásom, hogy Balogh Kadosa szerény, közvetlen ember, aki a laikus újságíróknak türelmesen magyaráz, ugyanakkor a megszállottak közé tartozik. Azt kérdeztem tehát, hol és mikor gondolt arra, hogy az izotópanalitikával jegyzi el magát?

— Középiszkolás koromban legjobban a matematika érdekelt, megis fizikus lettem, az egyetemen a kísérleti fizika felé orientálódtam. Azt hiszem, egy kutató a maga életre szóló témáját, munkálkodásának irányát a lehetőség és a kedv egyformán határozza meg. A földtörténeti témák iránti érdeklődésem a középiskolai években kezdődött, ott az izotóposztetét-vizsgálattal foglalkoztam, de erre itthon nem volt lehetőség, azaz nem volt pénz. Ugyanakkor látást, hogy Magyarországon nagy szükség lesz az izotópanalitikára. Ezt a szükségletet, őszintén szólva, nem én ismertem fel, hanem a közelmúltban elhunyt Szalay akadémikus, ő javasolta nekem a témát, s mivel volt hozzá kedvem, elfogadtam. Hogy aztán „leragadtam” a témánál, az annak köszönhető, hogy valóban jelentősnek bizonyult, s ma már csak akkor hagyom abba, ha egy jobb találnék, ezt pedig megnyugtató módon tovább folytathatnám. Mert a téma jelentősége a jövőben várhatóan nem csökken, sőt a módszer perspektívái beláthatatlanok, akár az atomreaktorok biztonságos működésének ellenőrzésére, akár más alkalmazási területre gondolok.

— Egyszóval ez a téma felett meg legjobban emberi-tudási alkotásnak?

— Bizonyára tucatjával akadnak volna olyan témák, amelyek érdekelték volna, de minden eredményes kutatás önmagát erősítő folyamat. Ebben nem a módszer volt az új, azt adaptáltuk, hanem az eredmények bizonyultak fontosnak, s az, hogy leküzdöttük egy módszernek a hiányát, ami gátolta bizonyos kutatási és gyakorlati szükségletek kielégítését. Most már a módszer elvi problémáit igaztatnak, azok a dolgok, amelyek csak bizonyos eredmények és tapasztalatok után foglalkoztathatják az embert. E módszernek ma már kevés tisztázatlan elvi mozzanata van, de azért van egy néhány. A műhelyben már készülnek azok az eszközök, amelyek az elvi továbblépés igényének a jegyében fognak megszületni...

Bakó Endre

Miért kényes téma?

Valamikor a burgonyának sokkal nagyobb jelentősége volt a táplálkozásban, mint manapság. Ettől függetlenül a burgonya mint népelemezési cikk is, meg mint ipari nyersanyag, nagy szerepet játszik az életünkben. Viszont tény, hogy a burgonya vetésterülete látványosan csökkent az utóbbi években.

Sokan abbahagyják

— A burgonya kényes kérdés — mondja Szarvas László, a Nagyhegyesi Vörös Október Termelőszövetkezet elnöke. S ő igazán tudja, hiszen megyénkben az egyike azoknak a vezetőknék, akik ma is határozottan kiállnak a burgonya termesztése mellett.

— Évek óta termeljük, viszonylag nagy területen. Van összehasonlítási alapom. A burgonya termelők az utóbbi időben erőteljesen csökkentek.

— De miért?

— Sok oka van. Tudvalevő, hogy minden mezőgazdasági szakember elsősorban azt látogatja, mennyi a jövedelem egy-egy növényfélésegen, ha természetien kívánja. A jövedelmezőség meg — egyebek között — a termésátlag függvénye. Tehát bizonyos termelési szintet el kell érni, hogy jövedelmező legyen. Még hozzá nem is keveset, mert ma már háromszáz mázsa fölött kell termelni burgonyából hektáronként, hogy ez a bizonyos jövedelmezőség meglegyen. Viszont ekkora terméshez meg sok mindent kell biztosítani: kellő mennyiségű és minőségű vegyszert, tápanyagot, megfelelő vetőmagot stb. Ezek tehát a termelési költséget növelik, s tegyük hozzá még a munkát, amit el kell végezni. Vagyis a technológiát biztosítani kell, ami viszont egyre drágább. Tehát eljutunk oda, hogy szinte muszáj nagy terméseredményeket elérni a jövedelmezőség biztosítása miatt. Ugyanakkor ehhez meg kötelező a megfelelő technológiát biztosítani, hogy meg legyen a magas termés. Mindezek együttvéve magas termelési költséget jelentenek. Sőt évről évre magasabbakat.

Ezért aztán nem csoda, ha a nagyüzemek közül sorra hagyják abba a burgonya termesztését. Itt van például a Hage-burgonyatároló Hajdúszoboszlón. Valamikor ez a Hajdúszoboszlói Állami Gazdaság, a Hajdúszoboszlói Vörös Lobogó és a mi szövetezeteink burgonyatermelésére készült. Vagyis ezeknek a gazdaságoknak kellett biztosítani az alapanyagot a tároló üzemeléséhez. Ma már csak mi maradtunk burgonyatermelők ezek közül. A többiek mind sorra abbahagyták.

Piacképesség

Drága a burgonyatermesztés ma Magyarországon. Azért, mert drágulnak a felhasználandó vegyszerek, műtrágyák, drágák a gépek. Sőt a gépek nemcsak drágák, hanem szinte nem is lehet őket beszerezni. Ezért a meglévő elavultakkal kell dolgozni. Nálunk is elavult a burgonyatermesztés, válogatás gépsorai. De nincs pénz újra. Az elavult gépeket dolgozni pedig tudjuk, mit jelent. Hosszadalmasabb, nagyobb a veszteség, sérül, török a burgonya. Mindez meg már a piachoz vezet el. Mert a piacképesség egyik feltétele a szép, sértetlen áru.

Ha most mindezeket figyelembe vesszük, akkor érthető, hogy ma Magyarországon az összesen 45 ezer hektáron termelt burgonyából a nagyüzem részesedése csupán 15–16 ezer hektár. A többi a kisüzemi termesztés. S ezzel elérkezünk egy újabb kényes kérdéshez: ahhoz tudniillik, hogy a kisüzem mennyire tudja pótolni a nagyüzem leállítását.

— Bizonyos szempontból tudja — véli Szarvas László. — Ugyanis a kisüzemben saját kéziereőre alapozott termelés folyik, tehát kiküszöbölhető a nagyüzemekben az elavult gépsorok miatti sérülés. A kisüzemi termelés, illetve termék ily módon piacképesebb. A kérdésnek persze van egy másik oldala is. Meghozta az, hogy véleményem szerint nem lehet egy ország ellátását csak a kisüzemre alapozni. En az hiszem, hogy eppenséggel a nagyüzemre kellene alapozni ezt az ellátást, mert csak az lehet biztonságos.

— Ehhez viszont sok mindennek szükség lenne. Elsősorban gépekre. Másodsorban jó kereskedelempolitika. Ne az legyen, hogy ha sok a burgonya — ami egyébként teljesen kézenfekvő cél kellene hogy legyen —, akkor a termelőnek legyen az nyugt, mert nincs, aki átvegye, meg lesznek az árak stb. stb., lehetne sorolni a negatív következményeit a bő termésnek. Holott annak kellene örülnünk, ha sok terem, már csak azért is, mert mint mondtam, a jövedelmezőség egy bizonyos termelési szint alatt már nulla, vagy éppenséggel átlap veszteségbe. Az is tény, hogy azt a termelési biztonságot, termelési technikát és technológiát, amit a burgonyatermesztés igényel, csakis a nagyüzem tudja biztosítani, ily módon tehát ez lehet a biztonságos.

A megyei ellátás

Ma a megyénkben mintegy 8–900 hektáron folyik a nagyüzemi termelés Nagyhegyesen, Kabán és Nádudvaron. Ezek a nagy terme-

lők. A többi úgyszólván kisüzemben folyik, ami mintegy 2–300 hektárt tesz ki. A nagyüzemek közül Nagyhegyes vállalja a mi megyénk ellátását, Kaba Budapestre, Nádudvar Miskolcra szállít.

— Mi a megye ellátásához több mint 300 vagon burgonyával járunk hozzá — mondja Szarvas László. — Mintegy 1000 vagonnal termelünk évente, ebből 5–600 vagonnyi az áruburgonya. Tehát Hajdú-Biharon kívül máshol is értékesítünk, például Szolnok megyében vagyunk jelen a burgonyával. Mi a „hazai” ellátásba nagyobb mértékben is beszálhatnánk, hiszen van miből. De ehhez több, jobb, megfelelőbb kapcsolatokra, partnerekre, vállalkozókra lenne szükségünk, akik az értékesítés megszervezésében is segítenének, s akik közös ügynek tekintik a több burgonya értékesítést is. Mert furcsa az, hogy a Dekt boltjaiban lengyel importburgonyát árulnak, tőlünk meg nem vesznek. Lehetne például itt is jobb, összehangoltabb a kereskedelem-politika.

Az is tény, hogy a termelő és a kereskedelem érdekeltége nem mindig azonos a partneri kapcsolatokban. Az érdekegyeztetésre nagy szükség lenne, mert hogy ez vagy nincs, vagy a termelő nagyüzem számára hátrányos módon van jelen. Ez leginkább akkor jelentkezik, amikor bő a termés, ha sok a megtermelt burgonya.

Feldolgozni is kellene

Ilyen összefüggések láncolata vezet tehát oda, hogy a nagyüzemi burgonyatermelés egyre inkább háttérbe szorul országosan is. Egyre-másra hagyják abba ennek a növénynek a termesztését vagy csökkentik radikálisan a termőterületét. Így aztán felő — ahogy Szarvas László megfogalmazza —, hogy a burgonyatermesztés átmenetileg teljesen a kisüzembe. Akkor pedig majd újabb gondokkal kell szembenéznünk, meghozza valoszinűleg azt, mert nem lesz elegendő áru. A kisüzem ugyanis nem rendelkezik azzal a tőkével, ami szükséges a növény termesztéséhez. Jó lenne erre máris felfigyelni, s nem csak akkor, amikor ez a fordulat bekövetkezett.

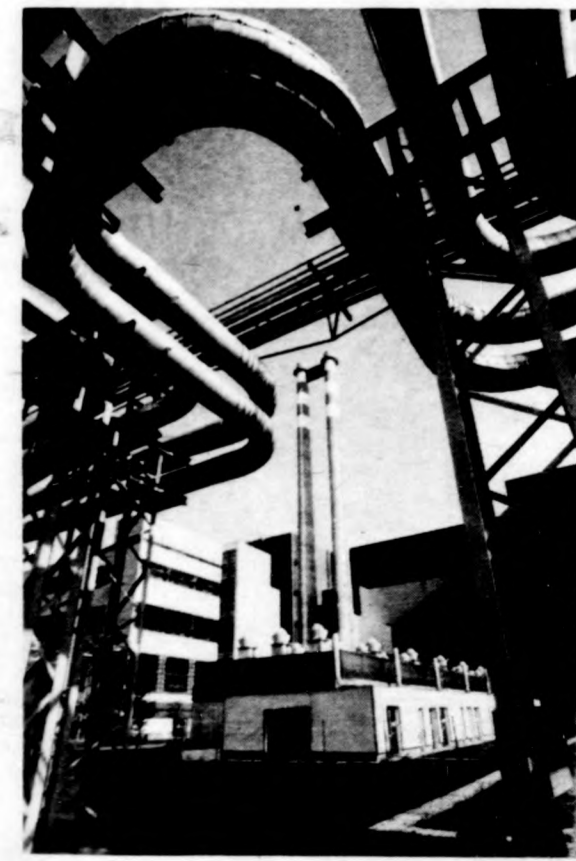
Az bizony jó lenne, ha például a termelési rendszer — nálunk a KITE — nagyobb gondot, figyelmet fordítana, s nagyobb erőfeszítéseket tenne a gépellátás megszervezésére, netán a gépek beszerzésére, s arra, hogy a nagyüzemek hozzá is jussanak ezekhez a berendezésekhez. Rajtuk — a rendszereken — sok múlik burgonyaugyben is, vélik a szakemberek. S való igaz, nekik nagyobb lehetőségeik vannak ezen a téren, erőteljesebbek a kapcsolataik, mint egy-egy szövetkezetnek, állami gazdaságnak.

— Szóval ezért kényes téma ez — foglalja össze Szarvas László. — Persze ez nem azt jelenti, hogy nem szabad róla beszélni. Sőt szerintem éppenséggel hogy kell beszélni, kell erre a témára figyelmet fordítani. Mint ahogy arra is kell vagy kellene, hogy miképpen tudjuk megoldani a sok terméss „nyűgét” (ami egyébként nem lehetne nyűg), meg hogy hogyan szervezzük meg a burgonya feldolgozását sokkal jobban és változatosabb módon, mint ahogy ez manapság meg van szervezve, hogy hogyan kerülhetne be ismét sokkal nagyobb mértékben a korszerű táplálkozásba.

Mert hogy tulajdonképpen volnának itt lehetőségek, csak meg kellene azokat találni, s főleg meg kellene azokat valósítani.

Hogy a burgonya se legyen kényes téma.

Boda László

A Paksi Atomerőmű IV-es számú blokkja

Kész a Paksi Atomerőmű IV-es számú blokkja. A határidő előtt elkészült új energiatermelő egység segít abban, hogy már az idén az atomerőmű 10 milliárd kilowattóra villamos energiát termeljen, és ezzel fedezze a lakossági többletgyasztást. Képünkön: balra az erőmű, jobbra a vezérlőben (MTI-fotó: Kisbenedek Attila—Kerekes Tamás — KS)

Mi és a
A hu
írta: dr

A mérnök
szetes, ha
termékei az
dalmak, tall
hallatán az
zseniális, e
dologra gonc
esik meg, h
ka eredmén
egészen új
alkotó társu
magáról, h
szemekkel t
a határokat

Feltalál

Ezért is t
az innováció
ismert dolg
binációja. J
jűk ezt az a
példáján. E
got behálóz
elektronikai
len azon tö
egy-egy ter
jelenjen m
senytársai
zik ebben. A
szegügyi, e
rek által gy
(például sze
gép) piac
majd maga
akkor már
rúli az utt
rülhetetlen
amit újnák
feltétlenül
ben. Ismert
nyeinkhez
keveréke.
Néha az
termékek, e
dezekes kör
ezzel az eg
magyarázhat
megtudnánk

Mint a

Mondhatju
információ,
lemzői közé
létrejön, ma
vannak, akik
mások állan
szegénység
gal teszik e
mérések iz
rendelkezé
gazdasági, t
ret 90—95
kódosi terü
kára konce
lati mérete
„információ
nyebben és
hordható.
Nehezebb
már kilépün
pun, de talá
vagy ország

Szükséges
születtek r
ban minden
csit ormótl
egyek az t
tizedik eme
hez ejteni, r
baja. Am,
külsje mög
„lelki” fin
ható gépnek
más karriert
tó tv-compu
Viszonylag
az iskolákba
sével hamar
mitógépes k
ahhoz, hogy
s ne csak a
említve, töb
Többre ann
kilobyte-os
piacon a 64
gép önmag
magnóval eg
sokat ér. Kü
egy ismereti
ció.

A debrecen
(mint ahogy
szágszerte) e
nebbül ostro
Centrum Ár
osztályát a k
táért, eset
rekért, eset
szoftverért.
Azért a Cent
vállalat a tv
forgalmazója
programok s
Ma azért
Esetleg szö
— Más ne
a kérdést L

Mi és az információs forradalom A hunoktól az elektronikaig

Írta: dr. Henczi Lajos, az MTESZ főtitkár-helyettese

A mérnöki munka termé-
szete, ha nem is gyakori
termékei az újítások, szába-
dalmak, találmányok. Ezek
hallatlan az ember valami
zseniális, eddig ismeretlen
dolgára gondol. Pedig ritkán
esik meg, hogy alkotó mun-
ka eredményeként valami
egészen új születik. Kevés
alkotó társunk mondhatja el
magáról, hogy új gyöngy-
szemekkel tudja gazdagítani
a határokat nem tisztelő

ludás évezredek óta gyara-
podó tárházát. Ezt nem saj-
nálkozza valaki, inkább
ténymegállapításként. Pedig
hát a tények makacs dolgok,
ahogy az angol közmondás
tartja, akarva-akaratlanul
tudomásul kell venni. Nem
véletlenül mondta Joliot
Curie: Ha lenne egy eredeti
ötletem, akkor zseni lennék.
Neki pedig volt mire sze-
renyennek lenni.

hez hasonlóan szolgáltatnak
majd a fogyasztóknak. Min-
den társadalom igyekszik ki-
építeni az emberek közössé-
gek együttműködését szolgáló,
az ismereteket szolgálta-
tászerűen nyújtó kommunika-
ciós csatornákat. A memo-
riális ismereteken túl a
munka szakmai tartalmának
növeléséhez szükséges van
más, új ismeretekre a tudó-
mányos munkához éppen-
úgy, mint a döntések meg-
hozatalához.

Napjainkra elvileg meg-
teremtődtek azok a műszaki
feltételek, amelyek segítsé-
gével a világ valamennyi
leírható, lerajzolható, hang-
ba rögzíthető ismeretanyagát
minden munkahely, minden
fogyasztó — legyen az egyen-
 vagy család — számára hoz-
záférhető.

Feltalálták — ami megvan

Ezert is tartják azt, hogy
az innováció nem más, mint
ismert dolgok újszerű kombi-
nációja. Jól megfigyelhet-
jük ezt az amerikai IBM
példáján. Ez az egész világ-
got behálózó multinacionális
elektronikai cég nem feltét-
len az azon tőri magát, hogy
egy-egy termékkel elsőnek
jelenjen meg a piacon. Ver-
sejtsései gyakran megelő-
zik ebben. A cég figyel, ösz-
szegvűti, elemzi a partnere-
k által gyártott termékek
(például személynél számítógé-
pek) piaci fogadtatását,
majd maga is cselekszik. De
akkor már igyekszik kike-
rülhetetlen buktatót. Tehát
amit újnak tekintünk, nem
feltétlenül eredeti is egy-
ben. Ismert megoldások igény-
einkhez jobban passzított
keveréke.

dául a „csodaantenna” mő-
gött, azt mondanánk: Hisz
nincs ebben semmi új, ezt
még én is meg tudnám csu-
nálani. A hozzáértést azonban
minden korban igyekeztek
titkolni. Legendák szólnak
például a belga Pauwensről,
aki a múlt század elején el-
leste az angol szövőgép tit-
kát. Kruppékról, akik ki-
kémlelték az angolok ágyú-
gyártás-tudományát, vagy
Nagy Péter embereiről, akik
a holland hajóépítést igye-
keztek kifürkészni. De nem-
csak titkolódzunk, hanem
sokszor nem is nézünk körül
szűkebb-tágabb világunkban.
Jó példa erre a Siemens cég
esete. A 30-as évek elején
felmerést készítettek a vál-
latnál és arra a meglepő
következtetésre jutottak,
hogy a cégnél benyújtott ki-
sebb-nagyobb újítások 93
százalékánál semmiféle ki-
sérletet nem kellett volna
elvégezni, mert a hozzáfér-
hető műszaki kiadványok-
ban azokat bárki megtalál-
hatta volna.

Mint a vizet a vezetéken

Mondhatjuk nyugodtan: az
információ, az ismeret jel-
lemző közé tartozik, hogy
létrejön, majd megsemmisül,
vannak akik birtokolják, és
mások állandóan információ-
szegénységet kiáltanak. Jog-
latlan ez. Vállalati fel-
merések igazolják, hogy a
rendelkezésre álló műszaki,
gazdasági, társadalmi ismeret
90—95 százaléka a mű-
ködési terület 3—5 százalé-
kára koncentrálódik. Vállala-
lati méretekben azonban az
„információs hegyek” köny-
vebben és gyorsabban szét-
bomlnak.

retre volna szükségünk. Jó-
szerivel két megoldást al-
kalmazunk: könyvtárba
vagy vásárokra, kiállításokra
járunk. Ezért aztán ha
Hannoverben, Münchenben,
Bécsben vagy Lipcsében
megnyílik a nemzetközi vásár,
aki csak teheti, felke-
redik információs izolált-
ságából, és napszám gyűjti
a külföldi cégek prospektusait.
Az ismeretszerzésnek talán
ez a legrágább fajtája.

Nehézebb a helyzet, ha
már kilepünk a vállalati ka-
pun, de talán más városban
vagy országban tárolt ismeret

Az már természetesen
tartjuk, hogy ivóvízszükség-
letünket a vízhálózatokon ke-
resztül kapjuk, és nem kell
mindenkinek a forráshoz
menni. Nem távoli jövő,
hogy mindenfajta ismeret-
anyagot, információt is eh-

Szélsőséges vélemények
születtek róla, mint általá-
ban minden újdonságról. Ki-
csit ormótlannak tűnt, így
egyek azt vallották, akár a
tizedik emeletről is ki le-
het ejteni, nem lesz semmi
baja. Am, akik a darabos
külsője mögött megkeresték
„lelki” finomságait, használ-
ható gépnek tartják. A fele-
más karriert befutott és fu-
tó tv-computerről van szó.

A mostohagyerek

De már van felhasználói program

Viszonylagos olcsóságával,
az iskolákban való elterjedé-
sével hamar bekerült a szá-
mítógépes köztudatba. De
ahhoz, hogy itt is maradjon,
s ne csak az utolsó helyen
említve, többre van szükség.
Többre annál, mint hogy a 32
kilobyte-os után megjelent a
piacon a 64-es is. Egy alap-
díjon önmagában (elnevezést,
magnóval együtt) még nem
sokat ér. Különösen, ha az
egy ismeretlen új konstruk-
ció.

a Centrum Áruház műszaki
osztályvezetőjének.
— Bővítő és joystick, s
természetesen az alapgép. A
legelső 32 kb-os szállítmány-
ból még mindig van. A meg-
gondolatlan központi üzlet-
politika jóvoltából. A 32-es
gépek abban a pillanatban
eladhatatlanná váltak, ami-
kor 900 forinttal olcsóbban(!)
kihízták a 64-es. Tizenegy-
ezer-kilencszázért. Megpró-
báltuk ezt korrigálni, leár-
ztuk a kisebb teljesítményűt.
Nem sok haszna volt. A 64-
essel egy időben ugyanis
megjelent a 128 kilobyte-os
Enterprise 16 ezerért, mag-
nóval együtt. Ki veszi meg
akkor a tv-computert?

A debreceni gépvásárlók
(mint ahogy sorstársaik or-
szágszerte) egyre türelmetle-
nebbül ostromolták a helyi
Centrum Áruház műszaki
osztályát a programkasz-
táért, a kiegészítő egysé-
gekért, esetleg felhasználói
szoftverért. Mindhiába.
Azért a Centrumért, mert e
vállalat a tv-c kizárólagos
forgalmazója. Eleinte játé-
kprogramok se nagyon voltak.
Ma azért már kaphatók.
Esetleg szövegszerkesztő is.
— Más nem? — tettem fel
a kérdést Laczkó Gyulának,

— Ez nem azt jelenti,
hogy nem vett senki. A
ABC—80, a HT és a Primo
után a tv-computer az új
iskolaszámítógép! Csak új-
tékprogramokkal nem lehet
oktatni!
Való igaz. Bár, ahogy a
vásárlóinkat láttam, na-
gyobb részt a gyerekeknek
vették Tv-c-t játszani.
— Miért nem lehet kapni
kiegészítő dolgokat, felhasz-
nálói szoftvereket?
— A felhasználói szoftve-
rekre még visszatérek, de
azok tényleg nem készültek

még. A bővítőből csak any-
nyit rendelünk, amennyit
az eladott gépek számát
látva értékesíteni lehet. Le-
mezre, interface-re
ígértünk van, s higgye el,
ha lehetne, mi rendelnénk.
Felhasználói program — s
legnagyobb meglepetésemre
egy IS' MONITOR feliratú
kazettát tesz előm — no-
vember közepétől már kapha-
tók áruházunkban.
IS' MONITOR. Egy deb-
receni illetőségű felhasz-
náló program. A kulcsa an-
nak, hogy iskolai oktató-
programok, illetőleg egyál-
talan komoly programok
születhessenek. A gépet meg-
ismeri akarók számára el-
engedhetetlen segédeszköz.
Hogy mit tud? Hadd mond-
ják el az alkotók, Isza Sán-
dor, a KLTE Kísérleti Fizi-
kai Intézetének adjunktusa
és Beda László, az egyetem
matematika—számítás-
technika szakos hallgatója.
— Az IS' MONITOR más
gépi nyelvi programok ana-
lizálására, saját készítésű
programok „belövésére”
használatos. Egyik különle-
ges szolgáltatása az, hogy
maga a program a memória
tetszőleges területére be-
tehető. Így szinte bár-

mely egyéb programmal ké-
pes együttműködni. Többek
között a memóriatartalom
vizsgálatát, módosítását, a
vizsgált program lépésen-
kénti, utasításonkénti vég-
rehajtását végzi. Az IS' MO-
NITOR más gépekre megle-
vő hasonló típusú program
alapján készült. A két éves
munka nemcsak a program
egyik gépről a másikra való
átírását jelentette, hanem
annak tökéletesebbé tételét
is.
— Mi a véleményük a
Tv-c-ről? Önök ismerhetik
csak igazán.
— Nincs hibátlan gép.
Egyik típusban több van,
a másikban kevesebb. A tv-c
sem kivétel. Úgy kell elké-
szíteni a programot, hogy a
feltárt hibákat korrigáljuk.
Itt ennél az örömteli ese-
ménynél, hogy november kö-
zepétől már kapható komoly
felhasználói program, meg
is állhatnánk. Csak hogy!
Egyes budapesti üzletekben
megjelentek a várva várt
tartozékok. Lemezszerkezet,
s legújabbban olyan periféria,
amely segítségével tetszőle-
ges gépre megírt program
rávihető a tv-c-re. Az
utóbbival a programok tel-
jes tárháza megnyílik a

— Mi a véleményük a
Tv-c-ről? Önök ismerhetik
csak igazán.
— Nincs hibátlan gép.
Egyik típusban több van,
a másikban kevesebb. A tv-c
sem kivétel. Úgy kell elké-
szíteni a programot, hogy a
feltárt hibákat korrigáljuk.
Itt ennél az örömteli ese-
ménynél, hogy november kö-
zepétől már kapható komoly
felhasználói program, meg
is állhatnánk. Csak hogy!
Egyes budapesti üzletekben
megjelentek a várva várt
tartozékok. Lemezszerkezet,
s legújabbban olyan periféria,
amely segítségével tetszőle-
ges gépre megírt program
rávihető a tv-c-re. Az
utóbbival a programok tel-
jes tárháza megnyílik a

Csak az alapgép és más semmi?

Videoton-computerrel dol-
gozók számára. Azaz csak
bejött az igen sokat
tudó UPM operációs rendszer
Centrumban mindezeknek
semmi nyoma. Laczkó Gyu-
la azt válaszolta: ígéretik,
ha lenne, ok vennének. A
Centrum Nagykereskedelmi
Vállalat központjában érde-
klődöm, vajon miért bannak
mostohán a vidéki tv-com-
puterkedvelőkkel?
A válasz az volt: a Cent-
rum nem forgalmazza a
kérdett egységeket. A bu-
dapesti Úttörőáruházban
azonban (amely bolt ugyan-
csak a Centrum-hálózathoz
tartozik!) kapható floppy, s

egyéb kiegészítő egység, töb-
bök között az igen sokat
tudó UPM operációs rendszer
Centrumban mindezeknek
semmi nyoma. Laczkó Gyu-
la azt válaszolta: ígéretik,
ha lenne, ok vennének. A
Centrum Nagykereskedelmi
Vállalat központjában érde-
klődöm, vajon miért bannak
mostohán a vidéki tv-com-
puterkedvelőkkel?
A válasz az volt: a Cent-
rum nem forgalmazza a
kérdett egységeket. A bu-
dapesti Úttörőáruházban
azonban (amely bolt ugyan-
csak a Centrum-hálózathoz
tartozik!) kapható floppy, s

Tapolcai Zoltán

GRATIS — a számítógépes tervezés eszköze

Hazánkban is egyre széle-
sebb körben terjednek a
szakemberek által CAD-
rendszernek nevezett szá-
mítógépes programcsomagok
A CAD angol rövidítés, ma-
gyar jelentése: számítógép-
pel támogatott tervezés. Ezek
a szoftverek rendkívül meg-
könnyítik a mérnöki munkát,
nemcsak gyorsabbá teszik a
tervezést, de eddig sosem
volt lehetőségekkel gazdagít-
ják az alkotó emberek esz-
köztárát. Ma már a felhasz-
náló viszonylag gazdag vá-
lasztékból kereshetik meg a
nekik legmegfelelőbb válto-
zatot.

A Sci—L Számítástechnika
Informatikai Fejlesztő Le-
ányvállalat GRATIS néven
ajánl szoftvert azoknak a
fejlesztőhelyeknek, ahol a
felhasználói programcsoma-
gokat ki akarják egészíteni
a grafikus ábrákotás és
megjelenítés lehetőségeivel.
Jól használható azokon a
munkahelyeken, ahol már
többéves számítástechnikai
gyakorlattal, programozói
hátterrel és alkalmazói ta-
pasztalattal rendelkező mér-
nöki team dolgozik, amely-
nek tagjai a GRATIS-t fej-
lesztői rendszerként alkalm-
mazhatják. A GRATIS hasz-
nálatát ajánlott a tervezési-
tézetekben részletrajzok, mű-
szaki, szerkesztési feladatok,
gyártmánydokumentációk
előállítására és tárolására.
Az ipari felhasználók széles
körének nyújthat segítséget
grafikai munkájához, például
a bűtoripar, műszertervezés,
közlekedés, építőipar, gép-
gyártás, textilipar, régészet,
fémgyártás, oktatás, informá-
tika, reklám és formater-
vezés területén.

Azok a GRATIS-felhaszná-
lók, akik maguk kívánják
elkészíteni alkalmazói pro-
gramjaikat, megvásárolhatják
a felhasználói interface-t, s
annak segítségével a
GRATIS grafikus funkciói
magas szintű programnyelv-
ből is hívhatók. Amennyi-
ben a felhasználónak már
rendelkezésre állnak bizo-
nyos grafikus perifériák, a
Sci—L vállalkozik a
GRATIS illesztésére is.

A programrendszer —
amelynek teljes neve Grafi-
kus Adatbázis-kezelő és Ter-
vező Interaktív Software —
IBM AT kompatibilis, —
professzionális személyi szá-
mítógépet igényel. A grafikus
megjelenítéshez szükséges to-
vábbi eszközöket (nagy fel-
bontású színes monitor, in-
telligens grafikus procesz-
szorral ellátott nagy felbon-
tású grafikus kártya, A3 mé-
retű plotter és digitalizáló) a
Sci—L a programrendszer-
rel együtt szállítja.

Újabb lépés: TPA 11/540

Ötvennél több érdeklődőt vonzott a „TPA 11 540 archi-
tektúra és VAX—VMS operációs rendszer” című rendez-
vény a Hajdú-Bihar Megyei Viz- és Csatornamű Vállalat
tanácstermében ez év október 28-án. A Neumann János
Számítógép-tudományi Társaság Hajdú-Bihar Megyei Szer-
vezete által rendezett eseményen Bartók Sándor, a KFKI
tudományos munkatársa tájékoztatta a megjelenteket a
TPA 11-es család fejlődéséről, majd az 540-es típus sa-
jóságairól.

A gép 32 byte-os, utasításkészlete az eddigieknél lényeg-
esen szélesebb és jobban használható. A TPA gépcsalád töb-
bi tagjától címzésben is különbözik az 540-es, a legnagyobb
ugrás mégis a memória jelenti: virtuális tárkezelés révén
4 gigabyte-os területet ölel át. Központi egysége (mely
1—15 megabyte-os lehet) alapkapcsolásban 4 megabyte, ami-
ből az operációs rendszer 3 megabyte-ot foglal el. Erde-
kességei továbbá, hogy minden alapszereg mikroprogramo-
zott, kevés a hardver eszköz (a kártyák sem nagy méretű-
ek már) számítógépes hálózatra jól csatlakoztatható, és
épp a megbízhatóságot lehet nagy előnynek tekinteni.
Elvileg 24 display terminal csatlakoztatható hozzá, amikor
a felhasználó még nem érzi, hogy a CPU más felhasználók-
kal is foglalkozik. De a várakozási idő természetesen
a többi terminálon végzett munkák milyenségétől függ.
A rendkívül megbízható operációs rendszer a BASIC,
COBOL, PASCAL, C, FORTRAN, PL1 programnyelveket
támogatja, és nem jelent problémát a mixelt nyelvű pro-
gramozás sem. Minden nyelvhez van külön szimbolikus
debugger, mely vizsgálja a program dinamikus viselkedé-
sét, megmutatja, mi történik a program futása közben.
Ezzel megközelítőleg 5—10-szeresére gyorsítható fel a pro-
gramozók hatékonysága.

Adatfeldolgozás szempontjából is számos előnnyel ren-
delkezik. Különböző programnyelvek ugyanazt az adat-
szerkezetet képesek kezelni. Kétféle adatbázis-kezelője van,
és létrehozható ún. multiseres adatbázis, melyhez egy-
idejűleg több felhasználó is hozzáférhet.
Az előadások után bemutató következett. A vendégek
megtekinthették a rendezvénynek otthont adó vállalat szá-
mítógéppontjában a már üzemelő TPA 11 540-est. Az
egy hónapja átadott számítógép 4 megabyte-os központi
egységéhez jelenleg egy 800 megabyte-os CDC-magnésle-
mezegység, két bolgár gyártmányú magnészalagcszalag-
Videoton soronyomtató és három, mátrixnyomtatóval ellátott
VT—100-as terminál tartozik.

Nemes István

Csak az alapgép és más semmi?

Videoton-computerrel dol-
gozók számára. Azaz csak
bejött az igen sokat
tudó UPM operációs rendszer
Centrumban mindezeknek
semmi nyoma. Laczkó Gyu-
la azt válaszolta: ígéretik,
ha lenne, ok vennének. A
Centrum Nagykereskedelmi
Vállalat központjában érde-
klődöm, vajon miért bannak
mostohán a vidéki tv-com-
puterkedvelőkkel?
A válasz az volt: a Cent-
rum nem forgalmazza a
kérdett egységeket. A bu-
dapesti Úttörőáruházban
azonban (amely bolt ugyan-
csak a Centrum-hálózathoz
tartozik!) kapható floppy, s

egyéb kiegészítő egység, töb-
bök között az igen sokat
tudó UPM operációs rendszer
Centrumban mindezeknek
semmi nyoma. Laczkó Gyu-
la azt válaszolta: ígéretik,
ha lenne, ok vennének. A
Centrum Nagykereskedelmi
Vállalat központjában érde-
klődöm, vajon miért bannak
mostohán a vidéki tv-com-
puterkedvelőkkel?
A válasz az volt: a Cent-
rum nem forgalmazza a
kérdett egységeket. A bu-
dapesti Úttörőáruházban
azonban (amely bolt ugyan-
csak a Centrum-hálózathoz
tartozik!) kapható floppy, s

NYUGDÍJBAN

Sorsok, emberek

János bácsi gyertyát gyújtott halottak napján.

Egyet a kislányért. Nem a háború vitte el, nem a határ menti kis falu félig román, félig magyar lakóit megkínzó, állandósult rettegés, nem kapott mérgezést fertőzött kúttól, nem szenvedte sem a tej, sem az anyatej hiányát. A kislány élt húsz napot, s olyan csendben, amilyenben az életét is élte, meghalt. Mária gyenge volt, ennél többet sem az orvos, sem a bába nem mondott. A bába még annyit, a szülés után, gyenge kis virágszál, jó, ha húsz napot megél. Így a jobb, mondták a falubeli vénasszonyok, csak megjelent itt a földön, beleszimatolt ebbe a puskaporos világba, és látta, nem az ő lenge, puha lelkének, sérülékeny testének, kékülkő szájának, ziháló mellkasának való. Jobb lett volna, ha felnőtként hal meg?

Nem lett volna jobb, de az ártatlanságát, a halálban való véltességét soha nem szűnő, apró sajkásként hordozta, s fakuló érkeivel észleli ma is.

Egyet a fiúért. Sándorért, aki felnőtként halt meg. Este, sivar országuton, csillagfény mellett, tisztá égből alatti, harmincöt évesen, kocsival nekirohant egy fának. Ivott, de ha ivott előtte, valamiképpen akarta a halált, s ha így volt, csak anynyi vigasz lehet: talán így nem érezte annyira, ami ott, a néptelen úton, a rettenetes magányosságban, a tündökölő szép csillagok fényénél történt vele. Ha elviselhetővé akarja szelídíteni az emléket, makacsul arra gondol, hogy ott, akkor, talán nem fájt annyira a kába halál.

Egyet a feleségért. Azért költöztek be a városba, hogy az ő életét meghosszabbítsák, az sikerült is, volt néhány év haladéka. A feleséget öt éve a tudóbaj vitte el, amit kimondani is szörnyű, hiszen a háború előtt a betegség első támadását túlélte, szépen, s

úgy hitték, végérvényesen meggyógyult. Most az orvos vő hurcolta egyik klinikáról a másikra, nem is eredménytelenül, hiszen kaptak azt a néhány évet, de a test öreg volt, megadta magát a bajnak.

Mind a ketten öregek voltak, amikor a városba költöztek, ezért hát János bácsi, csak úgy, gondolatban meggyújtott egy gyertyát saját magáért is. Egjen: mindegyik!

Egjen az odahagyott faluért!

János bácsi akkor kezdett szép csendben, úgy, hogy szó sem esett róla, napoként biztosabban meghalni, amikor összepakoltak, hazat, kertet, jószágot, szerszámokat, szekeret eladtak, s az addig csak vendégségből ismert városba eljöttek a sehonnan sem ismert városi életbe beleköltöztek. Nem izlett, egyiküknek sem. Kényes volt, viselték, mintha önként választották volna.

Tudták azért mind a ketten, hogy az élet természetesen rendje szerint az ember ott haljon meg, ahol született. Nem próbálták ki, nem is tudhatták ezért, hogy azt a pár évet nem adta volna-e meg a sors ott a faluban is, János bácsi úgy gondolja, megadta volna. A földet, a kert nagyobb felét, még a sok bajjal-munkával járó tehenet is eladhatták volna, a ház körüli kis munkák pedig azért kellenek, hogy az ember életének értelme legyen.

János bácsi tehetetlen lett a városban.

Megriadt, elbizonytalanodott, nem tudta, hol a helye, mi a dolga. Beteg lett, bajai, amelyeket azonban soha nem tudtak pontosan körvonalazni az orvosok, a felesége halála után megduplázódtak. A gyerekek azt tanácsolták, vállaljon munkát, könnyűt, kedvére valót. A gyerekek helyesen látták János bácsi betegségének okát, helyes

volt a tanácsuk is, kis időre még hasznos is. A kertészkedést kedvelte János bácsi. Föld volt itt is, ez is, bárha otthon a virágokkal való babrálását sohasem a férfi dolga volt, most legalább jártság lett ebben is. Mindenki úgy gondolta, hogy minden rendben van, csak ő tudta, hogy semmi sincs úgy, ahogy lennie kellene. Legutóbb terben élt, virágok között.

Valójában észre nem vette, hogy hal ki belőle minden érdeklődés, maradék életkedv, hogy és miért hagyta abba a kertészetbe járást mikortól lenyegtelen számára, hogy a vasárnap után hétfő jön-e, s hogy jön-e új nap egyáltalán az ő számára. Az öregek napközijébe gondosan eljárt, a bajai csitultak, étele, itala, meleg lakása megvan, a gyerekei tördnek vele, látogatják, figyelnek rá. Mégis: János bácsi már nem fogja a világ üzeneteit. Kora delután hazabuszozik és leül a kiszoba heverőjére. Üldögél, amíg teljesen sötét nem lesz. A rádiót nem szereti, a tévét nem látja jól. Ahogy sötétebb borul a szoba, lefekszik. Nemigen álmodik, és nem gyótrja magát a hajdanvolt élet emlékeivel. Állapotára az orvos azt mondana, depresszió, de János bácsi fejében föl sem merül, hogy itt valami baj van, orvosilag kúrálható. János bácsi annyit tud, am azt halálos pontosan, hogy nem éli túl a faluja elvesztését.

Ezért lóg gondolataiban, halottak napján és minden nap a csöpp, fehér gyertya: de sem félelmet, sem kétségbeesést nem ébreszt benne, semmiféle érzelmeket nem érez. Csupán jelzi a dolgok állását. Hogy János bácsi és az élet között ennyi, egy gyertyalángnyi már a kapcsolat. Nem hibáztatható érte senki. Sem itt, sem a túlvilágon.

Cs. N. I.

Hatvanon túli közérzet

Egyszer eljön a nap, hogy a vekker larmázására nem kell hajnalban kipattanni az ágyból, hogy a sebtében bekapott reggeli helyett komótosan nekiülve lehet elfogyasztani az ételt. Hirtelenjében értelmüket veszítik az addig fontos dolgok, felborul a megszokott rend. Újra meg kell tanulni „élni”. Természetesen egyéniségtől, típusától és alkalmzkodási képességétől független ez mindenkinél másképpen zajlik le. Vajon hogyan? Erre kerestem a választ, amikor a Magyar Gördulócsapágó Művek két volt dolgozóját felkerestem. Mindketőjük példájában található egyedi és általános vonás is.

A megye egyik legnagyobb iparvállalatának nyugdíjas-klubja minden hónap első hétfőjén benépesül. Ekkor gyűlnek össze a tagok, hogy a jól felszerelt helyiségekben kellemes órákat töltsenek másokkal és magukkal. Ott-jártamkor is felszabadultan nótáztak, poharazgattak, mulattak közösen az időt. A klub vezetője, pontosabban a nyugdíjas szakszervezeti bizottság titkára, Szilágyi József öt éve búcsúzott el a munkától, s ennyi idő alatt elégt tapasztalatot szerezhetett az átállás időszakáról.

— Milyen változást hozott az életében a nyugdíjba vonulás?

— Úgy gondolom, hogy a leállás mindenkit megvisel lelkileg. Az ember hirtelen feleslegesnek érzi magát, az jár az eszébe: leírták. A régi beidegződések meg elnek, de lepleten nyomom rá kell jönni, megváltozott körülmények a világ. Nekem a család segített átvészelni azt az időszakot. A gyerekek szárnyra bocsátása, később az unokák istapótlása lekötött, elvonta a figyelmemet a magam gondjairól. De segített a Hajdúböszörmény határában levő kert is, amit már nyugdíjasként vettem. Úgy érzem, ma éppen olyan fontos dolgokat csinállok, mint korábban. Igaz, nekem megadatott, hogy a közéletben most is tevékenyen részt vegyek. Vannak azonban, akik nyugdíjasként is tovább akarnak dolgozni a korábbi munkahelyükön, így egészítve ki alacsony jövedelmüket.

Mint volt középvezető nem értek egyet azzal a gyakorlattal, hogy a nyugdíjba vonulók béralapja visszakérül a központi kasszába, mert így a vezetők nem emelik kellő mértékben a fizetésüket az utolsó, ám legfontosabb időszakban. Aztán az is megesik, ha a korábbi vállalat alkalmazza is a nyugdíjást, nem kap komoly feladatot. Ez szerintem a munkaképes emberek leértékelése.

Szilágyi József harmincegy évét húzta le az MGM-ben. A gyáralapítók közé tartozik. Huszonhét éven át dolgozott a szerszámüzemben, előbb mint szakmunkás, később vezetője lett. Az oroszoszág hadifogságból hazatérve lépett be az MKP-ba. A csapágygyárban is különböző pártmehíztatásoknak tett eleget. Hosszú évek során át vezetett szemináriumokat és szervezte a vitaköröket. 1977-től aztán a város ipari üzeminek és szövetkezeteinek a vitakörei is hozzátartoztak.

Nyugdíjba menetele után ez jelentette a kapcsolatos előző „életéhez”. Egy év elteltével megválasztották a kerület agit-prop. titkárának, majd újabb esztendő múltával felkérték a nyugdíjasklub vezetésére.

— A vállalat vezetősége messzemenően támogatja a klubot. Még arra is van lehetőségünk, hogy a kinyugdíjasokat segélyben részesítsük, vagy felemeltessük a nyugdíjukat. Sajnos ez a korosztály eléggé kifogta. Kezdődött a háborúval, amit sokunknál a hadifogság követett. Aztán jött az újjáépítés, majd az ötvenes évek zürzavaros időszaka, s most, amikor már kiegyenesedhetek volna, itt van a nehéz gazdasági helyzet. A korábbi — hosszú évek becsületes munkája után — megállapított nyugdíjak mára kevésbé értékesek.

— Önnek mennyi a nyugdíja?

— Nekem nincs okom panaszkodni, bár az öt évvel ezelőtt megállapítottához képest az enyém is kevesebbet ér. Jelenleg 5900 forint, s ehhez jön még az a tiszteletdíj, amit a klub vezetőségét kapok Tapasztalatból tudom azonban, hogy sokan vannak olyanok, akiknek a nyugdíja még a 3500 forintot sem éri el. Ráadásul velünk sem keresik a kapcsolatot, hiába voltak korábban göcsös dolgozók. Ezek az emberek begubóztak, maguk cipelik a gondjaikat, pedig így egészen biztosan nehezebbek azok.

— Ha nem a mások gondjait-járatást intézi, vagy a klub életét szervezi és nem is a kiskertben ténykedik, hogyan telnek a napjai?

— Kertes családi házbán lakunk, ott is akad mindig tennivaló. Ha tehetem, akkor mindent a saját két kezemmel csinál meg. Ehhez jó lehetőséget nyújt az itteni barkácműhely, melyet klubtagjaink is használhatnak meghatározott időben.

A nyugdíjasklubban találkoztam Nagy Mátyással is, aki ez év januárjáig tmklakatasként dolgozott az MGM-ben. Neki még friss élményt jelent az átállás. Sok kemény fizikai munkával eltöltött év után már várta a megszolgált pihenést, szavai- ból ez derül ki.

— Mi aztán tényleg nagyon szegényen, „a más tarlóján” nőttünk fel. Hajdúhadházon laktunk, tizen voltunk testvérek. Az ötvenes évek elején Pestre mentem dolgozni. Először a Fűszért Vállalatnál voltam segédmunkás, majd a Vörös Csillag Traktorgyárban tanultam ki a lakatoszakmát. Később a Gépszerező Vállalatnál dolgoztam, s közben

megnősültem. A feleségem Hajdúvidre való volt, onnan költöztünk vissza Hadháza. A Hajdúsági Iparművekben lettem hegesztő. Huszonhárom évig dolgoztam ott. Az utolsó nyolc évetem töltöttem a Göcs-ben. Az utóbbi időben már egyre nehezebben viseltem el azt a kötöttséget, ami a gyári munkával járt. A nyugdíjba vonulással végre a magam ura lettem.

— Ezek szerint ez komoly változást hozott az életében?

— Azt azért nem mondanám. Harmincnégy év után már megszoktam, hogy háromnegyed ótkor kelek, nincs ez másképpen ma sem. Január óta is munkával telnek a napjaim, csak most már kedvtelésből, a magam szórakoztatására dolgozom. Van egy kiskertem az Acsádi ut mellett, szinte minden szabad időmet ott töltöm.

Mivel Nagy Mátyás számára a kert jelenti az „élet-

ter”, a beszélgetést ott folytatjuk.

A nemrégén mázolt drótkerítéshez érve büszkén mutatja a beton tartóoszlopokat, melyeket egymaga csinált. Beljebb kerülve megcsodálom a lugas alumínium vázát és a gondosan rendben tartott kertet.

— Hat éve vásároltam, azóta járok ki ide — mondja, miközben kinyitja a hétévi kis ház ajtaját, hogy átöltözzön. — Addig is sokat megfordultam itt, de mióta nyugdíjas lettem, erre sokkal több időm van.

Meg is látszik a kétszáz négyyszögöles telken. Miután végigkálauzol kicsi birtokán, magam elé képelem a késő tavaszi kert látványát. Bizony ezen a november elején hűvös délutánon kopaszon köszöntenek a féltőlözött óvott fák és bokrok. Csak a frissen zöldellő saláta lop némi tavaszi hangulatot az ősi rozsdabarna színeibe. A házigazda restelkedve teszi szövé, hogy a tegnapi takarítás után már megint tele van a föld levelel. Aztán rögtönzött kertbarát-foglalkozást tart nekem. Megismerkedem a háromféle almát és egyféle körtét gyümölcsöző fával, az oltás méltóval, a szőlőfajták tulajdonságaival. Egyre inkább megerősödik bennem a gondolat, Nagy Mátyás számára a kert nemcsak időtöltés vagy hobbi, több annál. Egy sokáig kerestet és kergetett vagy beteljesülés, amelyet még a „más tarlóján” álmodott magának. Számára a nyugdíjasévek megvalósították ezt, talán emiatt is bujkál egy apró mosoly a szája szögletében, mióta beléptünk a kertkapun.

Egerházi Péter

Akiről nevezte Debrec

Szilágyi

Keves adunk a rene magyar nők néhány főről tudós nészász típus Szilágyi Er (1483), Hunyase, Hunyadi tyás édesany hály ország akinek erkölenséget, szátipusú asszolegkisebb gyekolta be, pednyadi János rajongó megsem lángoló hiszen a nagével volt id

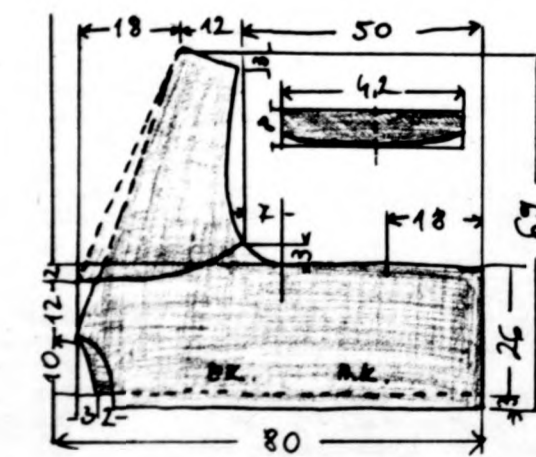
Szilágyi Bfiaknak is óhatározottságérő, gazdaságyekben vájellemeték. (mulier hero teljes értelmvolletében há ságukat roplemmel tudt Hunyadi Ján nak anyagi remteni. Nerjárult hozzá politikusi sí hogy méltó, hitvese tudóhek hordozás dorfhérvári vesztette férnak életét á bárdja oltot Prágában tá de ő a veszte súlya alatt össze. Mind újabb céltklozták ereje volt Mátyás tásában, ma Corvin Jánd egyengette.

1445-ben lett a debrec földesura. A desurasága e város gazdas meggyorsulás

Szilágyi E debreceniek zett, sokat debreceni v Mátyás fogsá elpártoltak t nek hűek m s ezt nem 1466-ban a M kosok kérését tartási jogot nekik, amely Pál-napkor (pig tartó év tartásra adot zal a feltétel abban az idő nek a város nem tarthatta ben újabb v gal ajándékorost, amikor hogy a Horn gubacsapók (utca) és a sz és Barnabás hassanak. 147 debreceni mé szabadalomle a nem helybe nak csak na kalmával en sok árusításá szabott ideig. szarosok kö Szilágyi Erze bizonyos men plébánosnak ni. A debre csiszárok, la gyártók közé is Szilágyi Mátyástól ka asszony 147 mázsa tartás lyezte és sa kezési jogot polgárainak. XV. sz.-ból legimpozánst letnek, Vajda építetésében. dahunyonad számára kolo tett, 1477-ben tornya Békés séget az óbud nak adomán kedvenc tartó közé tartozot nó volt abban is, hogy a művészeteket velte, de böl goita is. A neveztek el r

Dr. N.

IDŐSEK DIVATJA

Praktikus és kényelmes ruhadarabja a télnak a mellény. Színes blúzzal változatossá teszik öltözködésünket, s jól helyettesíthetjük vele a költséges kosztü-möket. Az ügyesebb kezű asz-szonyoknak nem okoz gondot a mellény és a blúz szabás-varrása.

A rajzon látható különböző összeállítások azonos szabásrajz alapján készülhetnek. Az alsó blúzt varrásra-hogyás nélkül, a felsőt másfél centiméter varrásráhagyással szabjuk. A nyakmegoldás a blúznál gallérral, a mellénynél gallér nélkül készül. Puha, vékony gyapjú hatású szövetet választunk, amely nem tapad túlságosan. Divatos színösszeállítás: szürke-lila, fekete-barna.

Tervezte: Nagy Iza

Idősek napja a Nagy-Sándor-telepen

Összejevetelt rendezett a közelmúltban a Nagy-Sándor-telep idős lakóinak a körzet vöröskeresztes, népfőnt- és pártszervezete. Közel száz nyugdíjas vett részt az általános iskolában tartott találkozó. A Nagy-Sándor-telepi iskola énekkara és irodalmi szakköre műsorral köszöntötte a környék öregjeit, majd dr. Losonczy István körzeti orvos előadást tartott az idősokorúak kor-

szertü táplálkozásáról. Patkovszki Imréné, az 5. számú lakóterület vöröskeresztes titkára a kormány szociálpolitikai intézkedéseit ismertette meg a résztvevőkkel. A szervezők (a Hungária Műanyag-feldolgozó Vállalat anyagi segítségével) meg is vendégelték az idős embereket, akiket az est további részében Lovas Lajos magyargar nótákkal szórakoztatott.

Akiről utcát
neveztek el
Debrecenben

Szilágyi Erzsébet

Keves adattal rendelkezünk a reneszánsz korabeli magyar nőkről, legfeljebb néhány forrással. Reneszánsz típusú asszony volt Szilágyi Erzsébet is (1483-1483). Hunyadi János hitvese. Hunyadi László és Mátyás édesanyja, Szilágyi Mihály országbíró testvérhúga, akinek erkölcsi fegyelmeztetése, számos reneszánsz típusú asszonytól eltérően, a legkisebb gyanú sem árnyékolta be, pedig férjéhez, Hunyadi Jánoshoz inkább a rajongó megbecsülés, mintsem a langoló szerelem fűzte, hiszen a nagy törökverő 20 évvel volt idősebb nála.

Szilágyi Erzsébetet férfiaknak is dicséretre való határozottság, nagy akaratú gazdasági s politikai ügyekben való otthonosság jellemezték. „Hős asszony” (müher heroica) volt a szó teljes értelmében. Férje távollétében hatalmas gazdaságukat roppant szakértelemmel tudta irányítani, s Hunyadi János hadjáratainak anyagi bázisát előteremteti. Nem kismértékben járult hozzá férje hadvezéri, politikusi sikereihez azzal, hogy méltó, megértő társa, hitvese tudott lenni a terhek hordozásában is. A nádorfehérvári diadal után elvesztette férjét, László fiának életét artatlanul hóher bardia oltotta ki, Mátyást Prágában tartották fogva, de ő a veszteség, a fájdalom súlya alatt nem roppant össze. Mindig újabb és újabb célkitűzése megacélozták erejét. Nagy része volt Mátyás királlyá választásában, majd unokájának, Corvin Jánosnak az útját egyengette.

1445-ben Hunyadi János lett a debreceni uradalmak földesura. A Hunyadiak földesurasága egyet jelentett a város gazdasági fejlődésének meggyorsulásával.

Szilágyi Erzsébet, akit a debreceniek szeretete övezett, sokat tartózkodott a debreceni „vár”-ban. Mikor Mátyás fogására idején sokan elpartoltak tőle, a debreceniek hűek maradtak hozzá, s ezt nem felejtette el. 1466-ban a Mester utcai lakosok kérésére külön vásártartási jogot adományozott nekik, amely szerint Remete Pál-napkor (jan. 10.) 15 napig tartó évenkénti vásártartásra adott engedélyt azzal a feltétellel, hogy ugyanabban az időben a debreceniek a város más utcáján nem tarthattak vásárt. 1467-ben újabb vásártartási joggal ajándékozta meg a várost, amikor megengedte, hogy a Homok utcában a gubacsapók (későbbi Csapó utca) és a szürszabók Antal és Barnabás napján árusíthassanak. 1478-ban kiadta a debreceni mézársmesterség szabadalomlevelét, melyben a nem helybeli mézárásoknak csak nagy vásárok alkalmával engedélyezte húsok árusítását, s csak megszabott ideig. Az idegen mézárások kötelesek voltak Szilágyi Erzsébet ispánjának bizonyos mennyiségű húst, a piébánosnak pedig pénzt adni. A debreceni kovácsok, csiszárok, lakat- és szíjgyártók közös céhlevelüket is Szilágyi Erzsébettől és Mátyástól kapták. A nagyasszony 1473-ban hiteles mázsa tartását is engedélyezte és szabad végrendelezési jogot adott a város polgárainak. Része volt a XV. sz.-ből fennmaradt, legimpozánsabb világi épületnek, Vajdahunyadnak felépítésében. 1465-ben Vajdahunyadon a ferencesek számára kolostort is építtetett, 1477-ben pedig Szentetornya Békés megyei helyiséget az óbudai várkapolnának adományozta. Óbuda kedvenc tartózkodási helyei közé tartozott. Reneszánsz nő volt abban az értelemben is, hogy a tudományokat, művészeteket nemcsak kedvelte, de bőkezűen pártfogta is. A Csapókerthben neveztek el róla utcát.

Dr. Nyakas László

Magazin - Magazin - Magazin - Magazin - Magazin

AZ ORVOS TANÁCSA:

A szájhigiénéről

Mai tudásunk szerint mind a fogsúvasodás (caries), mind az iny- és foggyulladás körökében jelentős szerepet játszik a szájhigiéne. Mindkét betegséget a fogakon tapadó lepedék (plakk) tehető felelősé. Azokban az iparilag fejletett országokban, ahol következetesen megelőző programokat hajtottak végre, jelentősen javult a szájhigiéne, csökkent a fogbetegségek száma.

Hazai vizsgálatok szerint sajnos, meglehetősen rossz lakosságunk szájhigiéne viszonyai. Csak a gyermekek egynegyedének elfogadható a szájhigiéne. Az arány kb. hasonló a felnőttek körében is. Mi lehet ennek az oka? Valószínűleg a szájhigiéne ismeretek hiányosságából fakadó igénytelenség.

A szájhigiéne az általános testi higiéné része. Ahogy étkezések előtt kezét kell mosni, úgy étkezés után pedig fogat kell mosni. A fogmosás ideális esetben az étkezést követő lehető legrövidebb időn belül megtörténik és edességfogyasztás után soha nem marad el.

A fogpolás célja az ételmaradék és a lepedék eltávolítása. Fontos különbséget tenni az ételmaradék és lepedék (plakk) között. Ugyancsak fontos megértenünk az ételmaradék ill. a lepedék eltávolítása közötti különbséget.

Az ételmaradék az étkezések alkalmával a fogak mélyedéseibe, barázdáiba, a fogak közötti résekbe lazán beakadva apró ételmaradékból, rostocskákból áll. Szabad szemmel is könnyen észrevehető, rövid fogkefével, erőteljes öblítéssel könnyen eltávolítható.

A lepedék a fogakon és az inyen erősen tapadó puha, pépes felrakódás. Ételmárakókból, nyálból és baktériumokból áll. Eleinte színtelen, szabad szemmel nehezen észrevehető. Csak erőteljes mechanikus dörzsöléssel távolítható el. A fogkefével kívül sokszor egyéb segédeszköz is szükséges hozzá. A lepedéket láthatóvá is tehetjük ún. lepedékfestő tablettá segítségével. A későbbiekben a lepedék gyorsan növekszik, s egy-két nap alatt már szabad szemmel is jól láthatóvá, sárgászürke, bűzös masszává válik. A baktériumok rohamosan szaporodnak benne, közösen savakat képeznek, melyek hatására megindul a fogzománc elmesztelődése.

A baktériumtoxinok pedig ingyulladást okoznak. Ezért a lepedéket naponta maradektalanul el kell távolítani. Az „Amodont fogteszt” lepedékfestő tablettá segítségével ellenőrizhetjük, hogy megfelelő-e fogtisztításunk határfoka. A tablettát szét kell rágni, majd nyelvvel „szétteríteni”, bekenni vele a fogakat. Utána a száját tiszta vízzel ki kell öblíteni. A lepedékes fogfelszínnek pirosra festődnek, ezeket meg kell tisztítani. A piros foltok eltűnését tükröben mindig ellenőrizni kell. Nem elégtő eredmény esetén ne legyünk lusták a fogmosást folytatni. Ezt a próbát ajánlatos hetente egyszer elvégezni mindaddig, míg tökéletessé nem válik fogmosásunk.

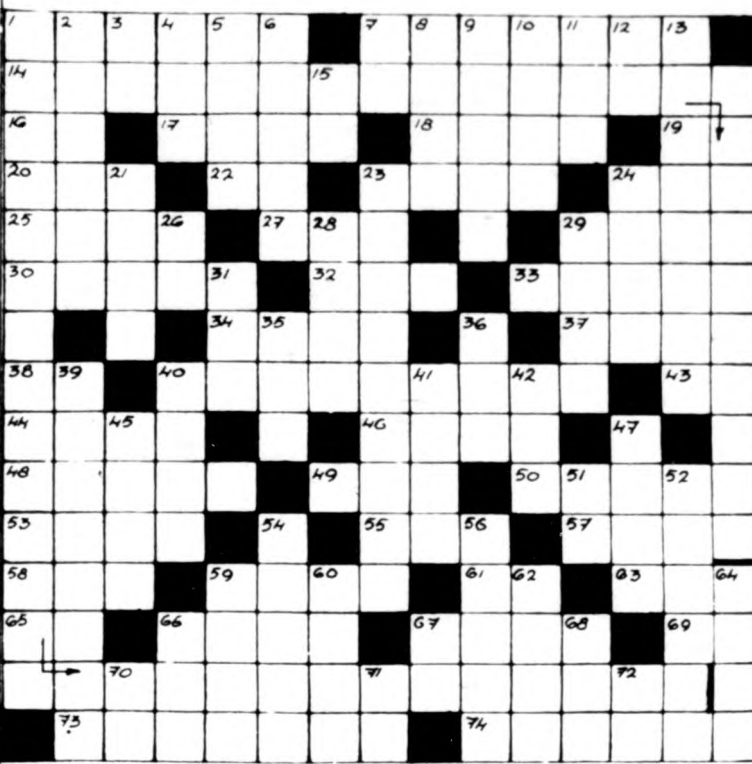
A fogók a fogakon található kemény felrakódás, tulajdonképpen nem más, mint elmeszesedett plakk. Elhelyezkedhet az iny felett, vagy az iny alatt. A fogók általában sárgás-fehér, de dühanyzás és egyes ételfelrakódások következtében pigmentanyagok rakódhatnak le benne, melyek elszínezik. A legtöbb fogók a nyálmirigyek kivezetőnyílásánál, így a felső rágófogak orcai felszínén és az alsó frontfogak nyelvi felszínén képződnek. A fogók éppoly veszélyesek, mint a puha lepedék. Előfordulása esetén fel kell keresni a fogorvost, tekintettel arra, hogy az ember ezt saját maga eltávolítani nem tudja.

Fogpolási eszközök: A jó fogkefe kis fejű, egyenes profilú. Szálainak anyaga lehet disznósrte és műanyag. Az állati sörteből készült fogkefe azonban kevésbé higiénikus, mivel a szőr velőcsatornácskájá jó táptalajt képez a mikroorganizmusoknak. A műanyag szál tömör, könnyen tisztítható. Megkülönböztetünk gyermek, fiatal és felnőtt a számára készült fogkefét. A kefék használat után folyó víz alatt mossuk ki és fejfel állítsuk a pohárba vagy a tartóba, hogy kiszáradhasson. A fogkefe élettartama nem örök, 2-3 havonta célszerű újat vásárolni.

A fogkrém legyen fluorid tartalmú. Sok hazai és külföldi készítmény található ezekből a kereskedelemben. Hetente egyszer ajánlatos fogainkat Elmex zselével bedörzsölni. Alkalmazása során a mellékelt utasítás szerint kell eljárni. Gyógyszertárakban kapható receptre.

KERESZTREJTVÉNY

KELETI BÖLCSESSÉG

VÍZSZINTES: 1. Színesen, szemléletesen meséli el. 9. Tengeri fű, párnatölték. 14. Régi arab mondás a haladásról; folytatása a függőleges. 14. számú sorban. (Zárt betűk: M, E, É.) 16. Kutrica. 17. Ceruza. 18. Meztelen. 19. Te meg én. 20. Operett-herceg. 22. Kis ür-mérték rövidítése. 23. „...keringő”, Chopin híres szerzeménye. 24. Kötelezvény. 25. Borjúmirigy. 27. ...mark (védjegy). 29. Old. 30. Színművész (Gábor). 32. Időegység. 33. Egéstermek. 34. Tokió régebbi neve. 35. A Színművész (József). 37. Iránymutató. 38. Japán táblajáték. 39. Dédapánk tintartója. 41. Bolgár gépkocsik jelzése. 42. Lengyel város és folyó. 43. Kisplasztikai alkotás. 44. Kaviár egyenmű betűi. 45. Műsor-szóró. 47. Alaktalan része! 48. Ime itt (régí kifejezés). 50. Lembergnék is hívták. 51. Alapvető. 53. „...Eulenspiegel”, a német mondák közismert csínytevője. 54. Félíg fennen! 55. A levegőnél nehezebb mérgezőgáz. 56. Mint a 19. számú sor. 58. „Csendes...”, Solohov regénye. 59. Szovjet repülőgép típus. 60. Pecsét. 61. Közégs Baranya megyében. 63. Gitár része! 67. Francia diploma (Jean), a dohány névadója. 68. A világ legböví-zübb folyója.

FÜGGŐLEGES: 2. Texasi folyó. 3. Az antimon vegyjele. 4. Furcsa egy hal. 5. Vívóvágás. 6. Tűzet szűntet. 7. Lett, költőiesen. 8. Jegyez. 9. Hitvány ital, névelővel. 10. Ideiglenes varrat. 11. Per betűi. 12. Izomkötő. 13. Japán nemzeti viselet. 14. A mondás befejező része; (Zárt betűk: A, M.). 15. Derékalj-márka. 21. A törvény em-bere. 23. Kúpszelekek gyűjtőpontján merőlegesen áthaladó húr. 24. Száraz, hideg adriai szél. 26. Szóvég! 28. Kossuth-díjas táncművész (Viktor). 29. Fűszer. 31. A „Mondják meg Zsófikának” írója (Magda). 33. Bűnügyi történet. 36. ...carte. 37. Francia területmérték. 39. Egyfajta ézet. 40. Zezetékben kering. 41. Élettan. 42. Aisne, francia tartomány székhelye. 44. Van Gogh híres festménye. 46. Női név. 47. Fényes pamutszövet. 49. Minisztertanács, rövidítve. 51. Gondoz. 52. Évelő növény és olasz város. 55. Fémolvasztó. 57. Cítál. 60. A „Ferencváros” régi névjele. 61. Hosszú vasútvonal népszerű neve a Szovjetunióban. 62. „Goriot...” (Balzac). 64. Mutatószó. 65. Helyrag. 66. Az ismeretlen névjele.

E. B.

Beküldendő: a mondás. Határidő: november 24.

Bélyeggyűjtőknek

TÉLI OLIMPIA

November 24-én a Magyar Posta blokk és hat bélyegből álló sorozat kibocsátásával népszerűsíti a téli olimpiai játékokat. A 20 forint névértékű blokk óriás lesiklásban versenyző sportolót ábrázol. A 22 forint névértékű sorozat gyorskorcsolyázót, sífutót, céllövőt (biatlon), jégkorongozót, négyes bobot és siugrókat mutat be verseny közben. Az új kiadást Oláh György grafikusművész tervezte alapján az Állami Nyomda állítja elő. A fogazott blokkból 250 300, a fogazott teljes sorozatból 385 300, a vágottból 9700, illetve 7700 példány készül.

A versenyeket 1988-ban Calgaryban (Kanada) rendezik. A különleges alkalomból — amint az már szokásos — számos ország jelent meg bélyeget. Itt Liechtenstein sorozatáról szólnunk, mert három címetén a magyar sorozaton is szereplő versenyágak úgy tűnnek fel, ahogyan nagypáink csinálták. Például Liechtenstein 1,10 fr címlete a jó öreg külön talpas bobot állítja elő, amelynek versenyzőit a fülükre húzott kötött sapka védte a sérülésektől. A magyar négyfősoroston jégkatonában száguldozó zárt testű jármű bukósikak utasaival.

Magyar versenyzők — természeti adottságaink következtében — igencsak mérsékelt sikerrel vesznek részt a téli sporttalálkozókon. Bélyegek jobb eredményt érnek el, hiszen 1960 óta minden alkalommal (többnyire) tetszetős sorozat, 1964 óta blokk is gazdagítja az albumokat.

ÚJDONSÁGOK

Holland gyermekek rajzban vallottak arról, hogy miképpen képzelik el a munkát a földön, a vízen és a levegőben. A legkifejezőbb alkotások most bélyegen láthatók favágó, matróz és pilóta képeben.

Svédország a csillagászati fizika Nobel-díjasait köszönti bélyeggel, de nem a tudósok arcképet, hanem felfedezésük jelképét állítják előnk. A sorozatot és a hozzá kapcsolódó borítékot Gábor Palotai tervezte.

Az NSZK postája a mindennapi levelezés bementésének szinesítésére egyszerre két forgalmi sorozatot bocsát ki, és ezeket a tényleges díjszabási szükséglet szerint folyamatosan kiegészíti. A jelentős asszonyok sorozatában a 120 pf címletet Elisabeth Selbert arcmása díszíti. Az alig egy esztendeje elhunyt politikusi tevékenységének eredménye, hogy a német alkotmány kimondotta a nők és férfiak egyenjogúságát. Automatákból nyerhető a másik sorozat, amelyen épületekben, emlékművekben lehet gyönyörködni, így pl. a 60 pf címleten a müncheni Bavarria szobor látható.

Az olaszok is építészeti remekművekkel dicsekszenek. Négy címeten különböző városok hangulatos terének művészi kialakítását szemléltetik. Bélyegpár a nápolyi San Carlo színház homlokzatát és a palermói dóm mozaikképét ábrázolja.

Gyorsjelentés Koppenhágából, a most lezajlott nemzetközi kiállításról. Eredményesen szerepeltek a hazai gyűjtők, de sok díjat kaptak azok a magyar bélyegekből álló összeállítások, amelyekkel külföldi filatelisták versenyeztek. Szenvedélyünk sokszínűségének bizonyítására néhány díjnyertes összeállítás címe: I. világháború, A ló tenyésztése és hasznosítása, a Zeppelin repülések magyar vonatkozásai, Portóváitások, Díjgyesek a 19. században, Magyarország magánposták stb.

OLEG NAZAROV:

Különös emberek

Osztályunk a munkanap egyformán kezdődik: Jeronynin, a technológus végignézi a szobán és jelenti:

— Szergej Nyikolajevics, Szerjabkin megint nincs itt. — Na és hol van? — kérdem. — Még tartozik a negyedéves jelentéssel.

— Nem tudom — rándít a vállán Jeronynin. — Valószínűleg közügyekben távozott. Elmenjek megkeresni?

— Menjen — felelem, és munkámba mélyülök.

Ot perc múlva Glinyenko, a számvívó emelkedik fel.

— Szerjabkin nincs, Jeronynin elment... — mondja elgondolkozva, és az ablakpárkányon álló kaktuszhoz fordul. — Megkeressem őket, Szergej Nyikolajevics?

— Keresse — válaszolom. Újabb öt perc elteltével Makarisev, a tervező pat-tan fel.

— Szergej Nyikolajevics, ez igazán példátlan! Engedjen el, megkeresem őket! Élve vagy holtan, de mindhármat idehozom.

— Inkább élve — intem hidegvérrel. — Ez a Makarisev nagyon lobbanékony, folyton le kell hűteni.

Makarisev kirohan a szobából. Ketten dolgozunk

tovább; én és osztályunk büszkesége Ahmedov, aki a laboráns szerény tisztét tölti be. Végül már ő sem bírja tovább.

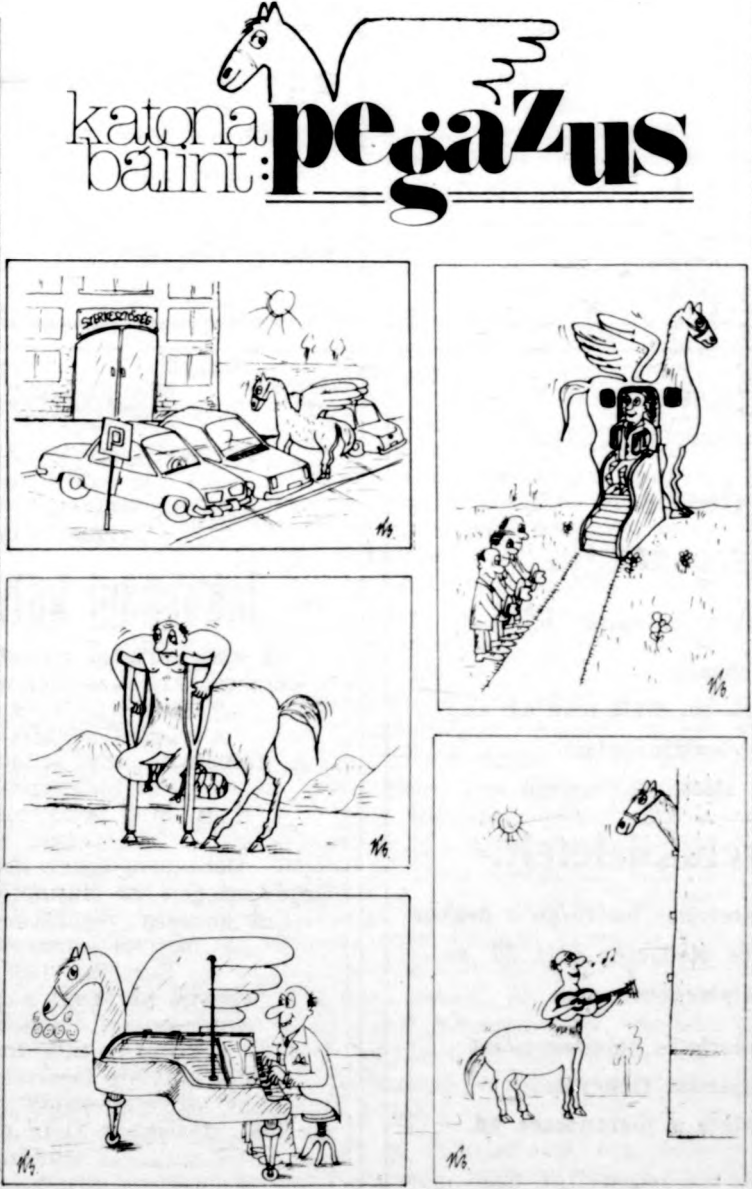
— Szergej Nyikolajevics! — buzdul fel. — Öt perc múlva mind itt vannak. Ismerem engem.

Persze, ismerem. Ahmedov is elmegy.

Felállok a fotelból, az ablakhoz megyek, lenézek az utcára. Ott a túldudalon a söröző cégtáblája csillag: „Appenninek”. Üvegfalai nem tudják elrejteni előlem munkatársaimat, Jeronynint, Szerjabkint, Glinyenkót és Makarisevet. A sarokban ülnek körül egy asztalt. Egy perc múlva Ahmedov is csatlakozik hozzájuk. Már látom is, ahogy átszalad az úttesten.

Akkor felsőhajtok, a hűtőszekrényhez megyek. Kiveszek két üveg sört, óralánccal felnyitom, és karcsú pohárba töltöm. Szememet lecsukva újra elhelyezkedem a fotelban. — Különös emberek — gondolom. — Hogyan lehet jobban szeretni a csapatot sört, mint az üvegeset?

Horváth Lilla fordítása

A Magyar Labdarúgó Szövetség Elnökség... A két anyagvesen összefüggően vitatta...

A magyar labdarúgás elmúlt években... A részletesen elemelt hely...

Eluralkodott az "élés" - túlzás állapítható... Az előbbieknél voltak a Pille...

NB III - DUSE-J

A labdarúgó... tüzenyedik... szombaton ját...

Debrecenben... szja-csoport rang... az egyetemen...

NŐI RÖPL

DMVSC-3:0 (0, 9

Debrecen 100... te: Zalánfi, Va... Benyóné, PERE...

Mély megrendüléssel értesítjük... KOVACS FERENC... az MGM nyugdíjasa

Szomorú szívvel tudatjuk... Fájó szívvel tudatjuk... szeretett édesanyánk...

Köszönetnyilvánítás... Köszönetet mondunk... azonosok, akik feltehetően...

Köszönetet mondunk... SZABÓ LASZLÓNA... előző nevén Csabai Zoltánné...

Fekete-fehér... 4500 Ft eladó... 29/C IX. 27.

Naumann... 20-10 rendszám... 20-10 rendszám...

Eladó 5 hónapos... fekete schauzer... kutya, közepes nagyság...

Eladó 5 hónapos... fekete schauzer... kutya, közepes nagyság...

Eladó 5 hónapos... fekete schauzer... kutya, közepes nagyság...

Eladó 5 hónapos... fekete schauzer... kutya, közepes nagyság...

Eladó 5 hónapos... fekete schauzer... kutya, közepes nagyság...

Eladó 5 hónapos... fekete schauzer... kutya, közepes nagyság...

Eladó 5 hónapos... fekete schauzer... kutya, közepes nagyság...

Eladó 5 hónapos... fekete schauzer... kutya, közepes nagyság...

Halálozás... SZILAGYI FERENC... hajdúházi lakos 33 éves korában...

Elvesztett november... 8-an a Szikszay utcából... egy sárka, két éves borzas bundájú ir...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Vásárcsarnok... 200 ezer forint készpénz... lakásmegvásárlás...

Autómentés... gépjárműszállítást... 25 tonna Allandó tehergépkocsi...

BÚTOR... Mindenféle szép bútort... vetele és eladása...

EGYÉB... Simaszerzői jogdíjak... kiskutyák eladók...

Sürgősen eladó... 1 plusz 2-es szövetkezet... lakás nagyerdei...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Martinkán... 400 négyzetméteres... lakás megvásárlás...

Eladó Vasárosnamény... Kun Béla u. 9. szám... lakás megvásárlás...

Eladó Miskolc... 35 négyzetméteres... lakás megvásárlás...

Eladó Csapó... 200 négyzetméteres... lakás megvásárlás...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Családi ház... 400 négyzetméteres... lakás megvásárlás...

Eladó Vasárosnamény... Kun Béla u. 9. szám... lakás megvásárlás...

Eladó Miskolc... 35 négyzetméteres... lakás megvásárlás...

Eladó Csapó... 200 négyzetméteres... lakás megvásárlás...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

EXPRESSZ

Kiemelt övezetben... 1 plusz 2-es szövetkezet... lakás nagyerdei...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

Külföldi épületben... 3 szobás lakás... 150 nm területű udvarral...

Eladó Debrecen... 55. sz. alatti ház... 360 nm területű udvarral...

A Hortobágyi Állami Gazdaság PÁLYÁZATOT HIRDET

növénytermelési és műszaki igazgatóhelyettesi munkakör betöltésére.

A kinevezés meghatározott időre szól. Az igazgatóhelyettes feladata: a vállalat növénytermelési és műszaki tevékenységének az irányítása...

A munkakör betöltésének alapvető feltétele: szakirányú egyetemi végzettség, legalább 10 éves szakmai gyakorlat, ezen belül legalább 5 évi vezetői munkakörben szerzett gyakorlati tapasztalat.

A pályázó eddig betöltött munkaköreinek felsorolását. Jelenlegi munkahelyének, beosztásának, alapfizetésének ismertetését, szakmai munkásságát és tevékenységének eredményeit.

A pályázatot 1987. november 30-ig a Hortobágyi Állami Gazdaság személyzeti, munkaügyi és szociálpolitikai főosztályára nyújtják be.

Bővebb felvilágosítást ad az Állami Gazdaság személyzeti, munkaügyi főosztályvezetője az 52-69-105-ös telefon 18-as melletlen.

Engedményes vásár!

1987. november 14-től, amíg a készlet tart! RAKÉTA PORSZÍVÓ 1690,- Ft-ról 1390,- Ft

VIDEOTON KOMPUTER (32 kbyt) 12 800,- Ft-ról 11 400,- Ft

AUTÓRIASZTÓ reklámaron 299,- Ft.

Szövetkezetünk 37. sz. vegyesboltjába (Sáránd, Lenin u. 40. sz.)

egységvezető-helyettest azonnali belépéssel felvesszünk.

Jelentkezés: aruforgalmi osztályon Derecske, Tanácsköztársaság u. 28-30. Telefon: Derecske 175.

Derecskei ÁFÉSZ

Dolgozókat alkalmaznak

Takarítónőt szerződéssel azonnal felvesszünk. Hajdú Megyei Lapkiadó Vállalat, Tóthfalusi tér 10.

Pályázat. A 7780 ha földterületen gazdálkodó Biharkezesi Aranykalász Mgtz pályázatot ír ki nyugdíjazás miatt megüresedő főkönyvelői munkakör betöltésére.

A pályázati feltétel: szakirányú felsőfokú végzettség, legalább 5 éves nagyüzemi gyakorlat, szakmai rátermettség, erkölcsi feddhetetlenség.

Fizetés megegyezik a szövetkezetben dolgozókkal. A pályázatot 1987. december 15-ig kérjük részletes önéletrajz kíséretében (igények megjelölésével) a tisztelettel kérem megküldeni.

Cím: Aranykalász Mgtz 4110 Biharkezes, Felszabadulás u. 56. A Dohánykutató Intézet felvetelre keres nyugdíjas dolgozókat napi 2 óra konyhai kisegítő munkára.

Jelentkezés a gondnoknál. Kezdeti 3. sz. irodája szakközpontot végzett műszaki rajzolókat keres felvetelre. Jelentkezés: Debrecen, Hajnal u. 15. sz.

Előjegyzés. Már most biztosítsa 1988-as naposbaromfi-igényét a Hunniacoop Debrecen, Nap u. 25. sz. alatti felvásárlóhelyéről.

CENTRUMHÉTFŐ kordbárony méteráru 20%

Table with 2 columns: Month, Price per unit. Includes rows for Jan, Feb, Mar, Apr, May, Jun, Jul, Aug, Sep, Oct, Nov, Dec.

Az MLSZ-ben

Előterben a korszerűsítés

A Magyar Labdarúgó Szövetség Elnökségének hétközi ülésén a napirendi pontok közül kiemelkedett két előterjesztés és ezek megvitatása. Az egyiket a labdarúgás helyzetelemzése és fejlesztésének irányelvei címmel Zalka András, a Testnevelési Főiskola rektorhelyettese ismertette, a másikat Piller Sándor, az MLSZ Ifjúsági Bizottságának elnöke terjesztette elő. Az utánpótlás nevelésének feladatairól.

A két anyagot, mint szerkesztés összefüggő együttműködés vitatta, tárgyalta meg az elnökség és hozott határozatot.

A magyar labdarúgás az elmúlt években nem tudott lépést tartani a sportág világszínvonalával, ennek fejlődésével, mind az edzéslemezlet, mind a módszertani színvonal korszerűtlen beidéződésekkel terhelt — kezdte előterjesztését Zalka András. A továbbiakban részletesen elemezte labdarúgásunk helyzetét, kezdve a szakosztályok tevékenységével, amely újjalásra szorult soknak tartva egy-egy egyesületben a szakosztályok számát. Az állami, a társadalmi és a bázisszervi irányítás összekapcsoltsága is számos hiba okozója — eléggé áttekinthetetlen a pénzügyi rendszer és nevelési (morális) problémák is nehezítik a fejlődést.

Eluralkodott a „mának eles” — túlzás nélkül megállapítható, hogy az utánpótlás területéről az NB I-es NB II-be kerülő labdarúgók nagyobb részének a tudásszintje, felkészítettsége elmarad a nemzetközi színvonalról. Tehát nyomon követhető az, hogy az utánpótlás nevelésében és az élvonalban végzett szakmai munka nem elegendő.

Az előbbiekhöz hasonlóak voltak a Piller Sándor előterjesztésébe foglalt megállapítások. Hangoztatta, hogy a sportág fejlesztése, az

utánpótlás hatékonyabb biztosítása nemcsak egyedül az MLSZ feladata, felelősége, hiszen az iskolai sport, labdarúgás feltétlenül előterbe helyezése égetően szükséges. Mindezek mellett a labdarúgás megújítása anyagi befektetés nélkül nem képzelhető el. A továbbiakban szakmai-szervezeti változtatásokat javasolt Piller Sándor.

A felszólalók hangoztatták, hogy már hatéves kortól foglalkozni szükséges a gyermekekkel, nevelési szempontokat állítanak majd fel, javítani szükséges az edzőmunkát, a menedzselést úgy, hogy egyetlen tehetség se kallódjék el. Segíteni kell az iskolai bajnokságok szervezését, lebonyolítását. Azt is elmondották, hogy a labdarúgás egészségét szükséges figyelemmel kísérni és a problémák megoldását helyileg kell megvalósítani.

Tibor Tamás, az Állami Ifjúsági és Sporthivatal elnökhelyettese hangoztatta, hogy a súlyosbodó helyzetben állnak előttünk a labdarúgás fejlesztésének feladatai, s ilyen szempontból megvannak a központi és a helyi teendők. Fejlődésre szorul a szakemberképzés, a sportdiplomácia, a követelmény az edzőktől, s tulajdonképpen a fő feladatok a labdarúgó-szakosztályai rendszerrel, illetve egyesületekre várnak.

Az együttesen tárgyalt két előterjesztés harminccsalnyolc anyagát jócskán kiegészítették a hozzászólók. Beható vita után került sor a határozati javaslatok ismeretetésére, elfogadására. Ezek fő gerincét alkotja az, hogy a célok elérése érdekében még ebben a hónapban intézkedési tervet dolgozzon ki egy összeállított, hozzáértő bizottság, melyet a december 5-én sorra kerülő II. országos labdarúgó-értelkezleten ismertetnek.

Fülep Kornél

NB III — rangadó:

DUSE—Jászberény

A labdarúgó NB III-ban a tizenegyedik fordulóra kerül sor e hét végén. Ma, szombaton játsszák le a Szeghalom—Leninvárosi Olefin SC összecsapást, a többi mérkőzést vasárnap rendezik.

Debrecenben ezúttal a Tisza-csoport rangadóját játsszák, az egyetlen sporttelepen az első helyezett DUSE a második helyen álló Jászberényi együttest fogadja. Otthonában mérkőzik a Kaba (a Püspöladányfalva), a Balmazújváros (a Volán Rákóczi) fogadja és a Hajdúszoboszló is (a Honvéd Asztalos János SE csapataival).

A harmadik helyen álló D. Kinizsi Kisvárdán szeretné megszerezni a mindkét bajnoki pontot, a Be-

rettyőújfalui SE pedig Törökszentmiklóson szerepel, pontszerzés reményében. Előbbiekben kívül Rakamazi Spartacus—Karcagi SE mérkőzés lesz még vasárnap a labdarúgó NB III-ban. Valamennyi mérkőzést délután egy órakor kezdik, előzőleg az ifjúsági csapatok mérkőzéseit.

A MEGYEI

labdarúgó-bajnokságban is délután egykor kezdik a vasárnapi forduló mérkőzéseit. A listavezető Hajdúnánás a debreceni Hajdú Volán csapatát látja vendégül, a második helyezett Hajdúszoboszló Bocskaik a harmadik helyen álló Földes otthonában küzd a bajnoki pontokért, míg a negyedik helyezett Sárrétudvari a Komádi fogadja.

NŐI RÖPLABDA NB I

DMVSC—Szolnoki Vegyiművek 3:0 (0, 9, 6)

Debrecen 100 néző vezetése: Zalanfi, Varga DMVSC: Benyóné, PERECSEI, COLZELÁNE, Balogh E., BALOGH-NÉ, CIMPOCANÉ, csere: Ury, Sándor, Matolcsi, Kovács T. edző: Fodor Antal.

Az ellenféltől jők: Makóné, Sulyósné. Nagyszerűen kezdtek a hazaiak, Percesi kitűnő nyitással rendre az ellenfél térfelén pattantak le, s a leütésekben pedig Oczelláné jeleskedett. A második játékrészben magukhoz tértek a szolnokiak, egészen 8:7-ig vezettek, de a DMVSC fokozatosan érvényesíteni tudta nagyobb tudását, s a második játékrészt kihasználva nyerte meg ezt a szettet. A harma-

dikban a vendégek ismét vezetést szereztek, de újra Percesi bravúros nyitással hozták meg a fordulatot, s a hazaiak 0:1-ről néhány perc alatt 8:1-re változtatták az állást. Ezt követően már csak a játszma, illetve a mérkőzés megnyerésére kellett ügyelniük. Megérdemelt sikerükhöz egy perccel sem fért kétség?

Az NB I-es junior bajnokságban: DMVSC—Szolnoki Vegyiművek 3:0 (4, 5, 9)

Debrecen, vezetete: Varga, Zalanfi. DMVSC junior: Kiss M., Molnár, Nyika, Beke, Mikula, Tornyos csere: Kiss J., Volent, Balázs, Kovács R. edző: Szabó László.

HÉT VÉGI SPORTMŰSOR

November 14., szombat

Atlétika
Pallagi úti szociális otthon mögötti erdőrezs, 10: Általános Iskola lányok és fiúk megyei ertei futóversenye.

Kézilabda
Városi sportcsarnok, 8 és 14: Négy-négy női mérkőzés az NB II-be jutásért.

Labdarúgás
Vasutasok Vágóhid utcai sporttelep, 9:30: D. Sportiskola II—Hajdúhadházi Bocskaik és Balmazújváros—D. Sportiskola III serdülő bajnoki mérkőzés (Domokos, illetve Vadász).

Olimpiai ötróba
Debrecen (Nagyerdő stadion), Debrecen, Polgár, Hajdúdorog, Hajdúszoboszló, Biharkezes, Hajdúszoboszló, 9: Az olimpiai ötróba idején záróversenye, gyaloglásban 30, 20 és 10 km-es távokban.

Szabadidősport
Üjkerti Általános Művelődési Központ, Bocskaik István Általános Iskola és Margit Téri I. Sz. Általános Iskola tornaterme, 8: Nyitott tornatermek a lakosság részére.

Teké
DMVSC nagyerdő automata-pályája, 10: DMVSC—Szolnoki MÁV MTE. Női NB II-es mérkőzés.

November 15., vasárnap
Kézilabda
Városi sportcsarnok, 7:30: Hat női mérkőzés az NB II-be jutásért kiirt osztályozó keretében. Csoportonként az első két helyezett jut a magasabb osztályba.

Labdarúgás
Egyetem sporttelep, 13: DUSE—Lehel SE (Fodor S., Varga, Tóth). NB III-as mérkőzés.

Vidéken NB III Tisza-csoport (13): Hajdúszoboszlói Bocskaik—Honvéd Asztalos János SE (Ferge, Sándor, Pető), Balmazújvárosi Lenin TSE—Volán Rákóczi (Luterán, Oroz, Szecskó), Kábtói Egyetértés—Püspökladányi MÁV Egyetértés (Szabó I., Gócs Nyéki). — **Megeyi bajnokság (13):** Földes—Hajdúszoboszló (Bocskaik (Makó, Antal, Nyilas), Hajdúdorog—Vámospercs (Duli Zsupos, Mészáros), Biharagybajom—Nádudvar (Pataki, Szarka, Mezel), Létavértes—Miképercs (Nyilas, Kiss A., Vilmányi), Hajdúnánás—Hajdú Volán (Fazekas, Erdős, Veress), Derecske—Polgár (Papp Cs., Nagy F., Nagy L.), Kézisapát—Hajdúszoboszló (Bocskaik (Póti S., Balogh J., Nagy Gy.), Sárrétudvari—Komádi (Kovács Gy., Tatár, Nagy Cs.).

Sakk
Egyetem téri kémiai épület, 10: D. Unasítás—Duttyé SC. Férfi, női OB I-es csapatbajnoki mérkőzések.

SOROKBAN

Ma, szombaton Hajdúszoboszló megyében, az I. Számú Általános Iskola, Berettyóújfaluban a III. Számú Általános Iskola, Hajdúszoboszló a 6. számú és a Gónczy Pál Általános Iskola, Debrecenben a Margit Téri I. Számú Általános Iskola, valamint a Bocskaik Általános Iskola várja nyitott tornatermeivel a sportolni akaró családokat, fiatalokat és időseket egyaránt.

Hajdúszoboszlói munkahelyi kispályás labdarúgócsapatok részére teremlabdarúgó-bajnokságot hirdet a hajdúszoboszlói városi sportközpont és a labdarúgó-szövetség közösen. Az együtteseknek 1350 forint nevezési díjat kell fizetni november 25-ig. Jelentkezéseiket Istók Györgynek, a városi sportközpontba címezzék.

A Csapókerti Lakóterületi Diák- és Tömegsport Egyesület (Süveg utca 3.) a Horváth Árpád Művelődési Házban vasárnap reggel 9 óráig labdarúgó-szakosztályos és asztalitenisz-versenyi sajk- és elsősorban a Csapókertben élők számára.

A Debreceni Spartacus kick-box karate szakosztálya tanfolyamot indít hatéves kortól. Békessy Béla Általános Iskola-ban szerdán és pénteken 16.30-tól, szombaton 13 óráig. Az érdeklődők a Vénkerti Általános Iskolában is jelentkezhetnek kedden és csütörtökön 19 óráig.

Az Országos Ifjúsági Labdarúgó Kupában a hétvégén Hajdúhadházi Bocskaik—Békéscsabai Előre Spartacus mérkőzést játszottak, amely 0-0-ra végződött, a hajdúhadháziaknak a büntetőrúgóskömben 4-3-ra bizonyultak jobbnak és tovább jutottak.

Ismét az ötödik helyen

ÖKRŐS ISTVÁN AZ ÚJ EDZŐ

Az utolsó bajnoki mérkőzés előtt készült felvételünk a Debreceni Dózsaról. Allnak (balról jobbra) Szabó István edző, Kedves László, Hideg Tamás, Sipos Lajos, Borás József, Molnár Ferenc, Péter János, Árva Csaba vezető edző, Török Imre gyűró. Guggolnak: Kiss László, Homovics Zsolt, Fekete Károly, Lemák János, Szathmári János, Maleczki Péter, Török Lajos, Cseryánszki Iván orvos, Pusztai Tamás

A férfi kézilabdázók első osztályú bajnokságában már az utolsó forduló felé közeledtek, amikor a Debreceni Dózsa fogadta a Rába ETO-t. Ha a városi sportcsarnokba kilátogató nézők közül valaki nem ismerte volna az előzményeket, az az a bajnoki táblázaton elfoglalt pozíciókat, akkor a találkozó után a Dózsa tarthatna volna az aranyérem várományosának, hiszen korszerű játékkal győzött. Az őszi rajt előtti esélytelőségénél eme összecsapás mellé írták a legtöbb kérdőjelet Debrecenben, hiszen a Rába-partiak idegenből is pontot, pontokat raboltak az év során. Debrecenből akkor üres marokkal tértek haza, igaz, riválisuk botlása miatt már ebben a fordulóban tisztázódott, hogy az övéké a bajnoki cím, tehát a szurkolók bajnokverésnek tapsolhattak.

A Dózsa fegyelmelzeten, a taktikát maradéktalanul betartva mind a védekezésben, mind a támadásban játszotta végig a hatvan percet. A határozott, kemény védekezésből gyors indításokkal szereztek góljait, tehát alkalmazták a modern kézilabda minden elemét. Végül 25-20-ra nyertek.

Néhány nappal később a Magyar Népköztársasági Kupában az Ózdi Kohász fogadták és megdöbbentően unalmas mérkőzésen lagy-

matag játékkal, rossz védekezéssel a közepes szintet sem elérő találkozóhoz csak 30-27-re győztek. Olyan ellenfél szorította meg őket, aki csak egy évre váltott „jegyet” az első osztályba, tehát joggal várhatunk volna a nézőtérre úgy élményt nyújtóbb, szórakoztatóbb játékokat.

A két példa is elégséges magyarázat, miért kísér bizonyos érthetlenség a Dózsa eredményeit. A Rába ellen megszerzett két pontnak is köszönhetően — talán ez volt az inspiráció — a bajnokság ötödik helyén végzett a debreceni lila-fehér gárda és ezzel megismételte az előző évi bajnoki helyezését. A múltban távolabbi visszakalandozva ezen eredmények ismeretében bizony mondhatjuk, elkerült a mélypontról az együttes, hiszen még nem is oly rég a kiesés réme is testközel volt. A helyezésemben történő fokozatos javulás, amit az egyesület hosszú távú célkitűzése is tartalmaz, most megtorpanni látszik.

Sokat edzettek

a kézilabdázók és sokat tanultak technikailag az utóbbi évek alatt, a teljesítményük azonban ennek ellenére ingadozó. Nemcsak az előbb említett két mérkőzésen különböztek ezek, hanem egy-egy hatvan percen belül is érthetetlen leállások láthatunk, néha tíz-tíz percet. Ennyi idő alatt viszont elúszott akár mindkét bajnoki pont, vagy felzárkózott az ellenfél és örülhetek a dózások a döntetlennek. Az itt említett problémáktól csak két hazai találkozó volt mentes, mégpedig a Rába és a Tisza Volán elleni összecsapás.

Általában az előrelépés zöloga a hibák okainak felderítése. Az elért eredmény, a helyezés konkrét tény, amelynek örülhetünk, de ugyanakkor elkerülhetetlen a reális (ön)értékelés, hogy elkerüljék az egy helyben topogást. Nézzük sorba az eredményességet meghatározó tényezőket. Az edzés mennyiségét tekintve valószínűleg a maximum, az elviselhetőség közelében mozogtak a játékosok, de intenzitásában — a vélemények alapján — már ez nem mondható el. Logikus is az összefüggés, hiszen a két tényező együtt nem lehet növekvő. Az elvégzett munka időnként kamatozott is egy-egy találkozó utolsó öt percében, amikor az ellenfél fizikailag „padlóra került”.

Am a gyakori enervált kézilabdázásnak is oka a hosszútávú edzés, és azt tudjuk, hogy ráhangolódás nélkül, kedvetlenül nem lehet ki-magasló eredményt produkálni.

A szakemberek úgy vélekednek, hogy egy csapat ki-

alakításához, „megalkotásához” akár öt esztendő is szükséges, a játékosok elő-képzésétől, összetételétől függően. Ilyen szempontból vizsgálva a jelenlegi Dózsa, talán féltőn járnak az együttes kialakításában. Még mindig kevés a motiválva a kézilabdázókat a győzni akarás. A szisztematikus hangoztatás elvárások hatására viszont egyre többen látják be, hogy az eredményekhez megfelelő életmód szükséges.

Pontos egyéni értékelés nem a mi feladatunk, azonban néhány teljesítmény ide kíváncsok. A kapuban a fiatal Szathmári egyre megbízhatóbb teljesítményt nyújt, de Maleczki is bravúrokra képes. Homovics a Dózsa legstabilabb játékosa és technikai tudása, valamint gyorsasága meghatározó. Sajnos a kézilabdázásban az együtteseket inkább az irányítók, az átlóvők tudják formálni és ebből a szempontból még van javítanivaló bőven Debrecenben. Kedves és Borás sokszor keresi a helyét és nem illeszkedett be megfelelően a „megyében” a fiatal bal-szélső Fekete sem. Molnárt — sérüléséből felépülve — gólerős játéka dicséri.

A csapat edzője

az őszi szezon előtt úgy nyilatkozott, hogy minden feltételt biztosítottak számukra egy, a tavalyinál még szebb második felévi szerepléshez. Ebből a tényből kiindulva az elért eredmény, úgy látszik, sem őt, sem az egyesület vezetőit nem elégtette ki, mivel költözött a Dózsa és a Tisza Volán elleni összecsapás. A napokban sikerült Ökrös Istvánnal, a hetvenes évek közepén elért dözsi sikerek kovácsával megállapodást kötni, és december elsejétől már ő irányítja a gárda felkészülését.

A bajnokság befejeződése óta és a következő hetekben a szakosztály és az egyesület vezetői értékelik az 1987-es feladatok végrehajtását. Párhuzamosan összeállítják a jövő évi terveket, célkitűzéseket. Az utóbbi két év alapján joguk előbb kerül az országos bajnokság sorrendjében a Debreceni Dózsa, és öregbiti ezáltal a nők által kivívott hajdúszoboszlói kézilabda tekintélyét.

